

R-224

BUTLLETÍ OFICIAL DEL BISBAT DE MENORCA

MARÇ-ABRIL

Núm. 2

1993

Butlletí Oficial del Bisbat de Menorca

- Homilia del Dia del Seminari
- Homilia en l'Eucaristia del 20 Aniversari de l'Ordre de la Contratació de la Pietat i de la Misericòrdia de la Mare de Maó.
- Homilia en el funeral de D. Joan de Borbó, Comte de Barcelona.
- Paraulas d'obertura de l'Assamblea Arxiepiscopal de Maó.
- Exhortació sobre el Dia del Seminari.
- Exhortació sobre el 42 Congrés Eucarístic Internacional de Sevilla.
- Comunicació als pveres sobre la Missa Cristiana.
- Comunicació als pveres, religiosos sobre la Trobada al Toro.
- Congrés de la Vicaria General.
- Conferència de pveres.

VICARIA GENERAL

- Consulta sobre la crisi econòmica.

SECCIÓ DOCUMENTAL

- ORGANISMES DIOCESANS
- Consell Presbiteral
- Acta de la reunió del Consell del Bisbat (3-II-1993)
- Convocatorià reunió del Consell del Bisbat (24-III-1993)
- Consell Pastoral Diocesà
- Acta de la reunió del 13 de febrer de 1993
- Convocatorià de la Permanent del Consell Pastoral Diocesà (24-II-1993)
- Comunicat de la Permanent del Consell Pastoral Diocesà (23-IV-1993)
- Consell Diocesà d'Economia
- Reunió del 16 d'abril de 1993
- Delegació Diocesana de Catequesis
- Carta als catequistes amb motiu de la Pasqua 1993
- Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació Social

Març-Abril 1993

Imprimeix: Editorial Menorca, S.A.

Núm. 2

Dipòsit Legal: MH-283/1992

SUMARI

SECCIÓ OFICIAL 87

PRELAT

- Homilia del Dia del Seminari
- Homilia en l'Eucaristia del 50 Aniversari de la Fundació de la Confraria de la Pietat i de Sant Joan Evangelista de la Parròquia del Carme, de Maó.
- Homilia en el funeral de D. Joan de Borbón, Comte de Barcelona
- Paraules d'obertura de l'Assemblea Arxiprestal de Maó
- Exhortació sobre el Dia del Seminari
- Exhortació sobre el 45 Congrés Eucarístic Internacional de Sevilla
- Comunicació als preveres sobre la Missa Crismal
- Comunicació als preveres, religiosos/es sobre la Trobada al Toro

VICARIA GENERAL

- Consulta sobre la crisi econòmica

ORGANISMES DIOCESANS

— Consell Presbiteral

- Acta de la reunió del Consell del Presbiteri (3-II-1993)
- Convocatòria reunió del Consell del Presbiteri (24-III-1993)

— Consell Pastoral Diocesà

- Acta de la reunió del 13 de febrer de 1993
- Convocatòria de la Permanent del Consell Pastoral Diocesà (24-II-1993)
- Comunicat de la Permanent del Consell Pastoral Diocesà (23-IV-1993)

— Consell Diocesà d'Economia

- Reunió del 16 d'abril de 1993

— Delegació Diocesana de Catequesis

- Carta als catequistes amb motiu de la Pasqua 1993

— Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació Social

- Comunicació sobre la constitució del Gabinet de Premsa

— Delegació Diocesana d'Ensenyança

- Dades sobre la petició de la classe de Religió

- Comisió Diocesana del Patrimoni Històric, Artístic i Cultural
 - Reunió del 15 de març de 1993
- Arxiprestat de Maó
 - Manifest de l'Assemblea Arxiprestal

SECCIÓ INFORMATIVA 130

- Activitats del Sr. Bisbe
- Crònica Diocesana
 - Diada del Pensament
 - Jornades de formació al Toro
 - El Congrés de Catequesi a Menorca
 - Patronat de l'Orgue de Santa Maria de Maó
 - Uns Exercicis Espirituals per a Joves
 - Formar-se per a transformar
 - Processons de Setmana Santa i Pasqua
 - Sant Jordi
 - Missa Rociera
 - Congregades al voltant de Jesús
 - Gabinet de Premsa

SECCIÓ DOCUMENTAL 140

- Carta del Papa Juan Pablo II a los sacerdotes con ocasión del Jueves Santo de 1993.
- Instrucción Pastoral de la Comisión Permanente de la C.E.E. sobre las elecciones generales del 6 de junio de 1993.
- Nota de la Comisión Episcopal de la Doctrina de la Fe y de la Subcomisión Episcopal de Catequesis sobre algunos aspectos de la catequesis hoy, relacionados con el tema de la verdad de la Revelación Cristiana y su transmisión.
- Comunicado de la Comisión Episcopal de Pastoral Social para el Día del Amor Fraterno.

Aquest és l'Evangeli de Jesucrist, aquest és la bona notícia, aquest és la gran novetat que ell porta: no cerca de humanitzar-nos només que Déu existeix sinó que aquest Déu és el nostre Pare, no Pare que se'ns ha donat en l'amor del seu Fill Jesucrist. I així, per tant, vol introduir-nos en la dinàmica del seu amor, i així, malgrat els signes possibles negatius que trobem al món, que Déu ens estima i estima, però Jesús ens ha estimat, contra tota testació d'egoisme, la vida cristiana que neix del misteri pasqual es fonamenta en l'amor rebut i es manifesta en l'estímul per correspondre-li.

- Comisió Diocesana del Patrimoni Històric, Artístic i Cultural
- Reunió del 15 de març de 1993
- Arxiprestal de Mad
- Manifest de l'Assemblea Arxiprestal

SECCIO OPIA...
SECCIO INFORMATIVA

- Activitats del Sr. Bisbe
- Diada del Pasquet
- Tomades de formació al Toro
- El Congrés de Catequesi a Menorca
- Patronat de l'Orque de Santa Maria de Mar
- Una Exerciis Espirituals per a Joves
- Formar-se per a transformar
- Processons de Setmana Santa i Pasqua
- Sant Jordi
- Missa Rocera
- Congregades al voltant de Jesús
- Gabinete de Prensa

VICARIA GENERAL

- Consells sobre el orde alimonic

SECCIO DOCUMENTAL

- Carta del Papa Juan Pablo II a los sacerdotes con ocasión del Sínodo
- Jueves Santo de 1993
- Instrucción Pastoral de la Comisión Pontificia de la C.E. sobre las elecciones generales del 6 de junio de 1993
- Nota de la Comisión Episcopal de la Doctrina de la Fe y de la Subcomisión Episcopal de Catequesis sobre algunos aspectos de la catequesis hoy relacionados con el tema de la verdad de la Revelación Cristiana y su transmisión.
- Comunicado de la Comisión Episcopal de Pastoral Social por el Día del Amor Fraternal

- Comissió de Economia
- 1991 de l'Orque de Mad
- Deliberacions de Catequesis
- Campanya de l'Orque de Mad motiu de la Pasqua 1993
- Deliberacions de l'Orque de Mad de Comunicació Social
- Campanya de l'Orque de Mad de Gabinete de Prensa
- Deliberacions de l'Orque de Mad de Exerciis Espirituals
- Deliberacions de l'Orque de Mad de la classe de Religió

SECCIÓ OFICIAL

PRELAT

HOMILIA DEL DIA DEL SEMINARI

21 de març de 1993

Ens trobem ben aprop de la Pasqua, de les celebracions de misteri de la mort i resurrecció del Senyor. Celebracions que demanaran un esforç per identificar-nos amb aquest misteri de mort i resurrecció, renovant els nostres compromisos baptismals.

Els evangelis d'aquests diumenges evoquen la realitat del baptisme per mitjà de molts simbolismes. Fa dos diumenges, en el passatge de la samaritana, se'ns presentava l'aigua, element que dona vida i neteja, amb una clara referència a l'acció de l'aigua en el baptisme; el diumenge passat, amb la narració de la curació del cec de naixement, se'ns presentava la llum de la fe, que es celebra en el baptisme; i avui, en aquesta narració de la resurrecció de Llätzer, se'ns presenta Jesús com donador de vida i com anticipant la seva pròpia resurrecció. Des de la seva Resurrecció Jesús és el vivent per sempre, la vida plena i el donador de vida per mitjà del Sant Esperit. A la Vida que té el Crist hi hem estat incorporats tots per mitjà el sagrament del Baptisme que ens ha fet ressuscitar a la vida nova de fills del Pare Déu.

Germans, per entendre el cristianisme, ens cal partir d'aquí; cal fer-se, conscient del que diu sant Pau als cristians de Corint: «Tot aquell que és en Crist, és una nova criatura». I ¿en què consisteix la vida nova que ens fou donada en el baptisme? Aquesta vida nova és la participació de la mateixa vida de Déu. I Déu és aquell que estima perquè en la seva vida íntima és Amor, és plenitud d'amor. I Ell ens ha comunicat aquesta vida d'amor als seus fills. Déu Pare no ens ha volgut unes criatures abandonades, sense l'escalf d'un amor engendrador... Ens ha estimat a cadascun de nosaltres des de l'eternitat i per cadascun de nosaltres ha enviat el seu Fill estimat perquè tinguéssim vida i la tinguéssim en abundància.

Aquest és l'Evangelí de Jesucrist, aquesta és la bona notícia, aquesta és la gran novetat que Ell aporta: no cerca de comunicar-nos només que Déu existeix sinó que aquest Déu és el nostre Pare, un Pare que se'ns ha donat en l'amor del seu Fill Jesucrist. Déu, per tant, vol introduir-nos en la dinàmica del seu amor. Creure, malgrat els signes possibles negatius que trobem al món, que Déu ens estima i estimar, com Jesús ens ha estimat, contra tota testació d'egoisme, la vida cristiana que neix del misteri pasqual es fonamenta en l'amor rebut i es manifesta en l'esforç per correspondre-hi.

Com sabem no tot va acabar amb la Resurrecció de Jesucrist. Més bé, llavors, tot començà. Podríem dir sense forçar els Evangelis que «Déu ha estimat tant el món que li ha donat l'Església —els cristians, tots nosaltres... perquè no es perdi sinó perquè tingui vida...». Nosaltres som els qui hem de donar vida ara al món. Nosaltres som els qui hem d'estimar. Jesús ens va dir: «Com el Pare m'ha estimat, jo us he estimat... Estimeu». Tota la nostra vida de seguidors de Jesús hauria de ser la d'uns aprenents de l'amor. I en aquesta tasca d'estimar mai podem plegar perquè no estimem pel nostre compte. El nostre amor ha de ser, com el de Jesús, un reflex de l'amor del Pare, que no es cansa mai d'estimar. Aquest sí que és un amor més fort que la mort, perquè és un amor que es refà cada dia, ja que tenim la seva font en el nostre interior; és l'Esperit que omple els nostres cors i hi encén la flama de l'amor.

I si el viure aquesta novetat de vida en l'amor és propi de tots els batejats ho és sobretot d'aquells que hem fet de la nostra vida una donació d'amor pels germans, com Jesucrist, en el sacerdocí ministerial.

I avui, en què celebrem el Dia del Seminari, jo voldria insistir en la necessitat del seguiment de Jesucrist en el sacerdocí ministerial, com un servei important per al Poble de Déu. Aquest Poble sempre necessitarà ministres, servidors de la Paraula, dels Sagraments, de l'animació de la fe de la comunitat cristiana. I és important que els joves cristians descobreixin també aquesta modalitat important de seguiment de Jesucrist al servei de les comunitats i de tots els homes.

La meva crida al seguiment de Jesucrist en el sacerdocí es dirigeix d'una forma especial als joves, que amb tant d'afany us obriu a la vida. La vostra generositat us ha d'encaminar a la veritat que fa lliures i que és el mateix Crist. Lliureu-vos com Ell a Déu i als germans. Sentireu que una llum joiosa il·lumina la vostra vida. Joves, si sentiu la crida del Senyor, escolteu-la. Com el jove Samuel que servia el Temple, tingueu el coratge de dir: «Sóc aquí, Senyor!». A tu jove van dirigides aquelles paraules de sant Pau: «Desvetlla't, tu que dorms, resuscita d'entre els morts i Crist t'il·luminarà». Deixa't interpelar per Crist i cerca en ell el sentit de la teva vida. I si vols seguir-lo ben d'aprop sàpigues que al Seminari hi ha cinc joves que t'esperen amb una gran il·lusió per caminar amb tu en el seguiment de Jesucrist.

HOMILIA EN L'EUCARISTIA DEL 50 ANIVERSARI DE LA
FUNDACIÓ DE LA CONFRARIA DE LA PIETAT I DE SANT JOAN
EVANGELISTA. PARRÒQUIA DEL CARME DE MAÓ

2 d'abril de 1993

En aquesta Eucaristia ens unim en acció de gràcies per la celebració del cinquantenari de la Confraria de la Mare de Déu de la Pietat i de Sant Joan Evangelista de la Parròquia del Carme. Tot aniversari és una ocasió d'acció de gràcies i també ha de ser un moment d'aturada en el camí per revisar la marxa que portem. Per tant, jo avui us invito a fer les dues coses. Donar gràcies a Déu, per intercessió dels titulars de la vostra Confraria, la Mare de Déu de la Pietat i Sant Joan Evangelista, i revisar la marxa de la vostra Confraria perquè pugui complir millor avui la finalitat, per a la qual fou creada. I tot açò, seguint l'exemple que us ofereixen els vostres patrons, la Mare de Déu i Sant Joan. Perquè no sols els heu d'invocar com a protectors sinó han de ser també els vostres models. Em fixaré, sobretot, en la Mare de Déu de la Pietat.

Quan el divendres sant acabem la processó de l'enterrament, sembla que tot ha acabat. Jesús resta amortallat i una gran pedra cobreix la porta del seu sepulcre. I aquells pocs amics, que amb Maria, la seva Mare, l'havien seguit fins al peu de la creu desafiant les burles i el respecte humà, resten sols, desemparats, sense l'ajut i la confiança que representava per a ells la presència de Jesús, que havia escampat per tot arreu bondat i amor. Tothom —fillets, joves, pecadors, malalts, morts, multituds— havia experimentat la seva bondat. Tot allò s'ha acabat. Les multituds l'han abandonat. Fins i tot, instigades pels seus dirigents, han preferit Barrabàs. Quanta incomprensió i ingritud!

I en aquests moments, en què la figura de Jesús resta una mica en la penombra fins que esclati esplendorós el misteri de la seva resurrecció, la nostra atenció es centra agràida en Maria, Mare Dolorosa, Mare de Pietat.

Ens diu l'Evangelí que ella estava al costat de la creu del seu Fill. És realment admirable la fidelitat de la Verge Maria. Presenciar el suplici i la mort d'un ajusticiat no sembla l'espectacle més adequat per una sensibilitat normal; i manco presenciar voluntàriament la mort afrentosa del propi fill. Però la Verge Maria estava allí i la seva presència —tal com ho suggereix la mateixa paraula llatina «stabat», que vol dir «estar de peu»— era una presència valenta, pública, serena, sense pors, amb una gran fermesa d'esperit. Fidelitat, idò, de la Verge Maria en seguir Jesús fins a la fi.

I també, generositat de Maria, Mare de Pietat. Ella que ho havia rebut tot de Déu, ho dona tot. I aquest tot, al peu de la creu, és el seu estimadíssim Fill. Oferir el propi fill és el màxim que pot oferir una mare i, sens dubte, allò que deu ser més difícil de desprendre's. I Maria ofereix el seu fill per la nostra sal-

vació. I el lloc de Jesús en el seu cor maternal, a partir de llavors, l'ocupem tots els homes. Perquè tots hi estem representats en la figura de Joan, al qual Jesús li dóna Maria per Mare. Ella, Mare de Pietat, ens acull a tots nosaltres.

Maria ens dóna exemple de fidelitat i de generositat.

En la seva fidelitat hi veig tot un exemple, una lliçó per a tots nosaltres i, especialment avui, per a vosaltres membres de la Confraria, que potser us costa, per por el que diran, per respecte humà, donar testimoni públic de la vostra fe cristiana. Tendim a reduir la vivència de la fe cristiana a l'àmbit dels nostres assumptes privats, sense repercussió en la nostra vida de matrimoni, família, professió, diversió, de negocis... Cada vegada més, es fa necessària la presència valenta i decidida de cristians que no els faci por anar contracorrent en un món materialista que oblida Déu, les obligacions religioses, els valors morals i trascendents... Jo us demano que la vostra participació en les processons sigui realment una manifestació de fe cristiana; que amb la vostra presència respectuosa i orant en elles ajudeu a que les processons siguin catequesis vives per a molta gent, sobretot jove, que comença a ignorar les veritats fonamentals de la fe; i que, al llarg de l'any, feu un esforç per ser fidels a la vida cristiana, valorant els mitjans de formació que us pot oferir la Parròquia, assistint a la missa dominical, manifestant-vos sempre com a bons cristians... Com Maria, al peu de la creu, sigueu fidels, valents i decidits...

En la generositat de Maria al peu de la creu hi veig també un exemple per tots nosaltres. La fe, perquè sigui eficaç, ha d'anar acompanyada d'obres de caritat, de solidaritat. Que els membres de la Confraria vulgueu distingir-vos sempre pel vostre amor al pròxim, per la vostra preocupació pels pobres, pels malalts, pels necessitats d'afecte, de companyia...

Jo desitjaria que visquéssiu la vostra pertinença a la Confraria de la Mare de Déu de la Pietat i de sant Joan Evangelista com un estímul a viure cada dia la fe cristiana amb més intensitat i a manifestar-la públicament no sols una vegada a l'any, per setmana santa, sinó sempre amb una gran coherència de vida i de compromís. Que la Verge Maria i Sant Joan Evangelista us hi ajudin.

HOMILIA EN EL FUNERAL DE D. JOAN DE BORBÓ, COMTE DE BARCELONA

6 d'abril de 1993

L'amor, la capacitat de sacrifici, la bondat, la servicialitat, la coherència, qualitats inspirades en l'esperit de les Benaurances, foren les que marcaren la vida

de s'Altesa Reial D. Juan de Borbón. Tots els espanyols, d'una manera o altra, n'hem estat els beneficiaris de la seva vida d'amor.

No em toca a mi fer ara l'enumeració de les seves virtuts cíviques i polítiques. No és aquest el lloc ni el moment. Però vull remarcar que ha estat elogiat i admirat per tothom pel seu generós sacrifici, que va fer possible la reconciliació de la societat espanyola. Va esdevenir realment un home pacificador, amb un tarannà conciliador que el conduiria a una generosa renúncia per tal d'aconseguir la solidaritat, la justícia i la llibertat que desitjava per Espanya. Un home bo, amant de la família que, durant l'última etapa de la seva vida, marcada pel dolor i per la perspectiva de la mort, va mantenir una exemplar fortalesa, alimentada per la seva esperança cristiana. Per tant, no és sorprenent que ens hàgim reunit gent de tota mena per celebrar la seva entrada en la Casa del Pare.

Ell sabia molt bé, i aquesta era la seva ferma convicció, que la mort no té ni el sentit definitiu ni l'absurditat de les seves aparences. Ens diu el profeta Isaïes: «Un dia vindrà el Senyor... farà desaparèixer el vel de dol... farà desaparèixer la mort per sempre... eixugarà les llàgrimes de cada cara» (Is 25,6-8). Déu destruirà, idò, la mort. I això no és només l'expressió del desig de viure natural de l'home sinó d'una promesa de Déu. Aquesta promesa Déu la realitza comunicant-nos en el baptisme el poder del seu amor; aquest amor és l'origen de la vida. Com la presència de la llum destrueix les tenebres, el poder de l'amor de Déu, que portem en el nostre cor, destrueix la mort i condueix a la vida. Es tracta evidentment d'un amor que es manifesta en actituds concretes. Ens ha dit sant Joan: «Nosaltres sabem que hem passat de la mort a la vida perquè estimem els nostres germans... No estimem només de paraula o amb la llengua, sinó amb obres i de veritat» (1 Jo, 3,14.18).

Aquest amor viu s'expressa gairebé sempre en la fidelitat als gestos de la vida quotidiana i, fins i tot, pren la figura de les benaurances: simplicitat d'esperit i de cor, coratge davant l'adversitat, lluita per la justícia, misericòrdia, transparència de la persona, esperit de pacificació, servicialitat, joia... Vivint aquestes actituds es troba una mena de felicitat. És la felicitat que produeix el viure en l'amor i per a l'amor. Per això es comprèn que Jesús es comprometés a fer feliços els qui acceptessin el risc de viure les Benaurances: ell sabia molt bé que les diferents benaurances posaven en moviment el poder del seu amor dipositat en nosaltres des del baptisme.

En aquest moment, en què tots recordem el generós gest d'amor a Espanya i a tots els espanyols de Don Juan de Borbón, estem convençuts que el seu amor era una espurna de l'amor provident de Déu per tots nosaltres. L'Eucaristia ens permet de donar-li a Déu les gràcies per haver donat a la nostra història d'Espanya aquesta figura generosa de D. Juan. Preguem per ell, perquè el seu amor, que de fet està donant fruits de pau i bona convivència a Espanya, hagi fructifi-

cat també esplendent com a llavor de vida eterna i preguem per nosaltres, perquè, com ell, en la vida concreta de cada dia, sapiguem mantenir ben viu l'esperit de les benaurances, com expressió del nostre amor. Així també el nostre caminar per la vida deixarà el rastre de l'amor i, al mateix temps, sembrarem per la vida eterna.

PARAULES D'OBERTURA DE L'ASSEMBLEA ARXIPRESTAL DE MAÓ

27 de febrer de 1993

Anem a començar una nova Assemblea de l'Arxiprestat de Maó. El tema escollit és: «Quina resposta donam en temps de crisi?».

Permeteu-me que comenci la meua obertura de l'Assemblea amb unes cites evangèliques que poden ajudar-nos a enfocar el tema.

Ens diu l'Evangeli de Sant Mateu que quan Jesús va veure aquelles multituds «se n'apiadà perquè estaven cansades i abatudes com ovelles sense pastor» (Mt 9,36). També ens consta que «en desembarcar veié una gran multitud i en va sentir compassió i els va curar els malalts» (Mt 14,14). En aquesta ocasió va fer la multiplicació dels pans i dels peixos.

«Apiadar-se», «sentir compassió»... Crec que aquestes actituds reflecteixen molt bé el tarannà amb que també nosaltres hem d'entrar en el tema de la crisi actual. Són moltíssimes persones les que l'estan patint. A nivell d'Espanya es parla de més de tres milions d'aturats amb els problemes humans que això comporta. A Menorca l'atur és també un problema creixent... ¿Què faria Jesús en aquesta situació? ¿Què podem i hem de fer nosaltres?

Davant les constatacions de la crisi no ens podem quedar amb les dades fredes dels tècnics —significatives certament però insuficients— perquè nosaltres hi veiem darrera de cada nombre una persona, un fill de Déu que sofreix i demana el nostre ajut. Un ajut potser senzill perquè no està a les nostres mans el funcionament de la macroeconomia. Però sí que podem estimular el creixement del voluntariat social. Aquest és un fet positiu del qual convé deixar-ne constància en un moment d'extensa i intensa corrupció i d'un neoindividualisme exacerbat. El voluntariat social pot ser una de les moltes respostes a l'actual moment de crisi. Aquest voluntariat que fomenta la cultura de la gratuïtat i de la solidaritat, que són dues claus decisives per la humanització del nostre món.

Jo us deman que, com Jesús, des de la «pietat i compassió» per les actuals multituds de pobres i necessitats, treballeu en aquesta assemblea amb molta imaginació i creativitat i que pogueu arribar a formular propostes operatives per aju-

dar els més afectats per la crisi. El tema ens interessa també —i molt— als bisbes de les Illes que tenim entre mans un document que vol presentar unes orientacions cristianes per aquest temps de crisi econòmica. El vostre treball, les vostres conclusions ens poden ajudar. Gràcies ja des d'ara per la vostra col·laboració. Agraïxo a Tomeu Bennàssar la seva il·luminació i esper que entre tots arribarem a conclusions que siguin resposta a l'actual situació de crisi.

EXHORTACIÓ SOBRE EL DIA DEL SEMINARI

Celebram avui el Dia del Seminari. Totes les Jornades són importants perquè totes ens presenten aspectes importants de la vida i missió del Poble de Déu. Però el Dia del Seminari ens recorda una institució essencial per a la vida eclesial. El Seminari és el lloc on es preparen els futurs ministeris que han de servir les comunitats cristianes. I una Església sense el do del ministeri és impensable. Jesucrist la va instituir com un Poble jeràrquicament organitzat. Per tant, amb els seus sacerdots que anunciessin autènticament la Paraula de Déu, presidissin l'Eucaristia i fossin ministres de la reconciliació en el Sagrament de la Penitència. El futur de les nostres parròquies depèn en gran part de la realitat actual del nostre Seminari.

Certament la vocació sacerdotal és un gran bé per al seu destinatari però és també un do per tota l'Església. I tota ella està cridada a guardar, valorar i estimar la vocació sacerdotal. Per tant, la pastoral vocacional, com a preocupació i ocupació perquè sorgeixin i fructifiquin vocacions al sacerdoci, pertany a tota la comunitat eclesial. És molt urgent, sobretot, avui, que arrelhi aquesta convicció: tots som responsables de les vocacions.

Estimem, per tant, el Seminari i els nostres seminaristes. Actualment són sis els qui es preparen al nostre Seminari amb la il·lusió d'esdevenir servidors del Poble de Déu en el sacerdoci. Segurament dos s'integraran ja a final d'aquest curs a l'activitat pastoral. Caldria un gran esforç perquè la comunitat del Seminari del pròxim curs continués essent una comunitat relativament nombrosa per poder atendre el progressiu envelliment del nostre clergat.

Preguem pels seminaristes. I tinguem la gosadia de proposar als joves la vida sacerdotal com un valor inestimable i com una forma esplèndida i privilegiada de seguiment de Jesucrist en la vida cristiana. No hem de tenir por de condicionar els joves o de limitar la seva llibertat; al contrari, una proposta concreta de part dels pares, dels catequistes, dels preveres, feta en un moment oportú, pot ser decisiva per provocar en els joves una resposta lliure i autèntica i per obrir-los un camí que porta a una plena realització personal.

Seguim ajudant econòmicament al Seminari. Molts ja ho feu i amb esplendidesa admirable. Cal, però, que aquest ajut creixi per atendre, sobretot, les necessitats materials de l'edifici que té alguna part en estat ruïnós.

Que Déu us pagui ben generosament el que fareu per les vocacions —pregària, acompanyament, proposta...— i pel Seminari.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

EXHORTACIÓ SOBRE EL 45è. CONGRÉS EUCARÍSTIC INTERNACIONAL DE SEVILLA «CRIST, LLUM DELS POBLES»

Amb el lema «Crist, llum dels pobles» se celebrarà a Sevilla, del 7 al 13 del mes de juny, el 45è. Congrés Eucarístic Internacional. La preocupació bàsica del Congrés de Sevilla és presentar la relació que existeix entre Eucaristia i evangelització.

El Concili Vaticà II va insistir en aquesta relació, presentant l'Eucaristia com «la font i el cim de tota la vida cristiana» (LG 11). I, per ser el centre de la litúrgia, «és el cim vers el qual tendeix l'acció de l'Església, i, a la vegada, la font d'on prové tota la seva força» (SC 10). «Per això l'Eucaristia es presenta com la font i el cim de tota l'evangelització» (PO 5). Una evangelització vertadera ha de néixer de l'Eucaristia i ha de portar a l'Eucaristia.

Si l'evangelització ha de néixer de l'Eucaristia, això significa que necessitem ser evangelitzats a partir de l'Eucaristia; que la nostra fe, perquè sigui encarnada, arrelada i compromesa amb el nostre món, ha de ser també «eucarística». En la celebració de l'Eucaristia ha de pouar la seva força i el seu estímul. No pot haver-hi oposició entre celebració de l'Eucaristia i compromís evangelitzador. Són dues realitats complementàries. Jesucrist, amb l'Eucaristia, nodreix els fills de l'Església amb el seu Cos i la seva Sang perquè mai els manqui ni la llum, ni la força, ni l'alegria amb què el missatger evangèlic ha de comunicar a tot el món la bona notícia de la salvació. «Sense mi no podríeu fer res», digué Jesús (Cfr. Jn. 15,4-5).

I si l'evangelització ha de portar a l'Eucaristia, com al seu cim, l'evangelitzador ha de restar insatisfet mentre no aconsegueixi que l'Eucaristia sigui descoberta i viscuda «com el centre de tota la vida cristiana». «Perquè en la sagrada Eucaristia es conté tot el bé espiritual de l'Església; és a dir, Crist en persona, la nostra Pasqua i Pa viu que per la seva carn dóna vida als homes, que així són

convidats i animats a oferir amb Ell les seves persones, els seus treballs i totes les coses creades» (EM, 6).

L'avinentesa del Congrés Eucarístic de Sevilla, centrat en el tema de l'Eucaristia i l'evangelització, ens ofereix l'ocasió de reflexionar sobre el misteri de l'Eucaristia: com es viscut en les nostres comunitats; quina atenció dediquem a les expressions de pietat eucarística que han nodrit tradicionalment la fe; si és ella la font i el motor del nostre compromís...

Cal desitjar que l'Eucaristia ocupi en la nostra vida cristiana el lloc central que ha d'ocupar, consonant amb el que ocupa en el cor de l'Església.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

COMUNICACIÓ ALS PREVERES SOBRE LA MISSA CRISMAL

Ciutadella de Menorca, 29 de març de 1993

Estimats preveres:

El pròxim dia 7 d'abril, dimecres sant, a les vuit del capvespre celebrarem la Missa Crismal a la Parròquia de Santa Maria de Maó.

El Consell Diocesà de Pastoral aconsellà de celebrar aquesta Missa cada any en un Arxiprestat diferent i que fossin els preveres de l'Arxiprestat els qui indiquessin el lloc de la celebració. Es va decidir que aquest any es fes a Maó i els preveres d'aquest Arxiprestat han determinat fer-ho a la Parròquia de Santa Maria.

La Missa Crismal té un significat especial per a tot el Presbiteri diocesà. La concelebració amb el Bisbe en aquesta Missa és signe de comunió en el mateix Sacerdoci de Crist i de caritat fraternal entre els preveres, al mateix temps que ens invita a la renovació de les Promeses de fidelitat al Ministeri sacerdotal.

Us invito cordialment i amb gran interès a tots els preveres i religiosos a participar en aquesta concelebració; invitació que faig extensiva amb tot afecte a totes les religioses i fidels en general, pregant-vos als preveres de fer arribar a tots els fidels de les Parròquies aquesta invitació.

A les 5'30 del capvespre ens trobarem a la Casa d'Espiritualitat «Santa Maria» de les Religioses Concepcionistes per a fer una reflexió-pregària que ens prepari per al Triduum Pasqual.

Us saluda ben cordialment, vostre en Crist,

Francesc Xavier Ciuraneta

COMUNICACIÓ ALS PREVERES I RELIGIOSOS/ES SOBRE LA TROBADA AL TORO

Ciutadella de Menorca, 29 d'abril de 1993

Estimats i estimades:

Estem ben a prop de la Festa de la Mare de Déu del Toro i, com cada any, s'ha programat la Convivència de Preveres, Religiosos i Religioses. Serà el dissabte, dia 8 de maig. Va semblar oportú, ja des de fa molt temps, dedicar la reflexió al tema del pròxim Sínode. Per tant, si Déu vol, la jornada tindrà el següent ordre:

A les 11, pregària i tema: «La vida consagrada i la seva missió en l'Església i en el món». Exposarà el tema Maria Luz Galvan, religiosa del Sagrat Cor i secretària de la Confer nacional.

A les 12'30, Eucaristia.

A les 13'30, dinar.

Fraternalment convido tots els preveres, religioses i religiosos a aquesta tradicional Convivència al redós de la Mare de Déu del Toro. Que Ella ens beneeixi i ens ajudi.

Ben cordialment vostre,

Francesc Xavier Ciuraneta

VICARIA GENERAL

CONSULTA SOBRE LA CRISI ECONÒMICA

3 de març de 1993

Benvolgut/da:

El motiu d'aquesta carta és per a demanar-li la seva col·laboració en un tema que ens preocupa molt a tots: **l'actual crisi econòmica i les persones que per causa d'aquesta més sofreixen.**

Es tracta que els Bisbes de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera preparen, com Vostè ja sap pels mitjans de comunicació social, una **Carta Pastoral** sobre aquest tema i volen comptar amb l'aportació de les persones i entitats que els puguin ajudar a fer aquest document. També van consultar molta gent quan van publicar en el mes d'abril de 1990 la Carta titulada «Ecologia i Turisme a les nostres Illes. Pautes per a una reflexió cristiana» i el resultat va ser molt positiu.

— Li agrairia que abans de dia 14 d'abril em pogués fer arribar la seva resposta a les vuit qüestions que següeixen o a alguna d'elles, en nom propi o com a fruit d'una reflexió en grup:

1a. Veu útil i fins i tot necessari que l'Església de les Illes, en aquests moments, es pronunciï sobre la crisi econòmica donant unes pautes d'actuació cristiana? Per què? (Explicar-ho de forma abreujada i concisa donant la seva opinió).

2a. Quins són els indicadors tècnics macroeconòmics que revelen la crisi?

3a. Quines són les manifestacions concretes que Vostè constata de l'actual crisi econòmica?

4a. A qui afecta més aquesta crisi i com?

5a. Creu que hi ha aspectes d'aquesta crisi que haurien de ser denunciats? Quins?

6a. Quines realitats positives detecta en el camp social que s'haurien de potenciar com a resposta a la crisi econòmica?

7a. Quins criteris i línies d'actuació proposa per sortir de la crisi?

8a. Què creu que pot aportar l'Església —tots els cristians— en aquest moment de crisi econòmica?

a) a nivell de principis. Quins?

b) a nivell de fets i gestos concrets. Quins?

— Si disposa de materials o dades que puguin ser útils per al tractament d'aquest tema, també desitjaria que ens els fes arribar.

— En nom dels tres bisbes de les nostres Illes i en el meu propi li agraeixc per endavant la seva valuosa i generosa col·laboració que, sens dubte, ens serà molt útil.

Amb tot l'afecte,

Sebastià Taltavull i Anglada

Vicari General del Bisbat de Menorca

ORGANISMES DIOCESANS

CONSELL DEL PRESBITERI

ACTA DE LA REUNIÓ DEL CONSELL DEL PRESBITERI

(3 de febrer de 1993)

A les 10.30 del matí, reunits a Ca'l Bisbe i resada l'Hora de Tèrcia, es passa a la lectura i aprovació de l'Acta de la sessió anterior.

En relació als Mitjans de Comunicació, que va ser la temàtica tractada en la sessió passada, s'acorda:

Reestructurar la Delegació de Mitjans de Comunicació ampliant-la amb nous components. Es veu molt important poder comptar amb una oficina de premsa. Es marca com a objectiu orientar alguns militants cristians de cara a la formació periodística.

Es suggereix que els seminaristes durant l'estiu participin a algun curset sobre formació periodística i que s'organitzi algun seminari sobre periodisme en el que també hi puguin participar els capellans. Aquestes dues darreres propostes s'encomanen al Rector del Seminari.

L'Escola com a camp d'evangelització

En Bosco Faner, delegat d'Ensenyament, presenta una sèrie de dades sobre la participació dels alumnes a l'escola de religió, comentant que hi ha un tant per cent bastant alt de joves que no participen a la classe de religió, tant als Col·legis d'EGB com als Instituts.

1. Població Escolar E.G.B. (Curs 1992-1993)

· Col·legis públics

Col·legis privats

— Arxiprestat de Ciutadella

Religió 452 (35%)

Religió 1.010 (100%)

Ètica 831 (65%)

Ètica ---

Total població escolar 2.293 alumnes

Escolleixen anar a Centres Públics 1.283 (57%)

Escolleixen anar a Centres Privats 1.010 (43%)

— Arxiprestat d'Alaior	
Religió 593 (56%)	Religió 442 (100%)
Etica 461 (44%)	Etica ---
Total població escolar	1.496 alumnes
Escolleixen anar als Centres Públics	1.054 (70%)
Escolleixen anar als Centres Privats	442 (30%)

— Arxiprestat de Maó	
Religió 1.435 (54%)	Religió 1.077 (100%)
Etica (1.218 (46%))	Etica ---
Total població escolar	3.730 alumnes
Escolleixen anar als Centres Públics	2.653 (71%)
Escolleixen anar als Centres Privats	1.077 (29%)

Dades generals

Total població escolar	7.519
Total població escolar opció Religió	5.009 (66,6%)
Total població escolar opció Etica	2.510 (33,4%)

Resum comparatiu:

— Opció de Relig. Arxipr. Ciutadella Centres Públics	35%
— Opció de Relig. Arxipr. Alaior Centres Públics	56%
— Opció de Relig. Arxipr. de Maó Centres Públics	54%
Tots els alumnes dels Centres Privats van a religió	

CONCLUSIÓ:

— El 50% de la població escolar dels centres públics i el 66,6% de la població escolar d'E.G.B. en general (Centres públics i privats) rep ensenyança religiosa. Els professors de religió hem de ser-ne conscients.

— Convindria, des de la Delegació de Catequesi, esbrinar quin percentatge d'aquests, a més a més, reben formació catequística. Convindria encetar una tasca conjunta entre les Delegacions d'ensenyança i catequesi.

— El món escolar no tan sols ha de ser cuidat per la Delegació d'Ensenyança. Les parròquies que pertanyen a cada zona escolar han de motivar:

* Els pares en la seva participació directa a l'escola i en l'interès per la formació dels seus fills.

* Els mestres organitzant trobades segons convenguin, i oferint, a la Delegació d'Ensenyança, noms de mestres per a convidar-los directament a les reunions o sessions que facin falta.

* Els al·lots i al·lotes a informar-se sobre l'opció de religió.

2. Població Escolar alumnes Institut (curs 1992-1993)

Ciutadella

Curs	J. Maria Quadrado		St. Joan Bosco		Totals	
	Relig.	Est. A.	Relig.	Est. As.	Relig.	Est. A.
1	46	132	41	145	87	277
2	74	103	51	67	125	170
3	59	90 (?)	16	47	75	137
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	179	325	108	259	287	584
	35%	65%	29%	71%	33%	57%
Total alumnes = 871		— Religió		287 = 33%		
		— Estudi assistit		584 = 57%		

Alaior

Curs	Relig.	Est. A.	
1	25	24	
2	51	67	
3	62	82	
	<hr/>	<hr/>	
	138	173	
	44%	56%	
Total alumnes = 311		— Religió	138 = 44%
		— Estudi assistit	173 = 56%

Maó

Curs	Joan Ramis		Pascual Calbó		Totals	
	Relig.	Est. A.	Relig.	Est. As.	Relig.	Est. A.
1	115	126	41	107	156	233
2	109	132	52	82	161	214
3	64	84	76	43	140	127
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	288	342	169	232	457	574
	46%	54%	42%	58%	44%	56%
Total alumnes 1.031		— Religió		457 = 44%		
		— Estudi assistit		574 = 56%		

Dada a tenir en compte:

Durant aquests dos darrers cursos, hi ha una disminució progressiva dels alumnes de religió en tots els Centres de Mitges exceptuant l'Institut Joan Ramis de Maó. Açò correspon a una causa. Tots els Centres de Mitges imparteixen

«Reforma o Ezzo» manco l'Institut Joan Ramis. No és igual optar entre religió i ètica que fer-ho entre religió i estudi assistit.

En relació a les aportacions dels arxiprestats, hi ha una coincidència: assegurar la presència cristiana als centres d'ensenyament a partir dels mestres cristians; aquests han d'estar ben atesos i se'ls ha de fer un acompanyament.

Tota aquesta reflexió continuarà en la trobada de formació permanent dels capellans programada pel dia 17 de març al Toro, en la que es comptarà amb la presència de la pedagoga Maria Dolors Amat.

Informacions

El Vicari general informa que s'han rebut distintes ofertes per a instal·lar un FAX a les parròquies. Sobre la conveniència de comprar-ne o no, el Consell es manifesta favorable a què com a mínim hi hagi un aparell a cada arxiprestat. A Ciutadella, a la Curia diocesana; a Maó, a la Casa Sacerdotal; a Ferreries, al Col·legi de Sant Francesc.

El Sr. Bisbe comunica:

— que el Bisbe de Mondoñedo, José Gea, per encàrrec de la Conferència Episcopal Espanyola, ha rebut la comanda de coordinar una ajuda a favor de l'Església de Cuba; el Consell es pronuncia favorable a dita ajuda; ho farà segons la petició feta, pagant deu Catecismes de l'Església Universal i enviant Bíblies i materials catequètic de què disposa la Diòcesi.

— que el Bisbe de Solsona, Antoni Deig, President del SIC, s'ha interessat sobre el que poden aportar econòmicament les diòcesis de les Illes Balears al Congrés de Catequesi; el Consell fa la següent proposta: que Mallorca aportï 300.000 ptes., Menorca i Eivissa 100.000 ptes. respectivament. El Bisbe transmetrà aquesta proposta a la reunió dels Bisbes de les Illes Balears.

L'Assessor d'Economia del Bisbat presenta el Pressupost econòmic de la diòcesi per a l'any 1993. El criteri de fons és seguir treballant en la línia ja començada de l'autofinançament. Per a estudiar ja concretament la proposta sobre una possible quota diocesana, s'acorda celebrar un Consell de Presbiteri extraordinari el dia 24 de març.

Jaume A. Vidal i Pelegrí
Secretari

CONVOCATÒRIA DE LA REUNIÓ (24-III-93)

Ciutadella de Menorca, 4 de març de 1993

Benvolgut en el Senyor:

Aquest és l'Orde del dia de la sessió extraordinària del Consell del Presbiteri que tindrà lloc el dimecres, dia 24 de març, a les 10.30 del matí a Ca'l Bisbe, i que ha de ser preparat pels arxiprestats a les respectives reunions que convoquin els arxiprestos.

Ordre del dia

1. Pregària
2. Lectura i aprovació de l'Acta anterior
3. Aportacions de les parròquies al Fons Comú Diocesà (Quota diocesana)
 - a) Estudi de la proposta que presenta la Junta Diocesana d'Economia.
 - b) Altres propostes alternatives.
 - c) Altres fonts de finançament: suscripcions.
4. Informacions
5. Torn obert de paraula.

Jaume A. Vidal i Pelegrí,
Secretari

CONSELL PASTORAL DIOCESÀ

ACTA DE LA REUNIÓ DEL CONSELL PASTORAL DIOCESÀ DEL DIA 13 DE FEBRER DE 1993

Assistents:

- Mns. Francesc Xavier Ciuraneta Aymí — Bisbe de Menorca.
- Mn. Sebastià Taltavull Anglada — Vicari General.
- Mn. Francesc Triay Vidal — Arxiprestat de Ciutadella.
- Antoni Barber Moll — Arxiprestat de Ciutadella.
- Ma. Ignàsia Gener Fernández — Arxiprestat de Ciutadella.
- Mn. Joan Bosco Faner Bagur — Arxiprestat de l'Interior.
- Serafí Pons Barro — Arxiprestat de l'Interior.
- Joan Martí Pons — Arxiprestat de l'Interior.
- Mn. Joan Febrer Rotger — Arxiprestat de Maó.
- Gabriel Seguí de Vidal — Arxiprestat de Maó.
- Ma. Soledat Camps Gomila — CONFER.

- Rita Fullana Febrer — Delegació de Missions.
- Margarita Campins Pons — Delegació de Catequesi.
- Martí Deyà Lluch — Delegació de Vocacions.
- Pere Melis Pons — Delegació de Pastoral Familiar.
- Leo Florit Coll — Delegació d'Ensenyança.
- Sebastià Marquès Juaneda — CARITAS.

Han excusat la seva absència en Diego Dubón Pretus, representant de l'Arxiprestat de Maó, i na Teresa Llaneras Pacheco, de la CONFER.

Amb la lectura d'un text de St. Pau als cristians de Filipis, seguida d'un temps de silenci i reflexió, per acabar amb una pregària resada per tots junts, comença la reunió d'avui.

En Sebastià Taltavull explica que no s'ha enviat convocatòria, perquè es va creure que amb la carta que se'ns havia tramès abans de Nadal, amb la qüestió a treballar per tots els grups, aquesta reunió ja quedava convocada.

Després demana si algú vol fer de secretari, donat que en Diego Dubón no hi és. Ho farà na Ma. Ignàsia Gener.

Tot seguit, el Vicari General llegeix l'acta de la passada reunió, que l'hi ha fet arribar el Secretari.

Es comenta que l'acta és molt exhaustiva, i recolleix de forma molt completa, el que es va parlar a la reunió.

En aquest moment s'obre un torn de paraules, en el que es demanen aclariments o informacions respecte els punts tractats a la reunió del 31 d'octubre passat.

En Joan Febrer demana que l'acta es pugui fer arribar amb antelació, a tots els membres del Consell, per poder-la llegir abans de la reunió.

En Francesc Triay demana si s'han fet passes cap a posar en marxa l'estudi sociològic.

El Sr. Bisbe diu que els dos únics acords presos a la reunió anterior, segons consta a l'acta, van esser: reunir la Comissió Permanent, i preparar el treball a fer per tots els grups, i que és el que hem de posar en comú avui. Per tant no es va decidir res en concret, respecte de l'estudi sociològic.

Se'ns informa que el Moviment «Vida Creixent», va presentar-se el passat dia 2 de febrer, en una Celebració de l'Eucaristia a La Catedral.

El Sr. Bisbe comunica que respecte a la petició feta al Govern Balear, per l'adquisició de les vitrines del Pavelló Balear a l'Expo de Sevilla, aquest va contestar remetent a l'Oficina encarregada de l'organització del Pavelló. Aquesta darrera comunicació no ha estat contestada, tot i que se sap que aquestes vitrines se van vendre per el preu simbòlic de 100 ptes.

En Sebastià Taltavull diu que ell a la darrera reunió, va demanar si totes les activitats previstes als arxiprestats i delegacions, en relació a l'objectiu diocesà, s'havien de incloure al calendari diocesà. Es va decidir que no, i que la proposta que finalment es va acordar, es la de que a final de curs, es faci una revisió de totes aquestes activitats.

Na Sol Camps explica que es va reunir amb Mn. Vicente Macián i amb Mn. Joan Capell, per a parlar de la celebració del Dia del Malalt, que aquí a Menorca serà el proper dia 15 de maig, en lloc del 14 de febrer, data posada al Calendari Diocesà, tot i que aquest dia es publicarà la carta del St. Pare amb motiu d'aquesta diada. El Sr. Bisbe comenta que a la majoria de diòcesis d'Espanya, el Dia del Malalt també es celebra el 15 de maig.

En Sebastià Taltavull demana si la Delegació de Pastoral Familiar té prevista l'organització d'alguna activitat, per a celebrar la Jornada Diocesana de la Família, també el 15 de maig.

En Pere Melis contesta que s'està pendent de la reestructuració de la Delegació, si bé havien pensat en una Trobada al Toro per als matrimonis, per a fer una reflexió sobre la família.

El Sr. Bisbe diu que ja que el 15 de maig està prevista la celebració del Dia del Malalt, la Jornada Diocesana de la Família s'hauria de celebrar un altre dia. També comenta que amb la Pastoral Familiar, hi ha el perill de duplicar les coses, ja que els matrimonis organitzats com a Moviment, ja tenen un programa de reflexió i trobades.

En Bosco Faner ho confirma, i diu que la Delegació de Pastoral Familiar està representada al Consell de Pastoral Diocesà, però li manca base, i que per contra els Equips de la Mare de Déu, compten amb molta gent, però no hi estan representats.

En Pere diu que està d'acord, i que creu que el primer que s'ha de fer és reestructurar la Delegació, per tal de que tots aquests problemes es solucionin.

En Bosco Faner comenta que l'objectiu diocesà, enguany dedicat a reflexionar sobre la família, no ha estat treballat per aquests grups de matrimonis, quan ells són els més directament implicats. En Pere contesta que una Delegació o Secretariat de la Família no ha de pensar només en unes famílies o grups concrets, sinó en totes les famílies en general.

El Sr. Bisbe diu que tot i que és cert el que diu en Pere, s'ha de ser realista, ja que després tot recau sobre les mateixes persones.

En Bosco manifesta estar d'acord en que la Delegació ha d'estar oberta a tota la realitat, però que creu que els Equips de la Mare de Déu han de tenir-hi una representació específica.

Tenint en compte aquesta realitat, s'acorda suprimir del Calendari, la Jornada Diocesana de la Família, prevista per al dia 15 de maig.

Quant a la celebració del II centenari de la restauració de la Diòcesi menorquina, en Sebastià Taltavull demana si convé que ja si comenci a treballar.

A la darrera reunió es va decidir que sí s'havia de celebrar sobretot com a ocasió de revitalització, revisió i coneixement de la realitat diocesana. En relació a les possibles activitats proposades, es demana si s'ha de fer l'estudi sociològic.

En Joan Febrer diu que no creu que el cost de l'estudi, estigui relacionat amb el resultat que se'n pugui treure. Ell suggereix treure dades de l'estudi FOESA. En Bosco Faner hi està d'acord. En Francesc Triay també, però demana si és possible comptar amb unes pautes concretes que ajudin a analitzar constantment la realitat, i a tenir-ne una visió contrastada.

En Biel Seguí diu que la resposta al que planteja en Francesc Triay, seria la creació d'una base de dades, unificant criteris per afavorir la seva recollida.

En aquest moment, s'incorpora a la reunió en Miquel Taltavull, representant de la Delegació Diocesana de Joventut, ja que pensava que començava a les 11.

Seguint amb la qüestió de l'estudi sociològic, en Pere Melis comenta que l'estudi fet l'any 1969, va estar molt ben fet, però creu que es va aprofitar poc. Diu que ell demanaria a un estudi que donés pautes que ajudessin a veure com arribar a la gent, com evangelitzar el món d'avui.

En Sebastià Taltavull explica que el treball que es fa en el Congrés de Catequesi, a partir de la reflexió que fan els catequistes vol arribar a n'açò.

Per en Bosco Faner, la feina més important, és la que fan els grups de base, amb la qual cosa en Sebastià manifesta el seu acord i afegeix que és a partir del que facin els grups, que es podrà fer una reflexió sobre les dificultats i sobre el camí que fan els grups de catequesi i de catequistes.

En Biel troba que en Pere demana massa a un estudi sociològic, ja que no podem esperar que aquest ens doni solucions.

En Bosco creu que les dades que se vagin recollint, serviran per a plantejar solucions, que pot ser seran diferents a un o altre lloc, segons quina sigui la realitat concreta que es viu.

En Sebastià explica que les dades són necessàries, i que han de servir per ajudar-nos a reflexionar i a marcar unes pautes d'actuació.

En Biel diu que ens hem de fer una pregunta prèvia, i és veure si tenim totes les dades necessàries per marcar aquestes pautes.

En Sebastià Taltavull creu que s'ha de concretar que feim, respecte a les tres propostes presentades a la darrera reunió, en relació al II Centenari.

Quant a l'estudi sociològic, s'està d'acord en la necessitat de posar en marxa una base de dades, que pugui ser per a tots els grups, parròquies i delegacions, punt de referència hora de planificar i decidir objectius i activitats.

En Biel Seguí proposa que es demani a un professional un estudi sobre com fer una base de dades. S'accepta aquesta proposta, i se l'hi demana a ell que s'encarregui de fer aquesta gestió, cosa que accepta.

En Pere Melis diu els Centres d'Ensenyança estan preparant un estudi de l'entorn de cada Centre, i creu que les dades que s'obtinguin podrien ser aprofitables. En Bosco Faner i en Leo Florit creuen que aquest estudi no servirà de massa, ja que els resultats depenen molt de com cada Centre faci aquest estudi i de qui el faci.

Respecte a la proposta de posar en marxa el Museu Diocesà, i muntar una exposició sobre la història i la realitat present de la nostra Església Diocesana, el Vicari General explica que s'ha ampliat la Comissió Diocesana del Patrimoni, i planteja la possibilitat que sigui aquesta Comissió la que s'encarregui de posar en marxa aquesta proposta, cosa que es acceptada per tots els presents.

En Francesc Triay demana que es faci el possible perquè l'exposició i la posada en marxa del Museu, es duguin a terme, ja que recorda que amb motiu del VII Centenari de la Restauració del Cristianisme a Menorca, s'havia aprovat una proposta similar, que després no es pogué realitzar.

En Joan Febrer comenta que tot i que s'encarregui aquesta tasca a la Comissió del Patrimoni, el Consell de Pastoral estigui puntualment informat del que es vagi fent al respecte.

Quant a la darrera de les propostes, que era l'agermanament amb una diòcesi d'algun país del tercer món, s'acorda que la Delegació de Missions faci un estudi a fons de que com es pot dur a terme. Na Rita Fullana s'encarregarà de fer arribar la proposta a la Delegació de Missions, a la qual ella representa al Consell.

Seguidament, es passa a fer la posada en comú de la pregunta preparada per la Comissió Permanent d'aquest Consell, sobre la que han treballat tots els grups, Arxiprestats i Delegacions, i que diu **¿Quins valors evangèlics hem de promoure perquè la família aconseguís la seva identitat i complís la seva missió en el moment actual?**

Abans de sentir les diferents aportacions, el Sr. Bisbe en fa una introducció, partint d'un document de la Conferència Episcopal Llatinoamericana, respecte de la família, a la que defineix com a església domèstica i comunitat evangelitzadora, i explicant les qualitats que ha de tenir la pastoral familiar, de la que diuen ha de ser bàsica, sentida, real i operant, i acollida des dels propis carismes per les comunitats religioses i els moviments.

Comença l'exposició en Martí Deyà, en nom de la Delegació de Vocacions, qui diu el següent:

«Creim que els valors evangèlics que s'hauran de promoure en la família per a aconseguir la identitat i complir la seva missió podrien ser:

Diàleg. Dins aquest món on estan tan situats els mitjans de comunicació (sobretot la TV), es fa difícil trobar temps i ocasions per parlar; es fa imprescindible el diàleg i la comunicació dins les famílies: entre els esposos, pares i fills, i també en la gran família de l'Església, laics i capellans, capellans, Bisbe-laics-capellans.

Fidelitat i sinceritat. Com a una manera de ser coherents i així ser fidels al nostre compromís familiar, professional, d'Església, com la missió que tenim encomanada.

Pregària. Aprofundir amb la nostra pregària personal i comunitària, cercant ocasions per a pregar també en família, i veure la importància del silenci com a pregària.

Testimoni. Serà aquesta una manera d'expressar la nostra identitat; d'expressar quin és el nostre servei al pròxim (sobretot al més pobre), dins i fora de l'Església i la gratuïtat de les nostres accions.

Discerniment. Com a resposta a la crida de Jesús, saber trobar el camí i saber fer la valoració de cara a la vocació dels fills, cap al futur professional i poder veure quina és la proposta d'aquesta crida cap al seguiment de Jesús i a una vocació específica dins l'Església.

També podríem afegir-hi la comprensió i la solidaritat, i en definitiva veim la necessitat, com deiem al principi, del diàleg i la col·laboració».

Per la **Delegació Diocesana de Joventut**, en Miquel Taltavull exposa el següent:

«Amor. Viure la família com a lloc privilegiat d'estimació i d'aprenentatge militant.

El diàleg. Cal que hi hagi comunicació entre els seus membres.

Educació dels fills vers la solidaritat (a dins i fora de la família, amb la gent que ens envolta), l'austeritat, la senzillesa (prescindint del que no ens és necessari)...

Vivència de la fe dins la família, en grups de matrimonis, en la parròquia...

Formar part d'un col·lectiu i ser-hi present.

Servei altruista cara als altres».

Aquesta és l'aportació de **CARITAS**, presentada per en Sebastià Marquès:

«Valors fonamentals: **AMOR - JUSTÍCIA - EDUCACIÓ**

Valors complementaris o explicatius:

Família comunitat d'amor: diàleg-comunicació-saber escoltar; comprensió, estimació, sinceritat, crítica constructiva, cercar sempre el bé de l'altre; compartir feines, problemes, diversions; capacitat per acceptar-se (els membres de la família) tal com són; respecte inter-generacional.

Família comunitat de justícia: solidaritat amb els més necessitats; disponibilitat per ajudar als altres; compartir tot de cor.

Família comunitat educativa: austeritat; gratuïtat; testimoni de vida creient; confiança; esperança; senzillesa; convivència; fidelitat conjugal, a les creences, etc.; profunditat; acollida; esperit de sacrifici; pregària en família; resaltar els aspectes i valors positius de la família».

Per la **Delegació de Pastoral Familiar**, en Pere Melis fa la següent exposició:

«Hem col·laborat a aquesta reflexió els E.M.D. i un grupet de matrimonis preocupats per la situació actual de la família.

Ens sembla en primer lloc que seria important haver fet primer una reflexió sobre el capítol I de la Constitució «Gaudium et Spes», que té per títol «Dignitat del matrimoni i família».

Allà trobam clara l'identitat de la família que es defineix com a «comunitat d'amor».

Aquesta «comunitat d'amor» té la seva base en el matrimoni. Diu el Concili «Por su índole natural, la institución del matrimonio y el amor conyugal están ordenados por sí mismos a la procreación y a la educación de la prole, con las que se ciñen como su corona propia. De esta manera, el marido y la mujer, que por el pacto conyugal «ya no son dos, sino una sola carne (Mt 19,6), con la unión íntima de sus personas y actividades, se ayudan y se sostienen mutuamente, adquieren conciencia de su unidad y la logran más plenamente».

Per tant el primer valor evangèlic que s'ha de promoure és l'amor entre els esposos que després s'eixamplaria als fills.

La família ha de ser una escola d'amor que s'ha de mantenir viu a través del diàleg obert, senzill, humil entre els esposos i després amb els fills.

En la partida de l'amor s'ha de conjuntar amb l'abnegació i la generositat. La vida d'una parella no és fàcil, comporta sacrificis i en el món actual aquesta paraula no té gaire bona premsa. I la generositat que ha de tenir el seu pes quan rallam de paternitat responsable, com tenim clar els matrimonis aquest punt? Es pot entendre que un matrimoni cristià es quedi satisfet amb un fill o la parelleta?

És clar, llavors, s'ha de tenir present el valor evangèlic de l'austeritat en una societat consumista que ens envolta i que converteix la família en una S.A., on tots treballam per tenir més. Esteim d'acord en la promoció i presència de la dona en el món laboral i polític, però hi manca discerniment. Es necessària la promoció personal i cultural de cada un dels membres de la família. Quin temps dedicam o podem dedicar als fills? No es poden prendre decisions només per uns valors econòmics. 600 al·lots no dinen a ca seva a Ciutadella. Quina vida de família fan, sobretot en els seus primers anys (el percentatge major dels qui mengen al Col·legi és de fillets de preescolar).

Per fer aquest camí fa falta el suport de la pregària, pregària personal, conjugal i familiar, de vertadera espiritualitat que no és gens fàcil per manca d'idees clares.

Per tant els valors a promoure són l'amor, l'abnegació, la generositat i l'austeritat, enfortits per una vida de fe.

Ara el que fa falta és el com promoure aquests valors. En el món actual la parella aïllada, difícilment farà camí. Necessita el suport d'altres parelles amb els mateixos problemes. Llavors s'han de promoure: Grups de matrimonis (Moviment); catequesi familiar amb idees clares; escoles de pares; ser presents en associacions de pares.

Ara podríem dir alguna cosa, sobre el tema de l'educació, principalment en la fe, però només deim que s'ha de revisar i la necessitat que en els grups de joves i en els seus moviments, hi sigui present una preparació al matrimoni. Acollida.

Missió del matrimoni i la família: el matrimoni pel seu Sagrament, ha de ser testimoni de l'amor de Déu enmig del món. Aquesta missió s'extén a tota la família. Altres missions serien fer-se present a les activitats de tipus familiar. No tancar-se. El compromís que puguin prendre els seus membres, s'ha d'assumir per la parella, evitant enfrontaments que puguin originar dificultats, per mirar tots dos en una mateixa direcció.

En la catequesi, els catequistes casats, ajudats per la comunitat, han de compartir amb l'altre espòs/a.

Creim que la pregunta era massa ampla i que per esser contestada s'hauria d'escriure un llibre.

Una pregunta ¿coneixem prou bé la família d'avui que s'ha d'evangelitzar? Estudi sociològic».

Ara és el torn d'en Leo Florit, en nom de la **Delegació d'Ensenyança**. Els valors que ells proposen són els següents:

— El compromís. S'ha de potenciar la participació dels pares en l'escola (principalment diàleg).

— La vocació. Potenciar la feina conjunta entre escola i família per intensificar les vocacions (sacerdoci, matrimoni...).

— Exigència. L'escola hauria d'omplir la manca de diàleg i d'exigència amb un llenguatge testimonial (exigir amb estima).

— Responsabilitat. La formació dels fills és cosa de Pare i Mare (formació en valors culturals i educatius).

— Aprofundiment. Des de les escoles de religió, ben preparades, hem d'ajudar a omplir el buit cultural cristià.

— Coherència interna. L'Escola ha de dur una vida estructurada per poder omplir els buits d'una societat desestructurada».

La reflexió feta per la **Delegació de Missions**, la presenta na Rita Fullana. Diu:

«Hi hauria d'haver més **confiança i diàleg** entre pares i fills, més respecte i comprensió, ens hi manca estar oberts a Déu i als germans, les nostres cases s'han convertit en una pensió per menjar i dormir; els pares estan desconnectats del Col·legi i la Parròquia. El caixó de la tele si no s'empra bé i sense criteris ens divideix i esclavitza, els fills d'avui són educats per les àvies, els pares en tenen prou amb la feina, per no tenir-los davant els hi donen tot fet.

Hem de ser més **austers**, per a poder **compartir** més i no malgastar els béns que són per tots, esteim massa centrats en noltros mateixos, no volem que ens falti res: coses innecessàries i supèrflues, l'excés de materialisme contrasta amb la poca formació cultural.

Que en família es comparteixi la fe i es trobin moments de **pregària i reflexió**, ja no resam a la taula. Ens hi manca formació cristiana, no sabem donar raó de la nostra fe. Cap als 50 anys, noltros i els altres ens hauríem de demanar si som feliços, perquè sembla que cercam i no trobam, tal vegada perquè ens valoram més pel que tenim que pel que som».

Na Margarita Campins explica que el **Secretariat de Catequesi**, es va reunir per a preparar la qüestió que esteim posant en comú. Aquesta és la seva aportació:

— «Diàleg entre els membres de la família, entre pares i fills, diàleg de coses familiars, temes d'actualitat i temes de fe.

— Fomentar la unitat familiar, les cases no «són un hostel», ni les famílies «una pensió».

— Acceptació dels diferents membres, respecte als majors, als joves, no som objectes; confiança entre ells.

— Educar els fills, ajudar-los a créixer.

— Respecte, amor, fidelitat; des de la parella, recerca del bé comú. Afecte, alegria, amor fratern.

— Solidaritat entre membres, comunicació, col·laboració per part de tots, comprensió, coherència, convivència.

— Sinceritat, dir sempre la veritat, ser generosos en temps i dedicació.

— Capacitat de perdó, esperit de servei, necessitat de l'altre, sentir-nos pobres.

— Introduir un exemple d'austeritat (pensar en els que no tenen el necessari). Actitud d'escolta, crear harmonia.

— Saber ser més sacrificats i més entregats; superació personal.

— Compromís social, anar sempre amb la veritat per davant.

— Donar manco importància al tenir.

— No posar als fills més avall que als diners, no donar tot el que es demana (porquerietes, vídeos...) per tenir-los quiets.

— Gratuïtat, paciència.

— Promoure un esperit de pregària en família. Pregària-gratuïtat-diàleg. Pregària a l'hora de menjar.

— Confiança en Déu, respecte els fills; acceptar la voluntat de Déu, per part dels pares en relació a la vocació dels fills. Acceptació mútua.

— Fomentar la fe, perquè la vida tengui sentit, i relació confiada en Déu.

— Tenir les coses en comú, compartir els béns.

— Viure oberts als altres.

— Viure en comunitat».

En nom de les **Religioses de Menorca**, na Sol Camps presenta el resum del treball de reflexió fet a les diferents Comunitats Religioses de la Diòcesi, i que diu així:

«L'AMOR, com un dels més importants i principal ja que donarà ocasió i obertura a tots els altres que exigeixen una relació entre ell, aquests se concreten en:

ACCEPTACIÓ, RESPECTE, COMPRENSIÓ, ACOLLIDA, ESCOLTA AMB DIÀLEG, AMOR GRATUÏT I DESINTERESSAT, UN LLENGUATGE RESPECTUÓS (no crítica, no males paraules...), AMBIENT SERÈ, PACÍFIC, ALEGRE. A on sigui lloc d'unió, no un lloc sols d'estar, és a dir, com una pensió.

Hem agafat com a punt d'orientació el text de St. Pau en 1a. Corintis, on es dona sa garantia més perfecte, perquè sa família aconseguisqui la seva identitat.

Conservar el SENTIT CRISTIÀ en profunditat vivint els valors evangèlics de la FIDELITAT, CONFIANÇA, ESPERANÇA, AUSTERITAT, SERVEI, SOLIDARITAT, COMPARTIR, ALEGRIA, FE.

Creiem que un gran valor evangèlic, i que ara no s'usa és la pregària en comú. Veiem que la família té un mínim de convivència familiar, degut a la diversitat d'horaris i altres circumstàncies i marcada per la Televisió. Però aquest ha de buscar ocasions per trobar-se junts. Potser una bona ocasió sigui uns breus minuts al principi i al final d'una menjada en família. Quan els fets són petits, resar amb ells abans d'anar-se'n al llit o a l'aixecar-se.

La família cristiana té la missió de formar cristians. I la pregària és un mitjà en comú.

L'exemple dels pares és bàsic en la vida profunda cristiana i de fe. No s'ha d'imposar res, sino mostrar-los el camí i donar-los exemple. Preguar junts i junts assistir a l'Eucaristia dominical».

També na Sol presenta l'aportació feta per un grup que atén la **Pastoral Sanitària**, que diu el següent:

- «Valors evangèlics:
- Diàleg
 - Perdó
 - Amor
 - Comprensió
 - Compenetració entre generacions
 - Sinceritat
 - Educar en l'austeritat
 - Fer créixer el sentit de responsabilitat en la tasca de l'educació de les noves generacions
 - Esperit de sacrifici
 - Respecte d'uns amb els altres
 - Pregària — Lectura Bíblica
 - Donació: pensar més en l'altre que en un mateix
 - Despertar la necessitat d'educar la fe al sí de la família
 - Prendre la iniciativa i no deixar que la moda o la societat ens marqui els camins de futur.

Ens fem una pregunta: Com «fer creure?»

Acabada l'exposició del treball fet a les diferents Delegacions, és el torn dels Arxiprestats. Començam per l'**Arxiprestat de Maó**. Demana la paraula en Joan Febrer, qui explica que la preparació d'aquesta reunió, ha coincidit amb la preparació de l'Assemblea Arxiprestal de Maó, per això no tots els grups han pogut fer aquesta feina. El resum que tot seguit presenta en Biel Seguí, correspon a la reflexió feta per un grup de matrimonis de la Parròquia de St. Francesc i per l'equip Maó-1 dels Equips de la Mare de Déu.

El grup de matrimonis de St. Francesc, fa la següent aportació:

«S'amor entre els seus membres; volem el bé o el millor pels fills, a partir d'un clima de diàleg i respecte entre els components dins d'un gran marge de confiança, sense autoritarismes, saber escoltar-nos i respectar sa personalitat i manera de ser de cada un.

Ens sembla que hem passat d'un sistema educatiu massa autoritari i de vegades repressiu, a una educació de massa llibertat on sembla ser que es perd un poc el respecte a ses persones. Els pares no hem de imposar, però sí marcar unes pautes i ser coherents amb les mateixes, ser respectuosos amb els fills i procurar que ells ho siguin amb nosaltres. Per tant, exigents amb el sentit d'estimular els fills en la seva formació cultural, moral, religiosa i laboral, ajudant a créixer com a persones madures i adultes. És molt important en l'educació, que el pare i la mare actuïn sempre de mutu acord, o no contradir-se davant els fills. Hem de tenir en compte que els fills són molt exigents amb els pares, demanant-nos que siguem coherents amb el que els hi exigim a ells. A mesura que

els fills creixen, els hem d'anar deixant que se independitzin poc a poc, i es puguin desenvolupar per ells mateixos no intentant sobreprotegir-los, deixant-los actuar en un marge de llibertat».

I el que segueix ara és la reflexió feta pel grup Maó-1 dels Equips de la Mare de Déu:

— «La família ha de ser un lloc on s'aprengui a conviure, a compartir, on s'afavoresquin actituds de respecte, solidaritat, tolerància, però, pau, alegria de viure, austeritat, honestada. Ha de ser lloc de trobada i de comunicació i diàleg. Tots han de donar i rebre. Acceptar la diferent forma de ser de tots els qui componen la família.

— La família ha de ser un lloc on s'aprengui a viure en llibertat; on els pares respectin les necessitats progressives de responsabilitat i d'independència.

— Hem de promoure aquell tipus de família que es sent el principal estadi de l'educació dels fills, responsable i coherentment, on tothom s'ha de sentir reconegut i acceptat amb les seves qualitats i els defectes. Una família atenta a les necessitats de cada un, oberta i sensible també a les necessitats dels altres.

— Una família que s'integri en cercles més amples: barri, poble, comunitat cristiana, associacions, escola; compromesa en definitiva, amb la societat i amb l'Església.

— Volem una família que eduqui per la responsabilitat, la col·laboració i l'esperit de servei.

— Una família amb capacitat crítica per valorar els canvis que comporta el progrés.

— Una família que viu i transmet la fe, donant testimoni de Jesucrist, a partir del seu estil de vida. Que és present en l'Església. Una família que trobi, incorpori la seva peculiar forma de pregar.

Per altra part, és necessari que l'Església es faci més present dins la realitat familiar, per tal que, així, pugui conèixer més profundament la realitat de cada dia, els seus problemes, les preocupacions i les alegries dels matrimonis i famílies.

Nota final: El grup, després de reflexionar decideix basar la seva aportació en les propostes que es van fer, a l'Assemblea Arxiprestal de Maó, en la ponència sobre la família, el febrer de 1984 i que, pensam, segueixen ben vigents».

Per l'Arxiprestat de l'Interior és en Nito Martí qui presenta el que segueix:

1.- Qüestions prèvies

— Abans de parlar de valors a promoure dins la família és important saber quins tipus de famílies tenim: famílies amb problemes econòmics, afectius, amb divisions internes, separacions, incomunicació, despreocupació pels fills, etc.

— També volem constatar que hi ha moltes famílies que no se senten cristianes com a tals, sinó només algun membre. Aleshores la pregunta seria: com a

cristià, quins valors he de promoure dins la meua família?

— L'Església com a gran família/Poble de Déu, ha de donar una imatge de més diàleg i comprensió per tal que les famílies/esglésies domèstiques s'hi puguin reflectir.

— Si volem promoure uns valors dins les nostres famílies, primer els hem d'assumir i poder així demostrar la seva validesa amb el nostre testimoni d'una vida més feliç i coherent.

— Molta gent no ha sabut contestar la pregunta degut a què el plantejament els semblava massa abstracte. De manera que les respostes no són massa representatives.

2.- Valors de la família de cara a ella mateixa

— La família/església domèstica ha de tenir com a punts de referència els valors proposats per Jesús al «Sermó de la muntanya» (Mt 5-7), i com a model l'estil de vida comunitari que es reflecteix als fets dels apòstols (2, 44-47).

— La família ha de ser una petita comunitat, on les decisions es prenguin en comú. Per tant hem de promoure el diàleg i la comunicació; que els membres de la família se sapin respectar i escoltar els uns als altres; parlar clars i sense tabús quan es plantegen certs problemes de la vida dels fills.

— Aprofitar els moments que hi som tots per parlar i «estar» junts.

— Mirar junts la «tele» i aprofitar-ne el que sigui educatiu, i provocar un esperit crític dels contra-valors que proposa; a partir d'aquí fer descobrir l'alternativa de Jesús, com a camí vàlid per arribar a ser persones lliures, responsables i felices.

— El valor de la responsabilitat i la cooperació: fer les feines entre tots; tenir clar que el rol educatiu tant correspon al pare com a la mare.

— El valor de la gratuïtat: els pares hem de prendre consciència que l'amor als fills és gratuït, i no hem d'actuar amb ells per rebre'n recompenses.

— Valorar les persones més pel que són que no pel que tenen.

— Valorar la senzillesa i l'austeritat: tenir només el necessari per viure i no acumular coses supèrflues.

— Educar els fills en l'esforç i l'auto-realització; no donar-los tot fet, ni tampoc tot el que demanen.

— No judicar mai els altres i acceptar-los tal com són; estimar-los per fer-los créixer com a persones responsables i lliures.

— Promoure l'esperit de pregària, creant espais i moments per compartir i educar la fe.

— Capacitat de reconciliar-se.

3.- Valors de la família de cara a fora

— La família ha d'estar oberta als altres.

- Ha de ser solidària, compartint temps i doblers amb els demés; fer descobrir l'amor i l'ajuda a aquells que més ens necessiten.
- Compromesa amb el món, participant en la vida política i social.
- Respectuosa amb els altres i amb la Natura.
- Arrelada a la pròpia cultura».

Tanca la roda de intervencions, na Ma. Ignàsia Gener, qui presenta el resum de la reflexió feta a l'Arxiprestat de Ciutadella. És el següent:

«Veim que tots els valors evangèlics són vàlids, però voldríem resaltar especialment els següents:

- Tolerància
- Comunicació
- Pregària
- Comprensió
- Diàleg
- Respecte als altres
- Saber escoltar
- Senzillesa
- Obertura
- Compromís
- Perdó
- Corresponsabilitat
- Sacrifici
- Alegria
- Compartir
- Valor per lluitar
- Solidaritat
- Esperança
- Acompanyar els fills en els moments lúdics (jocs).

Creim que a les famílies s'ha d'educar en la fe, en la veritat, en el sentit de l'amor cristià, la consciència moral, i s'ha d'ajudar a descobrir el sentit profund de la vida.

A més de tots aquests valors a apuntats, el que més s'ha repetit i s'ha remarcat com a prioritari, és el valor de l'austeritat solidària, l'austeritat com a opció de vida que ens dugui a saber compartir.

Nota: es demana que el resum que es faci de totes les aportacions, es torni enviar als grups per seguir-hi aprofundint abans d'elaborar el document definitiu, que voldríem fos molt concret i operatiu».

Acabada l'exposició de tots els grups, s'inicia un animat diàleg, en el que es posen de manifest diferents opinions sobre el que hem escoltat, i es presenten

diferents idees sobre com resumir totes les aportacions, per mitjà d'un document que sigui operatiu.

En Bosco Faner diu que troba a faltar el valor de l'amor entre els esposos i el del compromís de la família envers el món polític i sindical.

Se l'hi fa notar que a diferents grups ha sortit la necessitat que les famílies siguin obertes i assumeixin algún compromís fora de la seva pròpia estructura, contestant que creu que aquest compromís s'ha d'explicitar.

En Sebastià Taltavull comenta que s'han dit algunes coses bastant abstractes, que s'hauran de concretar, intentant descobrir les intencions que hi ha darrera les respostes.

Per en Biel Seguí s'ha parlat de valors, però ara hauríem de concretar els hàbits. Ell, el resum el faria en forma de còmic, perquè sigui entenedor per a tothom, ja que creu que si és un document massa dens, molta gent no l'entendrà.

En Joan Febrer proposa una classificació de tot el que s'ha dit. En un bloc hi posaria els valors que tenen a veure amb la família com a institució natural, en un altre els que defineixen la família com església domèstica i en un tercer grup tot el que signifiqui relativització de la família.

En Bosco Faner creu que en aquest moment, més que parlar de famílies cristianes, en molts casos s'ha de parlar de cristians dins les famílies.

Abundant en la mateixa qüestió, en Sebastià Taltavull diu que potser s'haurà d'ajudar a algú a evangelitzar la pròpia família.

Respecte al que havia proposat en Joan Febrer, en Francesc Triay opina que distingir els valors de la família institució natural, dels de la família cristiana, pot crear confusió si s'entén que uns estan contraposats als altres.

En Nito Martí diu que no són valors contraposats, sinó complementaris.

En Pere Melis diu que es troba amb moltes famílies en les quals el fet que la dona faci feina fora de casa està ocasionant problemes. També coneix parelles de mitja edat, que estàn passant per moments de crisi en el seu matrimoni. Creu que tant uns casos com els altres, s'haurien d'estalonar més.

En Sebastià Taltavull proposa que sigui la Permanent qui prepari el resum de tot el que s'ha recollit.

En Francesc Triay demana que es pensin unes preguntes, per ajudar als grups a seguir reflexionant aquesta qüestió.

En Bosco Faner creu que el que es faci, ha de ser molt operatiu i concret, que es vegi molt clar com dur a la pràctica tot el que s'ha reflexionat.

El Sr. Bisbe proposa un esquema per ordenar tot el material: «Constatam», «Proposam», «Ens comprometem».

El Vicari General presenta la següent proposta: que la Permanent d'aquest Consell ordeni tot el que s'ha recollit, d'acord amb l'esquema proposat pel Sr. Bisbe; després enviar aquest document a tots els membres del Consell de Pasto-

ral, perquè cada un el faci arribar a l'Arxiprestat, Grup o Delegació a la que representa, perquè s'hi segueixi reflexionant. Aquesta proposta és acceptada per tothom.

El Sr. Bisbe comenta que dia 12 de juny, data de la propera reunió, coincideix amb els dies de la visita del Papa a Espanya, per això demana si és possible passar-la a un altre dia. Acordam fer-la el dia 19 de juny.

Es decideix també que a n'aquesta reunió de dia 19 de juny, es posi en comú la reflexió que durant aquest temps hauran fet tots els grups, entorn a l'objectiu diocesà, segons l'acord pres en aquesta reunió.

Tot seguit, es passa al punt de Precs i Suggeriments:

— El Sr. Bisbe demana si la Missa Crismal s'ha de fer sempre a la Catedral, o s'ha de fer cada any a un lloc diferent. L'opinió general és que es faci un any a cada Arxiprestat, i que sigui al propi Arxiprestat on es decideixi a quina església s'ha de celebrar. Decidim que enguany es farà a l'Arxiprestat de Maó, l'any que ve al de l'Interior, i d'aquí a dos anys al de Ciutadella.

— En relació a la Vetlla de Sta. Maria que tindrà lloc al Toro el mes de maig, en Miquel Taltavull comenta que n'ha parlat amb la Delegació de Jovenut, i que no es veu clar que sigui aquesta Delegació qui tengui que preparar-la.

En Francesc Triay opina que podria fer-se'n càrrec d'organitzar-la la Delegació de la Família.

En Sebastià Taltavull creu que ha de ser un fet assumit per tot el Consell, no només per una Delegació, per lo que proposa que sigui la Permanent qui se'n faci càrrec. S'accepta la proposta.

— El Sr. Bisbe informa de la reunió mantinguda pels Bisbes i Vicaris Generals de les tres illes, per seguir treballant en la Pastoral sobre la crisi econòmica. Explica que a partir de les idees presentades a una reunió prèvia dels tres Vicaris, es van ordenar aquestes idees i es va preparar un qüestionari que es farà arribar a moltes persones i col·lectius, entre ells els membres d'aquest Consell de Pastoral.

En Bosco Faner pensa que és arriscat publicar una Carta Pastoral sobre aquesta qüestió, ja que s'estan vivint moments realment difícils.

La idea de fer una consulta oberta a molta gent, comenta el Vicari General, és per a poder detectar els problemes i les realitats concretes que es pateixen i viuen.

— En Sebastià Taltavull informa que possiblement ben prest, hi haurà altres persones que començaran a fer el procés de formació, per a posar en marxa a Menorca el PROJECTE HOME.

— En Francesc Triay informa que va participar a unes Jornades sobre Pastoral Penitenciària, on es va remarcar la necessitat de què a cada diòcesi hi hagi una organització i un voluntariat que ajudi que els presos estiguin acompanyats, i s'ajudi a la seva reinserció. L'Església ha d'estar al costat d'aquestes persones,

ja que són els més pobres (els hi manca fins i tot la llibertat), són els que podríem anomenar esclaus de la nostra societat.

Explica també, que en aquests moments hi ha uns vint presos menorquins a la presó de Palma, i que és possible fer una feina de coordinació (de fet ja s'està fent) amb el Projecte Home.

— En Sebastià Marquès explica les passes que s'han fet per a organitzar el Gabinet d'Orientació Familiar. S'han fet dues reunions entre responsables dels Equips de la Mare de Déu i els de Caritas Diocesana. Creuen que aquest Gabinet hauria d'estar format per psicòlegs, advocats, assistents socials, psiquiatres, capellans i matrimonis normals.

Ja s'ha elaborat una llista de persones amb qui contactar, per si podem fer aquest servei.

L'organització concreta es deixarà pendent de què l'equip o equips estiguin formats (seria convenient un equip a Maó i un altre a Ciutadella).

Les Caritas parroquials, assistents socials, Caritas Diocesana i Interparroquial, Ajuntaments (quan es vegi necessari), capellans i acollidors de parelles, són les persones i entitats que haurien de derivar els casos a n'aquest futur Gabinet.

L'ideal seria que els serveis d'aquest equip fossin gratuïts, però en principi açò no serà possible. El que sí s'està estudiant, és que Caritas es faci càrrec d'aquells casos de gent que no pugui pagar.

Una propera passa a fer, després d'haver contactat amb els diferents professionals, és reunir-los per sectors, per explicar-los el projecte i començar a organitzar-ho.

En Bosco Faner diu que a nivell polític, ja hi ha algun Gabinet d'aquest tipus que ja està funcionant, però creu que des del món cristià també s'ha d'oferir aquest servei.

El Sr. Bisbe creu que quan estigui funcionant, i la Delegació de la Família s'hagi reestructurat, hauria de ser aquesta Delegació la que assumís aquest servei.

En Sebastià Taltavull, tot i estar d'acord amb el que ha exposat en Bosco Faner, creu que és important que els cristians ens faguem presents dins tots els àmbits professionals, com seria un Gabinet de Planificació Familiar organitzat per un Ajuntament o qualsevol altra entitat.

Per part de tots els presents, es valora molt positivament la creació d'aquest Gabinet d'Orientació Familiar, i s'acorda seguir-hi treballant.

I sense cap més qüestió a tractar, donam per acabada la reunió, de la que, en absència del Secretari, en dóna fe na Ma. Ignàsia Gener, amb el Vist i Plau del Sr. Bisbe.

Ma. Ignàsia Gener

REUNIÓ DE LA COMISSIÓ PERMANENT

Ciutadella de Menorca, 24 de febrer de 1993

Benvolgut/da en el Senyor:

Em plau convocar-te, en nom del Sr. Bisbe, a la reunió de la Comissió Permanent del Consell Pastoral Diocesà que tindrà lloc el **proper dimecres, dia 3 de març, a les 20.45 h., a la Casa Sacerdotal, a Maó.**

L'ordre del dia, segons acord a la sessió plenària del Consell Pastoral del passat dia 13 de febrer, és **l'elaboració del document sobre la família a partir de les aportacions fetes i que es detallen a l'Acta de dita reunió i que adjuntem.**

Podem preparar la reunió a partir de l'Acta i segons l'esquema proposat pel Sr. Bisbe:

- 1) Constatam
- 2) Proposam
- 3) Ens comprometem

Segons acord del Consell Pastoral, aquest document ha de ser enviat a tots els membres del Consell per a ser objecte de reflexió dels arxiprestats, parròquies, delegacions i grups.

Ben cordialment,

Diego Dubón Pretus
Secretari

COMUNICAT DE LA COMISSIÓ PERMANENT DEL CONSELL DIOCESÀ DE PASTORAL

23 d'abril de 1993

Benvolgut/da en el Senyor:

Et feim arribar el document sobre «LA FAMÍLIA: COMUNITAT DE VIDA I D'AMOR», elaborat per la Comissió Permanent a partir de totes les aportacions del Consell Pastoral Diocesà fetes en la sessió plenària del dia 13 de febrer de 1993.

La Comissió Permanent es va reunir el dia 3 de març, a Maó, a fi d'elaborar i presentar aquest document, fruit del treball de tots.

Ara, ens queda que sigui estudiat i esmenat, si fa falta, per tots els membres del Consell Pastoral per arribar a la redacció definitiva en la sessió plenària del dia 19 de juny.

Esperam que es farà l'esforç de dur-ho preparat per aquest dia.

Aprofitam per a recordar que aquest document vol ésser el resultat d'un treball conjunt de reflexió a partir de l'objectiu diocesà d'enguany, entorn del qual ja hem compartit moltes coses i s'estan duent a terme moltes activitats a les parròquies, delegacions, moviments, etc. I ajudar, així a dur a terme de cara el futur dins les famílies unes propostes d'actituds i valors cristians.

La Comissió Permanent

CONSELL DIOCESÀ D'ECONOMIA

REUNIÓ DEL 24 D'ABRIL DE 1993

El dissabte, dia 24 d'abril es reuneix a Maó i presidit pel Sr. Bisbe el Consell Diocesà d'Economia.

1. El Vicari General, Sebastià Taltavull, informa de les reunions que han tingut lloc a cada arxiprestat per a presentar a tots els Consells Parroquials els acords del Consell Diocesà d'Economia i del Consell del Presbiteri referents a la Campanya de subscriptors i a la quota parroquial. Tots els assistents a dites reunions arxiprestals (a Ciutadella, dia 30 de març; a Maó, dia 31 de març; a Ferreries, dia 5 d'abril) han aprovat la proposta d'iniciar ja ara, al començament d'estiu, la campanya de subscriptors i per a l'any 1994 la participació al Fons Comú Diocesà mitjançant la quota parroquial.

2. A continuació, presenta la maquetació de folletó que serà repartit per a iniciar la campanya dels subscriptors.

3. El Gestor administratiu del Bisbat, Antoni Carreras, presenta l'estudi de tots els pressupostos de les parròquies i altres organismes diocesans per a la seva aprovació. Es fan algunes precisions que seran comunicades junt amb l'aprovació. Igualment es fa amb el pressupost de la Cúria Diocesana.

4. L'aprovació dels préstecs i subvencions queda supeditada a la confecció d'un estudi previ en relació als impostos de societats. Igualment passa a posterior estudi tota la situació d'immobles i possibles ventes.

5. S'aprova començar les gestions de la permuta de propietat de la Casa de les Germanes Carmelites d'Es Castell amb la Casa de les Germanes Carmelites de Ciutadella, propietat del Bisbat.

6. S'estudia la contraoferta que ha fet l'Ajuntament de Ciutadella a l'oferta del Bisbat sobre la venda de la zona esportiva de l'edifici OAR de Ciutadella:

Ciutadella, 24 d'abril de 1993

DELEGACIÓ DIOCESANA DE CATEQUESI

CARTA ALS CATEQUISTES AMB MOTIU DE LA PASQUA 1993

Estimats germans i germanes catequistes:

Aquestes lletres just a les portes de la Pasqua volen ser un mitjà per a fer-te arribar, en nom de tota la **família catequètica** la més **joiosa felicitació pasqual**. Ho feim amb l'ànim d'encoratjar-nos i estalonar-nos mútuament en la mateixa missió que hem rebut del Crist i que l'Església ens ha confiat: ser **missatgers i testimonis** de la Paraula entre la nostra gent de Menorca.

N'esteim contents de fer aquest **servei voluntari**. És un signe de l'amor gratuït de Déu que el fa entenedor i assequible. Una tasca, al mateix temps, avui no gens fàcil, com molts catequistes ho experimenten. Però sempre feta amb aquella fe inalterable del sembrador que escampa la llavor enmig del camp. Aquesta és la nostra confiança! Com la **petita llavor**, a vegades obligada i no perceptible als ulls, el treball catequètic va fent el seu procés fecund perquè és obra de l'Esperit de Jesús i no nostra. És amb aquesta humilitat i perquè sabem que **Crist és viu**, que ens felicitem. (Evangeli de Marc, cap. 4,26-32).

Pasqua apareix novament com a brotada de primavera en el nostre caminar de cada dia. Amb joia profunda podem dir allò del salm 96: «**El cel se n'alegra, la terra hi fa festa, jubilen els camps amb tot el que hi ha, criden de goig els arbres del bosc, en veure que ve el Senyor...**». Així també la nostra acció catequètica es «**cantar al Senyor un càntic nou**». Açò sí, amb bona «veu», «to» ben afinat i «lletra» positiva! No podem desafinar!

Pasqua és sentir-nos a prop. Les dimensions «humanes» de la nostra illa ho permeten. Més encara, quan esteim experimentant formar part d'aquesta **xarxa** que està donant a les nostres parròquies i centres un **rostre nou** per les noves relacions que es van establint entre **famílies, catequistes, adults, joves, adolescents i infants** gràcies a la catequesi. (Diòcesi de Menorca, objectiu diocesà 1992-93).

Pasqua és cada vegada que, posant la mà a l'espatla d'un altre, el convidam amb un **somriure a avançar junts**. Crist Ressuscitat ens acompanya així i ens crida a l'**alegria**. En cada ésser humà hi ha un do propi que ha de ser descobert constantment. No ens podem complaure a nosaltres mateixos posant-nos a la fila dels qui es pensen que ja han arribat a terme, ni tampoc caure en la provocació d'entretenir-se en situacions sense sortida... Des de la **vocació catequètica**, Crist Ressuscitat ens demana que considerem els altres, no amb una visió parcial o prejudicada intencionadament, sinó en la totalitat de la seva vida, un **germà** a qui **estimar i acompanyar**, com ho va fer amb els deixebles d'Emaús. (Evangeli de Lluc, cap. 24).

I per què no dir-ho? És un **signe pasqual** el **Congrés de Catequesi** que esteim celebrant i que ja avança en la seva segona etapa. Si ets dels qui han optat per aquest **esforç solidari** dels catequistes de les Illes i Catalunya, saps bé el que costa però també i sobretot el bé que en treim. Volem per a la catequesi una **nova primavera** lluminosa i fecunda. Ara se sembren les llavors d'uns fruits que han de beneficiar a tots. (Entre catequistes i preveres, són 227 els menors en el Congrès de Catequesi).

Pasqua ens situa en un corrent de vida que ens identifica dins l'Església i enmig del món: una **espiritualitat** que ens configura al Crist com a homes i dones de fe, arrelats en el món i sensibles als signes del temps, en comunió cordial amb l'Església, persones de pregària amb una vida sacramental activa fonamentada en l'Eucaristia, testimonis de les benaurances, mestres i acompanyants amb esperit de servei i acolliment, amb l'esperança posada en el Senyor. (Congrés de Catequesi. El Catequista, II bloc de treball).

Pasqua ens pot sorprendre com als apòstols i a tants amics de Jesús. Podem pensar que la missió és massa exigent, però **allò que Déu et demana t'ho dóna**. Recorda-ho per sempre més: ni el dubte, ni la impressió d'un silenci de Déu, no treuen de tu el seu Esperit Sant. Per açò Crist et podria dir: «Ho vaig compartir tot. Vaig conèixer la bondat i la generositat del cor humà. Vaig trobar més d'una vegada el temptador. També vaig conèixer l'abandó dels meus. Després d'haver-me acompanyat, alguns em deixaren. I a un d'ells li vaig dir: ¿... també tu em vols deixar?». (Taizé. Roger Schutz, Carta «Les fonts de la vida interior»).

Pasqua és el moment del sí al seguiment. Ho direm ben decididament fent més i més viu el baptisme a la Vetla Pasqual. Cadascú a la seva parròquia, sentint l'estaló comunitari dels germans, els catequistes en comunió d'Església, podrem assaborir la força de **Crist Ressuscitat, viu entre nosaltres! Felicitem-nos!**

Una abraçada,

Sebastià Taltavull Anglada
Delegat diocesà de Catequesi

DELEGACIÓ DE MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL

GABINET DE PREMSA

Ciutadella, 26 d'abril de 1993

Comunicat a les Parròquies, Delegacions, Moviments i Entitats de l'Església Diocesana i Institucions Pastorals de les Congregacions Religioses.

L'Església de Menorca compta des d'avui amb el Gabinet de Premsa sol·licitat pel Consell del Presbiteri. Funciona com un servei de la Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació, instal·lat a la Cúria Diocesana, que es proposa facilitar als mitjans de comunicació locals la informació que genera la Diòcesi i l'acció pastoral de les Congregacions Religioses.

Perquè el Gabinet de Premsa pugui portar a terme l'objectiu marcat és necessària la vostra activa col·laboració. Es tracta d'enviar a la Cúria les informacions que considereu oportunes i convenientes, i que poden interessar als mitjans de comunicació de masses. Aquest material serà recollit pel professional Pere Bagur, que li donarà forma periodística i el servirà a tots els mitjans interessats. Si un mitjà concret desitja ampliar la informació disposarà del nom, adreça i telèfon de la persona amb qui establir el contacte.

L'horari de feina d'en Pere Bagur és el següent: dilluns, de 9.30 a 12.30 del matí; dimecres i divendres, de 4.30 a 7.30 del capvespre. Les informacions es poden facilitar per telèfon, per fax o a través d'una visita personal al Gabinet de Premsa. El nou nombre de telèfon de la Cúria per a aquest servei d'informació és el 48.07.96. El fax encara no està instal·lat, però correspondrà al mateix nombre de telèfon.

Confiant en la vostra col·laboració per a un millor servei informatiu, que ajudi a transmetre la Bona Notícia de la qual tots els cristians hem estat constituïts missatgers, quedam a la vostra disposició.

Josep Manguán

DELEGACIÓ D'ENSENYANÇA

DADES SOBRE LA PETICIÓ DE LA CLASSE DE RELIGIÓ

1. Població escolar i opció de religió

Arxiprestat de Ciutadella:

- Col·legis públics E.G.B. (el 35% d'un total de 1.283 alumnes).
- Col·legis privats E.G.B. (el 100% d'un total de 1.010 alumnes).
- Centres públics de Secundària (el 33% d'un total de 871 alumnes).

Arxiprestat del Centre:

- Col·legis públics (el 56% d'un total de 1.054 alumnes).
- Col·legis privats (el 100% d'un total de 442 alumnes).
- Centre públic de Secundària (el 44% d'un total de 311 alumnes).

Arxiprestat de Maó:

- Col·legis públics (el 54% d'un total de 2.653 alumnes).
- Col·legis privats (el 100% d'un total de 1.077 alumnes).
- Centres públics de Secundària (el 44% d'un total de 1.031 alumnes).

En conclusió, reben ensenyança de religió:

- El 66% de la població escolar d'E.G.B.
- El 40% de la població escolar de Secundària.

2. Valoració de l'opció «religió-ètica o estudi assistit».

És difícil, en aquest temps de «Reforma» escolar fer una valoració general perquè hem de tenir en compte moltes variants: els cursos de secundària i primària que no imparteixen escola d'ètica sinó estudi assistit; els canvis de professors de religió en alguns centres escolars i sobretot els de secundària de Ciutadella; la influència i l'interès dels pares; la professionalitat dels ensenyants, etc., etc... El que sí resulta clar d'aquests resultats, si els compar amb els d'altres anys, és la disminució progressiva de l'opció de religió, sobretot a Ciutadella. Açò ens ha de preocupar a tots i hi hem de trobar solucions.

A més, tots hem de tenir present que la classe de religió no és l'única presència cristiana a l'escola, tot i que és molt important. També un professor cristià que imparteix una assignatura qualsevol, té l'oportunitat de transmetre valors cristians amb la seva forma d'ensenyar i de relacionar-se amb els alumnes i claustr de professors.

Els qui formem la Delegació d'Ensenyança, a pesar de les dificultats presents, confiam en la bona voluntat i amb la serietat de molts professors cristians i amb l'interès que, cada dia més, demostren els pares i alguns responsables de pastoral.

Ànim a tots i continuem fent feina, cadascú des del seu lloc, en benefici de l'educació.

J. Bosco Faner i Bagur

COMISSIÓ DIOCESANA DEL PATRIMONI HISTÒRIC-ARTÍSTIC I CULTURAL

REUNIÓ DEL 18 DE MARÇ DE 1993

El dia 18 de març s'ha reunit a Ca'l Bisbe la Comissió Diocesana del Patrimoni Històric, Artístic i Cultural. Després d'uns moments de pregària i de llegir

l'Acta corresponent a la sessió anterior, es tracten els següents punts de l'ordre del dia i corresponents acords:

1. Proposta ampliació Arxiu Municipal de Ciutadella situat a l'antiga sagristia del Socors (Claustre del Seminari). L'Ajuntament demana poder ampliar amb el local anexe a l'esquerra, (racó del claustre). Acord: per no creure's viable tancar amb una paret aquest local per qüestions d'estètica en relació al conjunt arquitectònic, s'encarrega als arquitectes un projecte de portes amb vidres a l'estil de les ja existents en un altre indret del claustre.

2. Possible remodelació del jardí del Seminari Diocesà que contempla l'eliminació d'alguns arbres pels problemes que creen a la cisterna. Acord: s'encarrega als arquitectes el projecte de remodelació de tot el jardí.

3. Projecte d'un monument en memòria dels emigrants menorquins a Alger a situar des del Toro. No s'accepta el projecte presentat pels promotors i s'acorda fer-los la proposta d'encarregar una escultura artística adient al motiu i al marc del recinte del Casal del Toro.

4. S'informa sobre les peticions fetes de restauració de façanes: església del Socors, Seminari, Ca'l Bisbe i sagristia de la Catedral.

5. Es dona compte del moment actual de les obres de la instal·lació del nou orgue de la Catedral que contemplen la remodelació de l'interior de la porta de la Llum, la plataforma on s'ubicarà el nou orgue junt amb l'escala d'accés i la recuperació de la pedra natural de la façana interior corresponent a dita capella.

6. A partir de l'encàrrec del Consell Pastoral Diocesà a la Comissió del Patrimoni en relació al Museu Diocesà, Museu de la Catedral i Exposició sobre l'Església de Menorca amb motiu del proper II Centenari de la restauració de la diòcesi, 1795-1995, la Comissió demana que es faci el projecte i que es tracti en una sessió monogràfica per l'amplària i importància del tema.

7. Obres a l'església parroquial i rectoria de Fornells. El projecte ja està presentat a l'Ajuntament d'Es Mercadal per al corresponent permís d'obres. Es començaran tot d'una es disposi d'ell.

8. Obres d'ampliació de les dependències parroquials, capella del Santíssim, entrada i campanar a la parròquia de Sant Antoni Ma. Claret de Ciutadella. Els arquitectes ja tenen quasi enllestit el projecte i les obres podran començar a principis d'estiu. Dit projecte definitiu passa a la pròxima reunió de la Comissió per a ser aprovat.

Ciutadella, 18 de març de 1993

ARXIPRESTAT DE MAÓ

MANIFEST DE L'ASSEMBLEA ARXIPRESTAL

11 d'abril de 1993

Vet aquí el manifest de l'Assemblea Arxiprestal de Maó 1993. És fruit d'un treball en què han participat diferents grups i comunitats. Posat en comú, va ser llegit, assumit i enriquit per l'assemblea reunida a la Casa de l'Església els dies 27-28 de febrer, començament de la quaresma.

Ara, feta la darrera redacció, l'oferim a les comunitats, associacions i grups cristians del nostre arxiprestat perquè se'l facin seu i el concretin en iniciatives i estils de fer coherents que responguin a la pregunta inicial: quina resposta donam els cristians a l'actual situació de crisi?

En l'assemblea, el nostre Bisbe, Francesc Xavier, que va prendre part en les dues sessions, es va comprometre a servir-se d'aquest treball per a la carta pastoral que sobre aquest mateix tema preparen els bisbes de les Illes.

Publicam el manifest en la festa de Pasqua. Que sigui idò expressió de la nostra conversió comunitària i personal, signe de mort i resurrecció en el Crist que ha vençut la mort i ha inaugurat «aquest món renovat» (Heb 9,11).

Bona Pasqua!

Joan Febrer, arx.

(en nom del grup coordinador)

I. CONSTATAM QUE:

1.- La nostra societat es veu sacxada per una crisi econòmica ampla i profunda que repercuteix d'una forma o d'una altra en tots els sectors socials.

2.- La marea de les fluctuacions internacionals del lliure mercat, l'ingrés en la comunitat econòmica europea, la forta pressió fiscal sobre les empreses, la reconversió tecnològica, l'augment de la despesa pública, són algunes de les complexes causes de la crisi actual.

3.- En aquest conjunt de causes hi ha una injusta i desequilibrada administració dels béns, un freqüent derrotxament de diners públics, elevadíssims sous als alts càrrecs, un augment no sempre racional de plantilles en l'administració i un «tren de vida» basat en un alt consumisme.

4.- Com a conseqüències més immediates en la nostra realitat socio-econòmica menorquina, el camp (agricultura i ramaderia) ha atès un nivell mínim d'ocupació, la indústria està en declivi i, per contra, el turisme pressiona més fort sobre el sector dels serveis.

5.- El factor humà ha sofert un considerable deteriorament: és poc valorat l'aprenentatge laboral i s'ha perdut el gust per la feina ben feta, decau la professionalitat, es torna precària l'ocupació i augmenta la vagància. En l'escala de valors, el guany fàcil i ràpid ocupa el primer lloc, en detriment del factor feina.

6.- La crisi afecta uns sectors socials més que uns altres: famílies d'immigrants se'n tornen a ca seva, els joves troben més difícil la primera ocupació, moltes petites empreses tanquen o redueixen plantilla, amb la qual cosa augmenta el nombre d'aturats o treballadors amb contracte temporal. En alguns sectors privilegiats, en canvi, la crisi no es nota.

7.- Augmenta la dependència econòmica de l'exterior, amb la consegüent elevació de costos per transport i la subjecció de l'economia illenca als interessos del capital multinacional. Tenim com a casos simptomàtics la venda de La Menorquina i El Caserio a societats multinacionals.

8.- La crisi, magnificada a través dels mitjans de comunicació i dels comentaris de cada dia, crea una psicosis de por i d'incertesa tant o més greu, en alguns, que la mateixa realitat objectiva. El nerviosisme, l'angoixa, el desequilibri emocional repercuteixen en individus i famílies. Açò crea un camp de cultiu propici per a la delinqüència d'una banda, i per a reaccions d'agressivitat (racisme...) per una altra.

9.- Una clara repercusió de la crisi es nota en el nivell de consumisme al qual ens hem acostumat i que, ara, resulta més mal de mantenir. Ens costa diferenciar necessitats reals de necessitats fictícies.

10.- La situació actual ens planteja molts interrogants: ¿a qui afavoreix la crisi? ¿qui en surt beneficiat amb aquest ambient de pessimisme? Convençuts que Déu ens parla a través de la realitat, veim la crisi com una oportunitat per a un replantejament dels valors que han de guiar la nostra conducta social i personal i una bona ocasió per a qüestionar el model de creixement en què esteim embarcats. És un temps de Déu perquè ens convertim a la solidaritat i a la responsabilitat. Una situació propícia perquè valorem més el treball domèstic tant en l'educació dels infants com en el manteniment i bon funcionament de la casa. En una paraula, aquest és un temps de conversió i de gràcia.

II. ENS COMPROMETEM A:

1.- Mantenir la serenor i la confiança perquè creim que les crisis poden ésser superades encara que ens demanin sacrificis. Confiam en el Déu de Jesús i Pare nostre que coneix ben bé les nostres autèntiques necessitats (Mt 6,32). Des d'aquesta actitud hem de ser capaços d'encoratjar els desanimats i crear signes d'esperança: «davant problemes grans, solucions concretes».

2.- Tornar als orígens rellegant el missatge evangèlic de les Benaurances i recuperar, en conseqüència, el valor i el sentit de la pobresa, la senzillesa, l'aus-

teritat, la mansuetud,... com a estil que caracteritza la vida del qui creu en Déu i no en les riqueses (Mt 5,1-12.6,24).

3.- Deixar-nos interpel·lar i alterar pels qui s'ho passen més malament, creant formes de solidaritat en el compartir feina i béns, en la col·laboració amb Càritas i altres entitats que promoguin la justícia. Sentim com adreçades a nosaltres avui les paraules de Jesús al jove ric: «vés, ven tot allò que tens i dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor guardat en el cel. Després torna i vine amb mi» (Mc 10,21).

4.- Promoure un ordre de valors que posi l'esser per davant del tenir i del figurar, la gratuïtat per davant de l'interès, el deure envers els altres per davant del dret propi, la laboriositat i professionalitat per davant del guany fàcil ràpid, el contacte de tu a tu per davant dels papers o altres mitjans més impersonals.

5.- Traduir l'austeritat en gestos i fets concrets com no derrotxar aigua ni energia, emprar paper reciclat en les nostres publicacions, no emprar tant el cotxe i caminar o anar més en bici, no veure tanta tele o vídeo i conversar més a casa, organitzar un tipus de festa barata en què tengui més lloc la creativitat i la participació.

6.- Fer, com a Església, una clara opció pels pobres tant en el sentit del viure segons el model de la primitiva comunitat cristiana en què «tot era de tots» (Fts 4,32-37) com en el de fer nostra la causa justa dels més maltractats de la societat. La nostra Església ha de tenir la mateixa sensibilitat de Jesús «qui s'apiadà de la multitud malmenada i desesperançada» (Mt 9,36).

7.- Donar resposta a les noves i antigues pobreses, creant o recolzant els menjadors socials, casa per a transeünts i gent sense sostre, serveis gratuïts per a gent necessitada, cooperatives, programes de prevenció i promoció en relació a la drogodependència, sida, alcoholisme. Cada comunitat i entitat d'església hauria de destinar un tant % de les seves despeses a ajudar un programa social a través de Càritas o d'altres organismes.

8.- Fomentar la presència i el compromís del cristià dins la societat com a conseqüència de la relectura de l'Evangeli en aquest temps de crisi: a través d'associacions de veïns o d'Apas, sindicats i partits, moviments ecologistes i pacifistes; assumint càrrecs de responsabilitat on faci falta per a un servei desinteressat; fomentant la responsabilitat cívica i l'interès per la cosa pública.

9.- Fomentar la iniciativa i la creativitat en el camp de feina per tal de crear o mantenir lloc de feina i augmentar els recursos de la comunitat. Estalviar la fundació Mestral i afavorir l'estalvi solidari i qualsevol forma d'economia social.

10.- Anar edificant, units com a poble de Déu, una església alhora profètica i humil, que denuncia el mal dins i fora d'ella, i que se sotmet per tant a un continu examen de consciència per a convertir-se més i més al Senyor, i arribar a ser una església fidel servidora d'aquell qui «ha vingut a servir i no a ser servit» (Mc 10,45).

III. DEMANAM ALS:

1. Responsables de l'Administració:

a) que els retalls en els pressupostos no afectin les partides socials i sí limitin les despeses innecessàries (ostentació, festes, burocràcia...) i evitin el derrotxament escandalós.

b) que dialoguin amb els representants de la petita empresa per tal d'evitar que una excessiva pressió fiscal les ofegui amb la consegüent pèrdua de llocs de treball.

c) que protegeixin el camp i la indústria a Menorca amb vistes a donar millor sortida als nostres productes i fer davallar els costos de producció.

d) que donin exemple de coherència, austeritat i altruisme, ja que la seva imatge pública exerceix una notable influència a l'hora de prestigiar o desacreditar la cosa pública.

e) que els subsidis o ajudes destinades als aturats, per una banda, responguin a la situació familiar de necessitat i, per una altra, que demanin com a contraprestació unes hores de feina en profit de la col·lectivitat.

2.- Empresaris i treballadors:

a) que els empresaris tenguin en compte els treballadors per damunt dels guanys del capital, i que els treballadors en la justa defensa dels seus drets no oblidin els seus deures socials.

b) que no s'aprofitin de la psicosis de crisi per a reduir innecessàriament plantilles, per deixar de contribuir a la hisenda pública o cercar la solució en el frau més que en la defensa honesta d'uns drets.

c) que mirin pel present i el futur socio-econòmic de la nostra illa fent tots els possibles perquè Menorca no agreugi la seva dependència del capital multinacional.

3.- Pares i altres educadors:

a) que eduquin els al·lots i joves en els valors de l'austeritat solidària, la responsabilitat social, la laboriositat, la gratuïtat, la no discriminació, i que açò ho facin amb l'exemple i la paraula.

b) que promoguin un esperit d'iniciativa, de recerca, de creativitat que capaciti els al·lots i joves per a obrir nous camins allà on sembla que tot és tancat.

4.- Conciutadans:

a) que participem activament en les tasques, iniciatives, campanyes encaminades a una millor qualitat de vida i una més justa distribució de riqueses i serveis.

b) que estiguem més interessats en la política municipal: p.e. estudiar els pressupostos municipals, controlar com es gasten els doblers de tots, quins projectes i programes són discutits, aprovats i executats...

SECCIÓ INFORMATIVA

ACTIVITATS DEL SR. BISBE

Mes de març

- 1.- Es reuneix amb matrimonis per parlar de pastoral familiar.
- 2.- Rep visites.
- 3.- Participa en el recés quaresmal dels preveres i es reuneix amb la permanent del Consell Pastoral Diocesà.
- 4.- Presideix l'Eucaristia vocacional a la Parròquia de Ntra. Sra. del Carme de Maó.
- 5.- Es reuneix amb el batle de Maó per tractar temes d'interès comú. Participa en una reunió dels dirigents de «Sa Nostra».
- 6.- Participa en una trobada dels Equips de la Mare de Déu.
- 8-9.- Participa en els actes commemoratius del XXV aniversari de la Facultat de Teologia de Catalunya a Barcelona.
- 10.- Participa en la reunió de la província eclesiàstica valentina.
- 11.- Participa en l'acte de comiat del Sr. Paco Pons Capó, redactor en cap del Diari Menorca.
- 12.- Consell de Govern.
- 13.- Rep a membres de la Comunitat de Bellver.
- 14.- Participa en l'acte d'homenatge als donants de sang al Toro. Presideix l'Eucaristia a la capella del St. Crist de Ciutadella.
- 15-16.- Rep visites.
- 17.- Participa en la sessió de formació permanent del clergat. Rep visites a Maó.
- 18.- Rep visites. Presideix la reunió de la Comissió Diocesana del Patrimoni Històric Artístic i Cultural.
- 19.- Celebra l'Eucaristia i dina amb els seminaristes en la festivitat de Sant Josep. Presideix la reunió de la Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació Social.
- 20.- Presideix l'Eucaristia al temple de Sant Josep de Maó amb ocasió del Dia del Seminari.
- 21.- Presideix l'Eucaristia a la Parròquia de sant Cristòfol des Migjorn amb ocasió del Dia del Seminari.
- 24.- Presideix la reunió del Consell Presbiteral.
- 25.- Rep visites i pronuncia una conferència al Centre Cultural d'Alaior.
- 26.- Rep visites.

27.- Presideix l'Eucaristia a la Parròquia de Sant Antoni Ma. Claret amb ocasió del Dia del Seminari.

28.- Pronuncia una conferència sobre la família a membres de la Confradia del Viacrucis de Sant Francesc de Maó.

29.- Rep visites.

30.- Rep visites i presideix la reunió arxiprestal dels Consells Pastoral Parroquials de Ciutadella.

31.- Rep visites a Maó i presideix la reunió arxiprestal dels Consells Pastoral Parroquials de Maó.

Mes d'abril

1.- Presideix la Missa vocacional a la Parròquia de Sta. Eulàlia d'Alaior.

2.- Participa en un programa de la COPE i presideix l'Eucaristia commemorativa dels XXL aniversari de la confraria de la Pietat i de Sant Joan evangelista de la Parròquia del Carme de Maó.

4.- Presideix a la S.I.C.B. de Menorca l'Eucaristia i benedicció de rams.

5.- Presideix la reunió arxiprestal dels Consells Pastoral Parroquials a Ferreries.

6.- Presideix l'Eucaristia funeral a la S.I.C.B. de Menorca per l'ànima de Don Juan de Borbón, Comte de Barcelona.

7.- Es reuneix amb els arxiprestos i dirigeix el recés als preveres a la Casa d'espiritualitat Sta. Maria de Maó. Presideix la Santa Missa Crismal a la Parròquia de Sta. Maria de Maó.

8.- Presideix l'Eucaristia «In Coena Domini» a la S.I.C.B. de Menorca.

9.- Presideix l'ofici en la Mort del Senyor a la S.I.C.B. de Menorca i participa en la Processó de l'enterrament.

10.- Presideix la Solemne Vetlla Pasqual a la S.I.C.B. de Menorca.

11.- Presideix la Processó de l'Encontre a Maó i la solemne Eucaristia de Pasqua a la Parròquia de Sta. Maria de Maó.

12-16.- Estada amb la seva família.

16-19.- Es a Madrid participant a la reunió de la CEAS.

20-22.- Rep visites.

23.- Participa en un dinar ofert a tots els mitjans de comunicació de l'Illa a on es presenta el Gabinet de Premsa de la Diòcesi.

24.- Dirigeix un recés a les religioses concepcionistes al seu Monestir. Presideix el Consell Diocesà d'Economia a Maó.

25.- Assisteix a la jornada de l'Institut de Teologia celebrada al Santuari de Ntra. Sra. del Toro.

26.- Rep visites.

28-29.- Rep visites.

CRÒNICA DIOCESANA

DIADA DEL PENSAMENT

El passat dia 27 de febrer, amb motiu de la diada del Pensament dels escoltes de Menorca, i comptant amb la presència del Sr. Bisbe, l'Agrupament Paco Ramonell va organitzar una xerrada amb el lema «El cap educador de la fe dins l'escoltisme». El ponent va ser Mn. Jordi Font i Plana, de Calella (Barcelona). Els punts que va tractar al llarg de la xerrada varen ser:

1.- L'animació de la fe dins l'escoltisme, tenint aquesta fe com «la saba que corre dins l'arbre» alimentant els altres eixos. I fent encís en les celebracions encarnades dins el «joc escolta».

2.- El cap com a company de camí de fe: amb una triple dimensió: Profètica (per conèixer i fer viure la fe en actes), Sacerdotal (educar per a la pregària) i Pastoral (conèixer cada una de les ovelles).

3.- La comunitat de caps i la seva diversitat com enriquiment i equilibri per a l'equip.

4.- Teologia de l'escoltisme pel que fa a l'actitud de servei als altres; a la natura com a lloc privilegiat de trobada amb Déu; a la responsabilitat de tots; a l'espiritualitat de la ruta.

Per acabar, va fer referència a unes experiències concretes d'animació de la fe (festa del pas, promesa...).

Seguint la jornada es va fer el treball per equips on havíem de programar una «animació de la fe» per un moment celebratiu del joc escolta que vam posar després en comú dins una celebració de pregària. Malgrat el fred i el mal temps del dia tots vam sortir amb alegria i amb més ganes de seguir endavant.

L'equip de caps de «Paco Ramonell»

JORNADES DE FORMACIÓ AL TORO

Els dies 27 i 28 de febrer van tenir lloc al Toro unes jornades de formació on hi participaren els joves d'iniciació i la etapa de la Joc-Jobac juntament amb els al·lots i al·lotes de confirmació de la parròquia de St. Esteve de Ciutadella i d'es Mercadal.

Els joves de la Joc-Jobac van centrar el treball del dissabte a conèixer la figura de Joseph Cardijn, fundador de la Joc.

Mitjançant unes dinàmiques i una aportació a càrrec d'en Manel Garcia, actual president del moviment, es va anar aprofundint en la seva història, les seves intuïcions i el seu compromís per la gent senzilla, la gent obrera. «**Donau-me militants i aixecarem el món**». Amb aquesta afirmació Cardijn expressava la seva confiança en els joves. «**Només un jove** —aquesta és la seva gran intuïció— **potser evangelitzador d'altres joves**».

Cardijn volia que el seu moviment no fos una altra vida al costat de la vida, sinó, fidel al principi del «llevat dins la massa», que el lloc d'influència d'aquest fos la realitat mateixa, vista amb ulls nous, judicada amb criteri evangèlic i continuament transformada per l'acció.

El diumenge el vam dedicar a treballar un estudi d'evangeli (Mt. 5, 13-16). Després de dedicar un temps a interioritzar aquest text en el qual Jesús ens convida a ser sal i llum enmig dels joves amb qui ens relacionam, es posaren en comú, per grups, els fruits d'aquesta reflexió.

Pel que fa als de confirmació, el dissabte es dedicà, sobretot, a anar descobrint i valorant la importància de tenir un grup, veure que Jesús ens crida a seguir l'evangeli juntament amb els altres.

Açò es dugué a terme a través de diverses dinàmiques i audiovisuals.

El diumenge, partint del text evangèlic dels deixebles d'Emaús (Lc. 24-13-35) i fent ruta amb els mateixos deixebles, es fixaren en com Jesús és present avui enmig nostre i, una volta descobert, veure a què ens sentim cridats.

Encara que el treball es va fer separats els dels moviment i els de catequesi, ens trobarem junts per participar en les pregàries, la vetlada i l'Eucaristia.

El motiu de fer-ho junts és perquè valoram el fet que els de confirmació descobresquin que una volta confirmats, se'ls hi ofereix la possibilitat de continuar en la militància cristiana a través del moviment.

Joc-Jobac

EL CONGRÉS DE CATEQUESI A MENORCA

Un treball conjunt de Catalunya i les Illes. Vam començar el mes d'octubre-92. Una llarga marxa de dos anys. Bon punt de sortida: una feina ben consensuada entre tots, catequistes i capellans responsables de les parròquies i centres de catequesi. Un camí en tres etapes, de les quals ja en duim una d'acabada i esteim començant la segona.

227 catequistes repartits en trenta grups. Una sessió de treball cada 15 dies: estudi personal, exposició del tema, compartir en grups. No ha estat fàcil. Mai

no és fàcil posar-se a «estudiar», voler «aprendre», aprofundir en allò que un és i fa. Però està valent la pena. Compartim aquest esforç de renovació de les nostres catequesis amb mils i mils de catequistes en un esforç comú d'Església que a «nous temps» vol donar «noves respostes». Aquest és el lema del Congrés.

Coses a valorar, moltes! La voluntat d'un treball solidari, una Església preocupada per la transmissió de la fe, uns catequistes amb ganes de superació i desafiament, uns capellans que acompanyen amb atenció i constància aquest camí, l'esforç de concreció, de revisió, de posar els peus a terra, de posar en exercici els dons rebuts... Ho hem agafat com un bon mitjà de «formació», que molta falta ens fa a tots per a ser més i més coherents.

I en açò esteim! Una família que vol rejuenir-se amb la redescoberta de la pròpia vocació i en la decisió de ser més missioners dins els nostres ambients. Serà a partir de l'octubre-93 quan centrarem la nostra reflexió precisament en aquest punt: **En quin món i en quina Església feim la catequesi?**

Esperam, amb l'ajuda de Déu, sortir-ne renovats i amb noves respostes per als nous temps que vivim.

Sebastià Taltavull i Anglada
Delegat diocesà de Catequesi

PATRONAT DE L'ORGUE DE SANTA MARIA DE MAÓ

Continuar con la labor de mantenimiento del órgano y aprovechar este instrumento para que esté al servicio de la liturgia y el arte, como lo viene haciendo desde hace ya dos siglos, son en sentido amplio los objetivos de la Fundació de l'Orgue de Santa Maria que se presentó en Maó el día 28 de febrero.

La fundación, nacida al amparo del derecho canónico, velará también por otros aspectos íntimamente relacionados con dicho instrumento, como la contratación de organistas competentes y la promoción de actividades pastorales a través de acciones culturales.

El acto de presentación de la entidad que sustituirá a la antigua Junta Protectora se celebró en la propia iglesia de Santa Maria y fue presidido por el obispo de Menorca, Francesc Xavier Ciuraneta. También estuvieron presentes los miembros que integran el equipo sacerdotal de la iglesia de Santa Maria: Jaime Cots, quien fue rector de esta parroquia hasta 1986; Vicente Macián, Abelardo Benítez y Miguel Tutzó. A su vez, asistieron al acto el presidente del Consell de Menorca, Joan Huguet; el alcalde de Maó, Borja Carreras; el delegado de «Sa

Nostra» en Menorca, Pere Sans y representantes de las juntas protectoras anteriores.

Patronato

La Fundació de l'Orgue de Santa Maria está regida por un Patronato que controlará toda su actividad. Los miembros que lo integran, que fueron nombrados por el obispo, son Josep Manguán, rector de la Parroquia de Santa Maria; Bartomeu Llompart, Antonio Periano, Salvador Castelló, Juan Bosco Andreu —los dos últimos no pudieron asistir al acto de presentación por motivos personales— Josep Maria Quintana —elegido presidente de la fundación— y Adelaida Ponsentí —secretaria de la misma—.

El presidente, Josep Maria Quintana, dirigió unas palabras al público en las que puso de manifiesto el apretado programa de actividades a realizar, señalando no obstante que el aspecto cultural no es el único objetivo, sino que se debe reflexionar sobre los aspectos litúrgico y pastoral. Quintana habló sobre el problema de la calidad del canto litúrgico situándolo en términos económicos y también espirituales, aludiendo a «la capacidad de la música para conmover a los hombres».

Finalmente, el obispo de Menorca tomó la palabra para concluir el acto; Francesc Xavier Ciuraneta elogió la activa labor de Josep Manguán de cara a la constitución de la fundación y agradeció «el trabajo y coraje de los que a lo largo de los años han hecho posible hacer del órgano una institución».

Actividades

La fundación tiene ya un apretado programa de actos, entre los que destacan por su repercusión los cuatro grandes conciertos de verano —tres de órgano y uno de orquesta y canto— el concierto del lunes de Pascua, los denominados «matins de l'orgue», que este año contarán con la colaboración de jóvenes músicos menorquines; un curso internacional para organistas a realizar en verano con la colaboración del Ministerio de Cultura y, los días 4, 5 y 6 de este mes de marzo tres conciertos gratuitos intrepredados por instrumentistas internacionales y patrocinados por «Sa Nostra».

UNS EXERCICIS ESPIRITUALS PER A JOVES

Joves de totes les poblacions de Menorca ens vam reunir els dies 5, 6 i 7 de març al Toro per participar en uns exercicis espirituals organitzats per la Delegació Diocesana de Joventut.

La dinàmica va consistir en unes xerrades dirigides pel pare Manuel Bellmunt, salesià de Barcelona. Després d'un temps de pregària personal, ens convidava a reflexionar sobre la nostra relació amb Crist, captar la seva presència en nosaltres i en els qui ens envolten. Va ser especialment significatiu l'aprofundiment en el misteri de la resurrecció com a possibilitat de renéixer en els aspectes morts o adormits que hi ha en les nostres vides. També, el perdó, amb tot el que implica; l'ajuda per superar les carències; i altres àmbits de la nostra vida en Crist.

Tot i que els exercicis van tenir un caire individual i personal, el caliu que es respirava en les estones de convivència en grup va ser molt acollidor i entranyable.

En definitiva, uns dies per considerar la nostra manera de viure i de donar vida, una manera d'endinsar-nos en aquest temps quaresmal.

Cati Cardona i César Sánchez

FORMAR-SE PER A TRANSFORMAR

Ens vam reunir els dies 26, 27 i 28 de març al col·legi dels germans maristes de Valladolid uns 95 fraters, consiliaris i responsables de formació del moviment «Fraternitat cristiana de malalts i minusvàlids» de tota Espanya. El motiu d'aquesta trobada era la presentació al moviment de la reelaboració dels materials de formació dels militants en les seves diverses etapes, des dels inicis fins a la militància plena en el moviment i la integració en la societat.

Pareixia una broma de mal gust per als qui com nosaltres, en Tòfol Vidal i en Biel Enrich, no teníem cap tipus de discapacitat, ni barreres arquitectòniques a superar, ni necessitat de cotxe adaptat, que ens trobéssim compartint amb persones capaces, decidides, valentes, senzilles, alegres, que havien fet una opció per viure la vida sense límits.

El que motivava aquesta trobada de la Frater era la preocupació que té el moviment per la formació dels seus militants per tal que així puguin arribar a ser agents transformadors d'una societat on cada vegada es troben més desigualtats.

La 1a. etapa la podríem resumir dient que consisteix en la cohesió dels primers contactes dels qui ja formam part de la Frater amb les altres persones que podrien arribar a ser membres del moviment. És fonamental rompre l'aïllament, els complexos, la soledat. És important l'acollida, el bon clima, el testimoni que puguem donar als malalts i minusvàlids. També en aquests primers contactes,

sempre que els malalts a visitar hi estiguin d'acord, es poden donar a conèixer els materials editats pel moviment.

El segon nivell és on els fraters interessats pel moviment donen una segona passa; és el mètode de revisió de vida sistemàtica. Cada 15 dies aquests grups es van trobant amb el responsable (animador) de grup i un consiliari; és així com s'inicien a la vida d'equip. Els temes d'aquest segon nivell queden enquadrats en quatre blocs:

1. conèixer-se i donar-se a conèixer.
2. obrir-nos al món.
3. la nostra fraternitat (ser i missió).
4. introducció a la síntesi elemental del cristià.

En la Trobada de Valladolid es va creure molt important la reflexió periòdica en grup de les cartes del Pare Francisco, fundador del moviment. La durada del segon nivell va quedar clar que hauria de ser a partir de l'anàlisi de la realitat, segons l'equip de formació.

Arribar a la 3a. etapa suposa que volem viure realment segons l'estil de la Fraternitat, és a dir, d'un moviment de clara tendència i identitat cristianes, dins un projecte d'actituds i de compromís de vida.

En aquesta tercera etapa, la fe cristiana implica compromís social i polític, per arribar a ser transformadors del món. El mètode a emprar en aquesta tercera etapa parteix de la vida i l'experiència de cada un al nivell familiar i personal.

Ara a la diòcesi es passa per un temps de reflexió més detallat sobre els materials que farà l'equip diocesà a partir d'un estudi de la realitat concreta on es troba el nostre moviment, dins quin nivell queda enquadrat. Després informarem l'equip responsable de formació per així preparar una trobada de formació per als cristians i animadors de grups de Menorca.

Cristòfol Vidal i Biel Enrich
(Frater de Menorca) abril 93

PROCESSIONS DE SETMANA SANTA I PASQUA

A Maó la novetat va ser la celebració dels 50 anys de la Confraria de la Pietat amb un acte el divendres sant abans de la processó del Sant Enterrament, així com la cloenda de la mateixa passades les 11 de la nit amb una pregària al pla de la Parròquia, i la restaurada processó de l'Encontre el diumenge de Pasqua de matí que va acabar amb la missa pasqual a Sta. Maria presidida pel Bisbe. Un fet que va commocionar les confraries, va ser la mort del confrare Juan Gómez

durant aquesta processó. Les exèquies al Carme, dilluns 12, van aplegar més de 500 assistents. «En Juan —va dir en Vidal a l'homilia—, ha arribat al terme de la seva processó cap al Crist».

«SANT JORDI»

El «Sant Jordi» dels escoltes de Menorca ha omplert els dies 24 i 25 d'abril de crits i corregudes infantils i d'alegria jove el poble de Sant Climent. Uns 500 escoltes van desafiar el temps plujós per a tornar a compartir l'estil de vida i l'ideal d'escoltes. Les diverses branques han treballat per separat, trobant-se només als moments d'obertura, a l'Eucaristia i a l'hora dels adéus. Si bé la pluja va malmetre certes activitats, el bon fer dels caps i dels pares de St. Climent ha permès continuar amb bon to la trobada. Un fet a remarcar pot ser el nombre de TRUCS que hi ha actualment. Son més de 30, la qual cosa fa pensar en un nou impuls al moviment.

MISSA ROCIERA

Per quart any consecutiu, diumenge dia 18, la Casa Andalus de Menorca va organitzar una romeria a la que assistiren més de 500 persones. Enguany en lloc d'anar al Toro, es van trobar a l'ermita de Fàtima, on van celebrar una missa «rociera» durant la qual va actuar el grup «Ecos del Sur». Més tard els grups «Aires des barranc d'Algendar», «Sentimiento Andaluz» i «Linares i Linares» van animar la festa amb els seus cants i balls. Amb aquesta romeria de caire festiu i religiós es pretén afavorir la convivència entre els mateixos andalusos i amb els menorquins.

«CONGREGADES AL VOLTANT DE JESÚS»

Del dia 12 al 17 d'abril un grup de religioses de diferents congregacions ens reunirem al Toro on en Bosco Faner va compartir d'una manera vivencial i profunda la seva experiència de Déu, el compromís de fer de Déu el centre la nostra vida i així transmetre amb goig la vida que d'Ell dimana; per això cal posar l'accent en els aspectes fonamentals, en les coses últimes, no en les penúltimes;

hem d'ésser persones íntegres, dedicant temps a Déu, omplint-nos d'Ell, vivint a l'estil de Jesús, essent conscients de la realitat actual, dels valors que Déu ha posat en les nostres mans per tal de transformar en vida els signes de mort.

La convivència en el grup fou moltíssim bona i enriquidora. Congregades al voltant de Jesús, cada una, lliurement, expressava el que li suggeria la reflexió sobre les xerrades i la Paraula de Déu. Fou un grup plenament sensibilitzat amb les llums i ombres que vivim en nosaltres mateixos, a l'illa i en el món.

Esperam que aquest esdeveniment ens faci exclamar i viure el que hem vist i sentit: Estimar és ser servidor de tots a l'estil de Jesús.

CONFER-Menorca

GABINET DE PREMSA

El passat divendres, 23 d'abril, va ser presentat als mitjans de comunicació de l'illa el recent creat Gabinet de Premsa que, com un servei de la Delegació de Mitjans de Comunicació, entrarà tot d'una en funcionament de la mà d'un professional seglar, el periodista **Pere Bagur**; aquest dedicarà nou hores setmanals a aquesta feina: dilluns de matí, i dimecres i divendres de capvespre, a la cúria del Bisbat.

La funció del nou Gabinet de Premsa és la de facilitar informacions de les comunitats cristianes, grups i associacions de l'Església diocesana als mitjans de comunicació de la nostra illa. La creació d'aquest nou servei posa de manifest la importància atorgada pel Bisbat a la difusió de notícies d'Església i la necessitat de comptar amb la professionalitat dels seglars per a certes tasques especialitzades dintre de l'Església.

La seva funció no serà la de treure al carrer més coses de «la sagristia», sinó la de difondre millor la Bona Notícia. A tots els grups i comunitats d'Església ens incumbeix la responsabilitat de generar, en paraules i fets, bones notícies d'Evangelí.

SECCIÓ DOCUMENTAL

CARTA DEL PAPA JUAN PABLO II A LOS SACERDOTES CON OCASIÓN DEL JUEVES SANTO DE 1993

«*Jesucristo es el mismo ayer y hoy y siempre*» (Heb 13,8).

Queridos hermanos en el Sacerdocio de Cristo: Mientras nos encontramos hoy en torno a tantas Cátedras episcopales del mundo —los miembros de las comunidades presbiterales de todas las Iglesias junto con los Pastores de las diócesis—, vuelven con nueva fuerza a nuestra mente las palabras sobre Jesucristo, que han sido el hilo conductor del 500 aniversario de la evangelización del Nuevo Mundo.

«*Jesucristo es el mismo ayer y hoy y siempre*»: son las palabras sobre el *único y eterno Sacerdote*, que «penetró en el santuario una vez para siempre... con su propia sangre, consiguiendo una redención eterna» (Heb 9,12). Estos son los días —el «Triduum Sacrum» de la liturgia de la Iglesia— en los que, con veneración y adoración incluso más profunda, renovamos la Pascua de Cristo, aquella «hora suya» (cfr. Jn 2,4; 13,1) que es el momento bendito de la «plenitud de los tiempos» (Gál. 4,4).

Por medio de la Eucaristía, esta «hora» de la redención de Cristo sigue siendo salvífica en la Iglesia y precisamente hoy la Iglesia recuerda su institución durante la Última Cena. «No os dejaré huérfanos: volveré a vosotros» (Jn 14,18). «La hora» del Redentor, «hora» de su paso de este mundo al Padre, «hora» de la cual El mismo dice: «Me voy y volveré a vosotros» (Jn 14,28). Precisamente a través de su «ir pascual», El viene continuamente y está presente en todo momento entre nosotros con la fuerza del Espíritu Paráclito. Está presente sacramentalmente. Está presente por medio de la Eucaristía. Está presente realmente.

Nosotros, queridos hermanos, *hemos recibido después de los Apóstoles* este inefable don, *de modo que podamos ser los ministros* de este *ir* de Cristo mediante la Cruz y, al mismo tiempo, de su *venir* mediante la Eucaristía. ¡Qué grande es para nosotros este Santo Triduo! ¡Qué grande es este día, el día de la Última Cena! Somos ministros del misterio de la redención del mundo, ministros del Cuerpo que ha sido ofrecido y de la Sangre que ha sido derramada para el perdón de nuestros pecados. Ministros de aquel Sacrificio por medio del cual El, el Único, entró de una vez para siempre en el santuario: «ofreciéndose a sí mismo sin tacha a Dios, purifica de las obras muertas nuestra conciencia *para rendir culto a Dios vivo*» (cfr. Heb 9,14).

Si todos los días de nuestra vida están marcados por este gran misterio de la fe, el de hoy lo está de modo particular. Este es nuestro día con El.

2. En este día nos encontramos juntos, *en nuestras comunidades presbiterales*, para que cada uno pueda contemplar más profundamente el misterio de aquel Sacramento por medio del cual hemos sido constituidos en la Iglesia ministros del sacrificio sacerdotal de Cristo. Al mismo tiempo, hemos sido constituidos servidores del sacerdocio real de todo el Pueblo de Dios, de todos los bautizados, para anunciar las «magnalia Dei», las «maravillas de Dios» (Hch 2,11).

Este año es oportuno incluir en nuestra acción de gracias *un particular aspecto de reconocimiento* por el don del «Catecismo de la Iglesia Católica». En efecto, este texto es también una respuesta a la misión que el Señor ha confiado a su Iglesia: custodiar el depósito de la fe y transmitirlo íntegro a las generaciones futuras con diligente y afectuosa solicitud.

Fruto de la fecunda colaboración de todo el Episcopado de la Iglesia Católica, el Catecismo es confiado ante todo a nosotros, Pastores del Pueblo de Dios, para reforzar nuestros profundos vínculos de comunión en la misma fe apostólica. *Compendio de la única y perenne fe católica*, constituye un instrumento cualificado y autorizado para testimoniar y garantizar la unidad en la fe por la que Cristo mismo, al acercarse su «hora», dirigió al Padre una ferviente plegaria (cfr. Jn 17, 21-23).

Al proponer de nuevo los contenidos fundamentales y esenciales de la fe y de la moral católica, tal y como la Iglesia de hoy los cree, celebra, vive y reza, el Catecismo *es un medio privilegiado* para profundizar en el conocimiento del inagotable misterio cristiano, para dar nuevo impulso a una plegaria íntimamente unida a la de Cristo, para corroborar el compromiso de un coherente testimonio de vida.

Al mismo tiempo, este Catecismo nos es dado como *punto de referencia seguro* para el cumplimiento de la misión, que se nos ha confiado en el Sacramento del Orden, de anunciar la «Buena Nueva» a todos los hombres, *en nombre de Cristo y de la Iglesia*. Gracias a él podemos cumplir, de manera siempre renovada, el mandamiento perenne de Cristo: «Id, pues, y haced discípulos a todas las gentes... enseñándoles a guardar todo lo que yo os he mandado» (Mt 28, 19-20).

En ese sintético compendio del depósito de la fe, podemos encontrar *una norma auténtica y segura* para la enseñanza de la doctrina católica, para el desarrollo de la actividad catequética entre el Pueblo cristiano, para la nueva evangelización, de la que el mundo de hoy tiene inmensa necesidad.

Queridos Sacerdotes, nuestra vida y nuestro ministerio llegarán a ser, por sí mismos, elocuente catequesis para toda la comunidad que se nos ha encomendado si están enraizados en la Verdad que es Cristo. Entonces, nuestro testimonio

no será aislado sino unánime, dado por personas unidas en la misma fe y que participan del mismo cáliz. A este «contagio» vital es al que debemos mirar juntos, en comunión efectiva y afectiva, para realizar la «nueva evangelización», que es cada vez más urgente.

3. El Jueves Santo, reunidos en todas las Comunidades presbiterales de la Iglesia en toda la faz de la tierra, damos gracias por el don del sacerdocio de Cristo, del que participamos a través del Sacramento del Orden. En esta acción de gracias queremos incluir el tema del «Catecismo» porque su contenido y su objetivo están *vinculados particularmente con nuestra vida sacerdotal y el ministerio pastoral en la Iglesia.*

En efecto, en el camino hacia el Gran Jubileo del Año 2000, la Iglesia ha conseguido elaborar, después del Concilio Vaticano II, el compendio de la doctrina sobre la fe y la moral, la vida sacramental y la oración. De diversas maneras, esta síntesis podrá ayudar a nuestro ministerio sacerdotal. También podrá iluminar la conciencia apostólica de nuestros hermanos y hermanas que, en conformidad con su vocación cristiana, juntamente con nosotros desean dar testimonio de aquella esperanza (cfr. 1 Pe 3,15) que nos vivifica en Jesucristo.

El Catecismo presenta la «*novedad del Concilio*» situándola, al mismo tiempo, *en la Tradición entera*; es un Catecismo, tan lleno de los tesoros que encontramos en la Sagrada Escritura y después en los Padres y Doctores de la Iglesia a lo largo de milenios, que permite que cada uno de nosotros se parezca a aquel hombre de la parábola evangélica «que extrae de su arca cosas nuevas y cosas antiguas» (Mt 13,52), las antiguas y siempre nuevas riquezas del depósito de la revelación.

Al reavivar en nosotros la gracia del Sacramento del Orden, conscientes de lo que significa para nuestro ministerio sacerdotal el «Catecismo de la Iglesia Católica», confesamos con la adoración y el amor a Aquel que es «el Camino, la Verdad y la Vida» (Jn 14,6).

«Jesucristo es el mismo ayer y hoy y siempre».

Vaticano, 8 de abril, Jueves Santo, del año 1993, décimo quinto de mi Pontificado.

Joannes Paulus II

Reflexiones y plegaria del Santo Padre con ocasión del encuentro postsinodal de los presidentes de las Conferencias Episcopales de Europa

Al finalizar nuestra reunión, que nos ha permitido profundizar en la comunión y la solidaridad eclesial, deseo compartir con vosotros algunas *reflexiones* sobre el Sínodo de los Obispos de 1990, y concluir con una *plegaria*, para encomendar al Señor todas nuestras preocupaciones pastorales, de modo particular el

compromiso de nuestros colaboradores en el sacerdocio y su fidelidad a la llamada para el servicio del Reino de Dios desde una dedicación total.

I. Reflexiones

Las palabras relativas al celibato por el reino de los cielos están vinculadas con la explicación que Cristo ofrece a los Apóstoles: «No todos entienden este lenguaje, sino aquellos a quienes se les ha concedido» (Mt 19,11). En este contexto evangélico, el celibato es un don para la persona y, en ella y gracias a ella, para la Iglesia.

El Sínodo de los Obispos de 1990 ha invitado una vez más a estimar este don y ha manifestado de nuevo la voluntad de que permanezca como herencia de la Iglesia latina para el bien de su misión. Esto se ha formulado en la Exhortación Apostólica postsinodal «Pastores dabo vobis». Este documento contiene una síntesis de las declaraciones de los Padres sinodales, asumiendo sus proposiciones finales. Sin embargo, quien ha participado en el Sínodo no puede olvidar la serie de testimonios de los Obispos de todo el mundo sobre el gran valor del celibato sacerdotal. Esos testimonios han dado, de modo sustancial, el «tono» al Sínodo.

De todo ello debe seguirse una fe firme y gran confianza en que «*quien inició en nosotros la buena obra, la irá consumando*» (cfr. Flp 1,6). Por esto, es necesaria por nuestra parte la plena confianza en Dios, dador de los bienes espirituales. Esta confianza es particularmente importante allí donde la Iglesia, por lo que concierne a las vocaciones, está expuesta al riesgo de una prueba particular. En un mundo marcado por una creciente secularización, estas pruebas son fruto del ambiente general. A menudo es difícil no tener la impresión de que aquí actúa una específica estrategia cuyo objetivo, entre otros, es alejar a la Iglesia de la fidelidad a su Señor y Esposo.

Pero El mismo es fiel a su Alianza y actúa también por medio del Espíritu Santo, que ayuda a superar el espíritu de este mundo y considerar el celibato por el Reino de Dios como una opción de vida frente a las debilidades y las estrategias humanas. Solamente es necesario *que no nos desanimemos* y no creemos entorno a esta vocación y a esta opción un clima de desaliento. La Iglesia católica estima las otras tradiciones, particularmente las de las Iglesias de Oriente, pero quiere permanecer fiel al carisma que ha recibido y acogido de su Señor y Maestro. Esta fidelidad y nuestra ardiente plegaria abrirán el camino al sacerdocio incluso en las condiciones más desfavorables.

Escribo estas palabras teniendo presente la Exhortación «Pastores dabo vobis». Con ellas, quiero dirigir también una apremiante llamada a toda la Iglesia y, de manera particular, a sus Pastores. La secular tradición confirmada por el Concilio Vaticano II y después por el Sínodo, particularmente por el último dedicado a la formación sacerdotal, requiere de todos nosotros *la exigencia de fidelidad y entrega al «Dueño de la mies»* Mt 9,38).

En el contexto de la Iglesia universal, la solidaridad de los Pastores permitirá encontrar una solución mediante el «intercambio de dones» entre las Iglesias que sufren escasez de vocaciones y aquéllas que pueden ofrecerles ayuda. En efecto, Cristo ha dicho: «En esto conocerán todos que sois discípulos míos: si os amáis los unos a los otros» (Jn 13,35). Precisamente, la solidaridad de los Pastores está en este amor comunitario que sabe ofrecer y acoger el don.

II. Plegaria

«*Pastores dabo vobis*»...

Con estas palabras toda la Iglesia se dirige a ti, que eres el «Dueño de la mies», pidiendo obreros para tu mies, que es inmensa (cfr. Mt 9,38). Buen Pastor, Tú mismo enviaste a los primeros trabajadores de tu mies. Ellos eran Doce. Después de casi dos milenios, cuando su voz se ha difundido hasta los confines de la tierra, *nosotros sentimos con mayor intensidad la necesidad de orar*, para que no falten quienes, a través del sacerdocio ministerial, construyan la Iglesia con la fuerza de la Palabra de Dios y de los Sacramentos; aquéllos que en tu Nombre, son administradores de la Eucaristía, con la cual crece continuamente la Iglesia, que es tu Cuerpo.

Te damos gracias porque la actual crisis de vocaciones —a nivel de Iglesia universal— está en fase de superación. Con gran alegría asistimos al proceso de regiones del orbe: en las Iglesias jóvenes, en los Países de larga y plurisecular tradición cristiana, así como allí donde la Iglesia ha sufrido múltiples persecuciones. Pero con particular fervor elevamos nuestra oración pensando en aquellas sociedades donde prevalece el clima de secularización, *con el que el espíritu de este mundo obstaculiza la acción del Espíritu Santo*, de tal manera que la semilla sembrada en las almas de los jóvenes no arraiga o no se desarrolla. Por estas sociedades elevamos nuestra súplica: «Envía tu Espíritu y renueva la faz de la tierra».

La Iglesia te da gracias, Divino Esposo, porque desde los tiempos más antiguos ha sabido acoger la llamada al celibato consagrado por el Reino de Dios; porque desde hace siglos conserva el carisma del celibato sacerdotal. Te damos gracias por el Concilio Vaticano II y por los recientes Sínodos de los Obispos que, confirmando este carisma, también lo han indicado como camino a seguir para la Iglesia del futuro. Somos conscientes de lo frágiles que son los vasos en los que llevamos este tesoro, pero creemos en la fuerza del Espíritu Santo que, mediante la gracia del sacramento, actúa en cada uno de nosotros. Con gran fervor pedimos *saber colaborar, de manera perseverante, con la fuerza de lo alto*.

Te pedimos a ti, que eres el Espíritu de Cristo, Buen Pastor, que permanezcamos fieles a esta preciada herencia de la Iglesia latina. «No extingáis el Espíritu» (1 Tes 5,19), nos dice el Apóstol. Por ello, te pedimos no ceder a la duda no sembrar la incertidumbre en los demás, ni convertirnos en propugnadores de op-

ciones diversas o de una espiritualidad diferente para la vida y el ministerio sacerdotal. San Pablo nos repite: «No entristezcáis al Espíritu Santo de Dios...» (Ef 4,30).

¡Pastores dabo vobis!

Te suplicamos que perdones las ofensas a este santo misterio que es tu sacerdocio en nuestra vida. Te pedimos que sepamos colaborar con constancia en esta «gran mies», *que sepamos hacer todo lo necesario para suscitar y madurar las vocaciones*. Te pedimos, sobre todo, que nos ayudes a orar con perseverancia. Tú mismo has dicho: «Rogad, pues, al Dueño de la mies que envíe obreros a su mies» (Mt 9,38). Que frente a este mundo, que de tantos modos muestra su indiferencia por el Reino de Dios, nos acompañe la certeza que Tú, Buen Pastor, has infundido en los corazones de los Apóstoles: «Tened confianza, yo he vencido al mundo» (Jn 16,33). Este es —a pesar de todo— el mismo mundo que el Padre ha amado tanto, hasta el extremo de entregarte a ti, su Hijo unigénito (cfr. Jn 3,16).

Madre del Divino Hijo, Madre de la Iglesia, Madre de todos los pueblos, ¡ruega con nosotros! ¡Ruega por nosotros!

Amén.

INSTRUCCIÓN PASTORAL DE LA COMISIÓN PERMANENTE DE LA C.E.E. SOBRE LAS ELECCIONES GENERALES DEL 6 DE JUNIO DE 1993

1. Los españoles hemos sido convocados a ejercer el derecho del voto para dentro de pocas semanas. Se podría pensar que esta actividad no tiene nada que ver con la conciencia religiosa. Los católicos sabemos que todas las actuaciones conscientes y libres del hombre tienen una dimensión moral que nos pide actuar con una conciencia recta previamente formada. Por esta razón los Obispos nos sentimos obligados a ayudar a los católicos a formar su juicio y actuar en conciencia en este momento tan importante de la vida social. Al mismo tiempo pensamos que es ésta una buena manera de ayudar y servir a todos aquellos conciudadanos que quieran tener en cuenta nuestras sugerencias.

Algunas referencias doctrinales

2. Hace unos años, en el documento *Católico en la vida pública*, expusimos ampliamente la doctrina de la Iglesia a propósito del ejercicio del voto. Estas son las ideas principales que proponíamos entonces y recordamos ahora:

— todos estamos obligados a participar en la vida política; nadie puede de-

sentenderse del ejercicio correcto de sus derechos y deberes políticos;

— mediante el voto personal hay que apoyar a las personas y organizaciones que den más garantías de favorecer con eficacia el bien común de la sociedad;

— este bien común incluye también los aspectos morales y religiosos de la vida y de la convivencia;

— los cristianos han de ejercer su derecho a votar con entera libertad y bajo su responsabilidad personal, apoyando a quienes consideren en conciencia que favorecen mejor los bienes materiales, morales y religiosos de la sociedad.

— la especial naturaleza de la vida cristiana y las limitaciones inherentes a cualquier planteamiento político, hacen que a partir de unas mismas consideraciones de conciencia puedan surgir diferentes preferencias políticas y no permiten identificar ninguna de ellas de manera absoluta con las exigencias de la conciencia cristiana. Aun así hay que reconocer que no todas las fórmulas ni decisiones políticas son equivalentes desde un punto de vista moral ni igualmente compatibles con las exigencias de una visión cristiana de la vida y de la sociedad.

Atender a los problemas actuales

3. En estos momentos no podemos quedarnos en unas consideraciones teóricas. Para votar con responsabilidad hay que saber valorar el camino recorrido en estos últimos años. Desde la instauración del sistema democrático en nuestro país hemos recorrido un largo camino en el cual hemos conseguido logros importantes en la convivencia, el desarrollo cultural y económico, la integración de España en la vida internacional y otros que se podrían señalar fácilmente. Por todo ello damos gracias a Dios y a todos aquellos que con su esfuerzo y dedicación han contribuido a este progreso social y político de nuestro país.

4. Con todo, es preciso reconocer que persisten en nuestra sociedad problemas graves, algunos de los cuales se han agudizado en estos últimos años, y en cuya solución hemos de sentirnos responsables y solidarios a la hora de ejercer cada uno nuestro derecho civil del voto. Sin ánimo de ser exhaustivos, señalamos los que en estos momentos nos parecen más importantes y urgentes:

— se impone en primer lugar atender al problema creciente del paro con sus graves consecuencias en la vida y aspiraciones de muchos ciudadanos, especialmente de los jóvenes y de los padres de familia sin trabajo estable;

— vemos también con preocupación las dificultades que aparecen en la vida rural, en la agricultura y en la ganadería, en la pesca, la minería y tantos otros sectores de la vida laboral e industrial, en los problemas medioambientales y en la distribución equitativa de los bienes y servicios sociales.

— en estos momentos siguen existiendo entre nosotros importantes sectores de pobreza y marginación con manifestaciones preocupantes en la drogadicción, la delincuencia, la difusión del SIDA, etc.

— no hemos conseguido todavía el suficiente reconocimiento de las libertades civiles en campos tan importantes como el de la enseñanza, el respeto a la libertad religiosa, la legítima autonomía de las instituciones democráticas, etc.

— en cuanto a la vida moral hay que tener en cuenta las deficiencias existentes en la educación de la juventud, en el tratamiento que reciben en los medios de comunicación los aspectos religiosos y morales de la vida; no podemos ignorar el creciente deterioro moral en cuanto se refiere a la vida matrimonial y familiar, el alarmante clima de corrupción debido a la difusión de métodos fraudulentos e inmorales en algunas actividades económicas públicas y privadas, de todo lo cual hablamos ya en un documento colectivo titulado **La Verdad os hará libres**.

Sugerencias concretas

5. A la hora de votar hemos de exigir, en primer lugar, la dignificación ética de la misma campaña electoral. Entendemos que a través de los medios normales que estén a nuestro alcance debemos pedir que las campañas electorales de los partidos sean menos costosas y sobre todo más informativas y objetivas, evitando al máximo los insultos y las descalificaciones personales. Lo que más nos interesa a los ciudadanos no son las rivalidades institucionales o personales de los políticos sino sus proyectos de gobierno y las soluciones previstas para los problemas reales de la sociedad, explicadas de manera clara y sincera, así como la competencia profesional, la solvencia moral y la credibilidad personal de quienes han de llevarlas a cabo. Es indispensable la colaboración éticamente correcta de los medios de comunicación, en particular la estricta neutralidad de los de naturaleza pública.

6. He aquí unas cuantas sugerencias concretas que se desprenden de las anteriores consideraciones:

— es preciso votar con entera libertad, sin sentirnos cautivos de ninguna ideología ni de ningún prejuicio de otras épocas o de otras situaciones;

— no debemos buscar solamente las ventajas personales, sino tener en cuenta el conjunto de las exigencias del bien común, pensando especialmente en las conveniencias de los más necesitados;

— conviene considerar quién está en mejores condiciones para favorecer la creación de puestos de trabajo, tanto en la industria como en la agricultura y otras actividades tradicionales de nuestros pueblos;

— se debe mirar quién va a apoyar más sincera y efectivamente la buena educación de la juventud, en libertad, con respeto a los derechos de los padres, te-

niendo en cuenta los aspectos morales y religiosos del comportamiento y de la vida;

— debemos también examinar qué personas o qué programas garantizan mejor el apoyo de la familia, tanto en el aspecto económico del trabajo, vivienda, asistencia sanitaria, etc. como en los aspectos morales de la estabilidad familiar, ayudas a la natalidad, respecto a la vida de los no nacidos y de los ancianos o enfermos incurables.

— habrá que valorar las previsiones referentes a la solidaridad con los más débiles y necesitados como son los grupos marginales de nuestra sociedad, los inmigrantes, la política de ayuda al desarrollo y a la paz;

— es de gran importancia atender a las propuestas de los partidos en lo que se refiere al respeto de la independencia y del recto funcionamiento de las instituciones democráticas, a la iniciativa y protagonismo de la sociedad, en contra de una excesiva intervención de las instituciones públicas con el riesgo inevitable de limitar indebidamente la libertad y responsabilidad de los ciudadanos.

— debemos procurar las garantías necesarias en el respeto a la libertad religiosa de todos los ciudadanos y de los diferentes grupos religiosos, y dentro de este marco general es preciso buscar el pleno reconocimiento de la Iglesia católica según está previsto en la Constitución y como corresponde al papel histórico, cultural y social que ha tenido y sigue teniendo en nuestro país.

7. En todo esto hay que ser realistas, exigentes y críticos. No podemos dejarnos guiar únicamente por promesas generales y grandes afirmaciones propias del período electoral. Hay que ver si las circunstancias personales e institucionales garantizan suficientemente que esas promesas sean sinceras y efectivas. Con estas consideraciones no queremos descalificar a nadie ni apoyar a ningún partido concreto. Tratamos de ejercer nuestro derecho y cumplir con nuestra obligación de Pastores ayudando a los católicos a actuar en esta coyuntura política en conformidad con la mentalidad cristiana para elegir a aquellas personas e instituciones que mejor pueden favorecer el bien común de nuestra sociedad visto en su integridad, de acuerdo con la doctrina de la Iglesia y de nuestra propia conciencia personal.

8. Al terminar esta instrucción pedimos a Dios y a la Virgen Santísima nuestra Madre que nos iluminen a todos para votar con acierto en favor del desarrollo material, cultural y espiritual de nuestro pueblo.

Madrid, 21 de abril de 1993

LA REVELACIÓN CRISTIANA Y SU TRANSMISIÓN

Nota de la Comisión Episcopal para la Doctrina de la fe
y de la Subcomisión Episcopal de Catequesis sobre algunos
aspectos de la catequesis hoy, relacionados con el tema
de la verdad de la revelación cristiana y su transmisión

I. Introducción

La catequesis, instrumento de la nueva evangelización

1.- La fidelidad al Evangelio de Jesucristo y la situación religiosa de los hombres de nuestro tiempos nos urgen, de manera más apremiante cada día, a impulsar una *nueva evangelización* de nuestro mundo. Esta empresa, cuya magnitud y alcance ahora tal vez sólo vislumbramos, reclama por parte de la Iglesia un gran esfuerzo misionero que dé prioridad al primer anuncio del Evangelio y a la llamada a la conversión personal. Sobre esta base de la conversión personal, es necesario promover un gran esfuerzo de catequización de los fieles cristianos. La catequesis es instrumento básico de la nueva evangelización.

La renovación catequética, don del Espíritu a la Iglesia

2.- Reconocemos que el enorme crecimiento operando entre nosotros en el terreno de la catequesis, en los años postconciliares hasta el momento presente, así como sus valiosos frutos son un «don precioso del Espíritu Santo a la Iglesia de hoy, un don al que por doquier las comunidades cristianas, en todos los niveles, responden con una gran generosidad y entrega creadora que suscitan admiración» (1).

Discernimiento de la catequesis postconciliar

3.- La Iglesia ha llevado a cabo un discernimiento sobre este complejo florecimiento de la catequesis postconciliar. Este discernimiento ha quedado reflejado en los trabajos del IV Sínodo de los Obispos, celebrado en el otoño de 1977, en la Exhortación Apostólica *Catechesi Tradendae* y en numerosas enseñanzas de Juan Pablo II; y, en España, en las orientaciones pastorales de la Comisión Episcopal de Enseñanza y Catequesis, recogidas sobre todo en su Instrucción *La catequesis de la comunidad*, de 1983.

Este discernimiento nos lleva a considerar como adquirimos muchos de los logros de la renovación catequética contemporánea, que no siempre ha tenido igual valor. Junto a un innegable progreso en la vitalidad de la actividad catequética y junto a iniciativas prometedoras, hay que reconocer también las limitaciones e incluso las «deficiencias» de lo que se ha realizado. Estos límites son particularmente graves cuando ponen en peligro la integridad del contenido de

nuestra fe, la firmeza de la fe y los principios morales de los miembros de la Iglesia.

Finalidad de esta Nota

4.- La Comisión Episcopal para la Doctrina de la Fe y la Subcomisión Episcopal para la Catequesis, dentro de los cometidos que les son propios y con el ánimo de avivar y fortalecer este «don precioso» de Dios a su Iglesia, ofrecen las siguientes reflexiones sobre algunos aspectos de la catequesis en nuestro tiempo que tienen que ver, en su conjunto, con la gran cuestión de *la verdad cristiana y su transmisión*. Con estas reflexiones se pretende contribuir a la aplicación concreta de la *nueva evangelización* y, al mismo tiempo, preparar la recepción del *Catecismo de la Iglesia Católica*, aprobado por el Santo Padre el pasado junio. Se trata de una reflexión parcial en la que tan sólo se abordan algunos aspectos, ciertamente importantes, de la catequesis, pero en modo alguno exhaustivos.

5.- La presente Nota tiene muy en cuenta otras Notas, orientaciones e informes de la Comisión Episcopal para la Doctrina de la Fe, como asimismo diversas orientaciones pastorales emanadas de la Comisión Episcopal de Enseñanza y Catequesis. En todos estos escritos ha latido siempre una preocupación por la catequesis de nuestras comunidades y el deseo de servirla y promoverla adecuadamente. La lectura o el recuerdo de ese material ayudará a percibir el sentido y el alcance de esta Nota.

II. Catequesis y revelación

La revelación, fundamento de la catequesis

6.- «La auténtica catequesis es siempre una iniciación ordenada y sistemática a la revelación que Dios mismo ha hecho al hombre en Jesucristo, revelación conservada en la memoria profunda de la Iglesia y en las Sagradas Escrituras y comunicada constantemente, mediante una «tradio» viva y activa, de generación en generación» (2).

La catequesis, además, tiene su origen en la confesión de fe y tiende a la confesión de fe. La fe, por su parte, es acogida y obedece a la revelación de Dios. Por eso, «*el carácter propio* de la catequesis, además de inspirarse en el catecumenado bautismal, encuentra sus principios inspiradores en la concepción que tienen la Iglesia de la Revelación, de la Tradición y de la Fe. Esta concepción proporciona a la catequesis su verdadero fundamento. En este sentido, *la Constitución «Dei Verbum»*, del Concilio Vaticano II, constituye una sólida base sobre la que apoyar la manera de entender el carácter propio de la catequesis» (3).

La Revelación, acción gratuita de Dios

7.- La Constitución conciliar describe la Revelación en estos términos: «Por medio de la revelación Dios quiso manifestarse a Sí mismo y sus planes de salvar al hombre, para que el hombre se haga partícipe de los bienes divinos que superan totalmente la inteligencia humana» (4). «La verdad profunda de Dios y de la salvación del hombre que transmite dicha revelación, resplandece en Cristo, mediador y plenitud de toda la Revelación» (5). Cuando decimos, pues, «Revelación» estamos diciendo acción gratuita de Dios: Alteridad, primacía iniciativa, don de Dios; es Dios quien nos precede en su realidad y libremente, en su bondad, sale al encuentro del hombre personalmente, se manifiesta a Sí mismo y se comunica al hombre, le desvela la intimidad de su Misterio y de su voluntad. Por la revelación el hombre entra en comunicación con Dios y accede, por gracia, al conocimiento y participación de Dios mismo, de su realidad íntima y de su designio benevolente de salvación.

La Revelación exige asentimiento

8.- Dios se nos da como gloria, como bien, como verdad. Por eso la revelación de Dios es una interpelación y exige del hombre la plena aceptación de lo que Él mismo nos ha dado y manifestado, sin manipularlo a nuestro arbitrio; exige asentimiento, conversión y obediencia sincera a la voluntad divina, renuncia a la utilización de la gracia de Dios en aras de los deseos del hombre por muy acordes que éstos puedan estar con el espíritu de una determinada época. No es la experiencia de la fe la que «crea» la Revelación. Por eso la fe lleva consigo un conocimiento sobrenatural del misterio de Dios manifestado al hombre en la revelación acaecida, una vez por todas, en Jesucristo.

La Revelación no puede disolverse en sus interpretaciones

9.- Desde la concepción católica de la Revelación, ésta entraña una realidad que le es dada al hombre como algo que soberanamente le adviene y es independiente de él. La Revelación se apoya en la manifestación de Dios mismo en persona a través de acontecimientos, más allá de las interpretaciones y decisiones que frente a ello puedan tomar los individuos. La Revelación no puede diluirse en las interpretaciones subjetivas de individuos o comunidades. Por ello no es fiel a la Revelación aquél que sólo ve en ella un conjunto de símbolos o cifras de las experiencias de la subjetividad. Falsea, pues, la Revelación quien quiera medirla por una norma diferente de ella misma.

Es contraria, por lo mismo, a la Revelación toda interpretación o práctica que por acomodarla al espíritu del tiempo o ponerla en sintonía con la cultura del momento pretenda reducir dicha revelación a un simple eco de ese tiempo o de ese momento. Cuando una cultura se convierte en medida del Evangelio, el cris-

tianismo se disuelve en la cultura. En lugar de evangelizar, en este caso, se siembra la sospecha frente a la fe. Al ser la cultura el criterio definitivo, la fe sólo puede ser algo así como un soporte de la cultura.

Pero *nunca podremos olvidar*, que la Revelación «no está aislada de la vida ni yuxtapuesta artificialmente a ella. Se refiere al sentido último de la existencia y la ilumina ya para inspirarla, ya para juzgarla a la luz del Evangelio» (6). Cada época, es cierto, se ha sentido interpelada de una forma particular por la verdad revelada y ésta le ha presentado a la comunidad creyente problemas determinados a los que ha tenido que dar respuestas diferentes de época a época. Y, sin embargo, las respuestas a los problemas que a la comunidad creyente plantee o le haya planteado la Revelación en las diversas épocas habrán de ser fieles a la misma Revelación, es decir, a Cristo y a la Tradición que nos entrega el mismo Cristo.

No puede agotarse, en efecto, la verdad revelada en las diferentes interpretaciones correspondientes a las diferentes épocas, ya que es una y la misma Realidad, Dios y su salvación, la que se nos comunica a través de la Revelación.

Cuando se tiene en cuenta la naturaleza de la Revelación en la catequesis, se propicia el reconocimiento del señorío de Dios y la confesión de fe en Él como el Único, «origen, guía y meta del universo» (Rom 11,36), en quien está el juicio inapelable de nuestra vida y nuestras obras, y a cuya voluntad y palabra todos estamos ligados. Cuando, por el contrario, se olvida esta naturaleza fácilmente se cae, lo queramos o no, en un desdibujamiento y en un debilitamiento del teocentrismo de nuestra fe y no se acierta a situar a Dios y a su Hijo Unigénito, Jesucristo, en el centro de la síntesis de fe que hemos de proporcionar a través de la acción catequética.

Si se perdiera de vista que la catequesis transmite una palabra y una vida que nos es dada a todos y que no procede de nuestro querer o de nuestro ingenio personal, que es más grande que nuestro corazón y nuestro saber, entonces la catequesis perdería también su capacidad de educar en la fe. Vendría a ser una tarea sin fuerza evangelizadora capaz de provocar la conversión del corazón al Dios vivo, Creador de todas las cosas, y la obediencia de la fe que nos hace «nacer de lo alto» (cf. Jn 3,3).

Algunas consecuencias para la catequesis

10.- Por fidelidad a la Revelación y porque su fin es conducir a una fe madura a cada fiel y a las comunidades, la catequesis «debe procurar diligentemente proponer con fidelidad el tesoro íntegro del mensaje cristiano. Ello debe hacerse ciertamente siguiendo el ejemplo de la pedagogía divina (que, en su condescendencia, se acodomada a los hombres), pero teniendo en cuenta la plenitud de la revelación comunicada por Dios, para que su pueblo se alimente y viva de ella.

La catequesis, pues, parte de una sencilla proposición de la estructura íntegra del mensaje cristiano; y la propone de manera adecuada a las diversas situaciones culturales y espirituales de los catequizandos» (7), guardando la jerarquía de las verdades (8); pero esta jerarquía de las verdades «no significa que algunas verdades pertenecen menos a la fe que otras, sino que algunas verdades se apoyan en otras como más principales y son iluminadas por ellas» (9).

Por no tener en cuenta suficientemente los criterios expuestos, se puede incurrir en algunos errores que es preciso evitar. Llevados, tal vez, por el contexto cultural actual que desplaza el acento del objeto al sujeto (10) y, seguramente sin percatarse de las implicaciones de esto, algunas catequesis pueden tender a *relativizar la verdad de la fe*, y a presentar sólo o preferentemente la fe como vivencia y compromiso, ignorando o *estimando poco el contenido* o «depósito» de la Revelación, al que damos nuestra adhesión de fe. Asimismo puede llegarse a unas catequesis y materiales catequéticos abusivamente parcos en contenidos de fe y excesivamente abundosos en experiencias humanas, en técnicas didácticas o en acciones a realizar. A veces, en estos casos, la fe no se interpreta con claridad como la acogida de algo que no es, *ha sido dado*, para fecundar la existencia y transformar la realidad histórica, o no se tiene conciencia clara de que la misión de la catequesis es «transmitir lo que nos fue dado», lo que *hemos recibido* (cf. 1Cor 15): Un don nuevo y sorprendente, insospechado por el hombre, una novedad que se nos ofrece, y que no proviene de nosotros, sino que nos es *dada* como gracia.

Al afirmar esto no queremos, en ningún modo, olvidar que el *transformar* al hombre en Cristo es objetivo fundamental e insoslayable de la catequesis. Pero es mal camino para esa transformación el no poner en contacto al catequizando con toda la riqueza de Dios que se comunica y se ofrece, en la fe y en la comunión de la Iglesia, a la acepción total, con mente y con razón, por parte del hombre.

Cuando no nos sentimos vinculados por la palabra de Dios que nos precede o relativizamos su contenido, la opinión de cada uno respecto a las materias de fe acaba sustituyendo a la misma realidad de la fe. De hecho, en algunos de los «credos» formulados especialmente en las últimas década, y que a veces han recogido algunos materiales para la catequesis o para celebraciones, el significado de la palabra «creo» no iría más allá del simple «pensamos», que acaba por reducir la fe a lo que es fácilmente comprensible y «asimilable» y que suena bien desde una determinada situación humana.

Además, si no se tiene en cuenta esta necesaria vinculación de la catequesis con el hecho de la Revelación cristiana, fácilmente la catequesis transmitirá mutilado el mensaje de la fe y de la vida cristiana con *lagunas* muy notables en aspectos muy importantes de la fe y la moral cristiana que es preciso evitar siem-

pre: Por ejemplo, lagunas respecto a la fe en Dios Padre y Creador, al pecado original, al misterio de Jesucristo, al Espíritu Santo, a la Iglesia, a la gracia, a la resurrección de la carne y la vida eterna, y respecto a la formación de la conciencia moral cristiana (11).

No podemos olvidar, en este punto, que la tradición moral pertenece a la fe, se deriva de ella, y es, por tanto, parte esencial de la catequesis, precisamente como medio de conexión entre la Revelación y la vida real y concreta, en la que se pone en juego la fe. Hay que afirmar sin ambigüedad que existen leyes y principios morales, pertenecientes a la tradición moral específica de la Iglesia, que es preciso presentar en la catequesis; también la doctrina social de la Iglesia pertenece a su tradición moral y es parte de la catequesis de la que no se debiera prescindir nunca.

La dimensión antropológica de la catequesis: La catequesis muestra la conexión del misterio de Dios con el fin último del hombre

11.- El que con estas reflexiones hayamos puesto de relieve la catequesis como enseñanza y transmisión de conocimiento (12) no impide, sino, al contrario, exige sostener que «la catequesis da a conocer en el Espíritu... Este conocimiento no es un saber cualquiera, es conocimiento de un misterio, sabiduría según el Espíritu, síntesis orgánica centrada en el misterio de Cristo. No es un sistema, una abstracción, una ideología» (13).

La catequesis no puede ceñirse a la sola enseñanza de unos «contenidos notionales» o a su repetición rutinaria (14); esta doctrina «no es un cúmulo de verdades abstractas, es la comunicación del misterio vivo de Dios» (15), que concierne de manera decisiva y última al hombre, a su sentido más profundo y al logro más auténtico de sí (16). La catequesis habrá de lograr la adhesión personal del catequizando al Dios vivo en Jesucristo, para lo cual habrá de mostrar también «la estrechísima conexión del misterio de Dios y de Cristo con la vida y el fin último del hombre» (17).

La catequesis, en consecuencia, habrá de mostrar cómo la Revelación que nos es dada en Jesucristo tiene que ver y responder a los interrogantes más radicales del hombre. Es tarea ineludible de la catequesis plantear a la luz del Evangelio las preguntas que surgen de las situaciones humanas, individuales y sociales, de manera que estimule en los catequizandos un deseo de transformar la propia conducta (18). La catequesis habrá de ser «palabra viva» enraizada en la experiencia individual y social de los catequizandos; esto exige, entre otras cosas, el respeto al proceso personal de fe de cada catecúmeno, a su particular itinerario en su adhesión progresiva a Jesucristo (19).

Por eso, no sólo es legítima y positiva, sino también imprescindible, la preocupación por hacer que la proclamación de la Palabra de Dios y de la transmi-

sión de la Tradición de la Iglesia no sea algo apartado de la vida, una especie de sistema de verdades abstractas, sino conectado profundamente con la vida concreta de las personas, con el mundo de los sentimientos y de las actitudes de cada uno y con las realidades que les circundan. Esto es algo más que un recurso pedagógico, ya que tiene una raíz y una consistencia teológica, como han puesto de relieve documentos oficiales del magisterio eclesiástico (20).

No sería necesario insistir en este punto, si no fuera por la pervivencia de ciertos tipos de catequesis puramente repetitivas, formulistas y abstractas, que tampoco corresponden al sentir y a la enseñanza de la Iglesia, y que rechazan tomar en serio en la catequesis toda esta dimensión antropológica, con la excusa de que conduce inevitablemente a la disolución de la fe. La disolución de la fe no proviene de tomar en serio en la catequesis la dimensión antropológica, lo cual es esencial al acto catequético, tal y como la Iglesia lo comprende; sino que proviene de que la subjetividad o la cultura ambiental se erijan en criterio de la fe. Y esto no se evita mediante la catequesis repetitiva de fórmulas abstractas; porque, como esta catequesis no toca el «centro» vital de la persona, ese centro vital puede quedar al margen de Jesucristo y de la fe, orientado igualmente por los valores de la cultura dominante. Con frecuencia se produce, en efecto, como fruto de este tipo de catequesis una superposición de dos capas en la vida, la profana y la cristiana; es decir, ese dualismo que tantas veces ha denunciado la Iglesia, y que tiene una parte no pequeña de responsabilidad en la descristianización.

III. Catequesis y tradición

La catequesis, acto de tradición viva

12.- Es de capital importancia para la acción catequética el reconocer que la catequesis, en su esencia más íntima, es transmisión, *traditio* viva de «las expresiones de fe acuñadas por la reflexión viva de los cristianos durante siglos, y que son recogidas en los símbolos y en los principales documentos de la Iglesia... Ser cristiano es entrar en una tradición viva» (21). La tradición de fe determina, en efecto, el contenido y la forma de apropiación de la verdad revelada como elemento constitutivo de la salvación. La mediación de la Iglesia es inherente sustancialmente, y por tanto insustituible, en la transmisión de la fe y de la salvación. «La Iglesia sigue proclamando hoy *la sustencia viva del Evangelio*, que le ha sido entregada» (22). Es en la fe de la Iglesia, en su confesión de fe, en la disciplina de los sacramentos y en la tradición moral de la Iglesia, donde se nos da acceso a la salvación, a la verdad y al bien que nos son dados y que nosotros no podemos violentar ni alterar.

La catequesis, por esto, «es esencialmente, *un acto de la tradición viva* de la Iglesia que, por medio de la iniciación en su «*doctrina, vida y culto*» (23), transmite al catecúmeno todo lo que ella es, todo lo que le ha sido dado como don y todo lo que ella cree. La entrega del Evangelio en el Símbolo, la entrega del Padre Nuestro y la entrega de las normas, modelos y testimonios de vida cristiana son, en el catecumenado bautismal y en nuestra catequesis, expresión de lo que es en esencia, un proceso catecumenal: La transmisión de la *fe y de la vida eclesial*. El catecúmeno por medio de la catequesis, ha de ser iniciado para que se incorpore vitalmente en la Tradición de la Iglesia» (24).

La lectura eclesial de la Escritura y la «regla de fe», instancias normativas para la catequesis

13.- La catequesis no puede olvidar nunca que el sujeto histórico de la comprensión de la verdad revelada es la Iglesia y que el conocimiento y apropiación de esta verdad de la Revelación tiene su lugar propio, reconocido como tal por quien tiene fe, en la lectura eclesial de la sagrada Escritura, en la confesión de fe y en la enseñanza moral de la Iglesia. Para la lectura auténtica de la Escritura, la Iglesia entrega en la catequesis una *clave de esa lectura* y un criterio de interpretación: El Símbolo de la fe, el Padre Nuestro y la normativa de conducta de una vida según el Evangelio. Esta clave de lectura recoge lo esencial de la Sagrada Escritura, «la sustancia viva del Evangelio», *la regla de fe* (25).

Esta lectura, hecha en la tradición viva de la Iglesia y expresada en el Magisterio auténtico, constituye la instancia normativa e irrenunciable de cualquier interpretación y aplicación de la verdad evangélica a las diversas situaciones personales y comunitarias, como corresponde a la catequesis. Por eso los materiales destinados a la catequesis o a la formación de catequistas han de incorporar necesariamente la tradición viva de la Iglesia: Nunca deben omitirla pues es la vía para el acceso y el encuentro con Jesús.

Es preciso recordar, una vez más, a este respecto que en los materiales para una catequesis de iniciación cristiana o para la formación de catequistas se ha de recoger la exposición del Credo en su integridad, así como la exposición de los Sacramentos, de los Mandamientos y del Padre Nuestro. Para ayudar a comprender las palabras y conceptos que esta «*regla*» contiene, no es correcto formularla de otra manera, pretendidamente «más experiencial» (véanse, por ejemplo, algunos de los llamados «credos» que tanto han proliferado, sobre todo en torno a la catequesis de jóvenes o de Confirmación). De esta manera se dejaría de lado un criterio básico en la formación, tanto de los catecúmenos como de los catequistas, como es el inspirarse «en las grandes *fórmulas de fe o símbolos* elaborados en la tradición de la Iglesia y en aquellos textos conciliares en los que se expresa sintéticamente la fe» (26). Conocer de un modo básico y profundo el Credo,

«resumen eclesial del Evangelio», es una necesidad que los catequistas han de cubrir para alcanzar la síntesis de fe —fiel a la Escritura, a la tradición viva y a los problemas del hombre y del mundo de hoy— que requieren para iniciar en el conocimiento del misterio, cometido de la acción catequética a ellos encomendada en la Iglesia (27).

Dificultades para entender la catequesis como acto de tradición en el contexto cultural actual

14.- Insistir en la catequesis como transmisión de la Sagrada Escritura y de los principales documentos de la Tradición y del Magisterio; insistir, asimismo, en la catequesis como *memoria* —en conexión vital con la *anámesis eucarística*— o en la fe como inserción y participación en la corriente viva de la Tradición y de su lenguaje; o insistir en la necesidad de unas expresiones inalterables que salvaguarden la unidad, *homología* (confesión), de la fe en lo sustancial, se compadece mal con una de las tendencias de la modernidad: La emancipación respecto de toda instancia ajena a la razón autónoma, de todo lo «dado», y, por tanto, la desconfianza hacia la tradición.

Esta desconfianza hacia la tradición está en conexión, además, y se ve reforzada con una concepción de la verdad como *algo que hay que hacer*. «La verdad se hace», su criterio es la eficacia, lo prioritario es la acción. En este contexto se explica la fortuna de ciertas palabras como «creación, creatividad, experiencia, eficacia», o ciertas expresiones como «crear un mundo nuevo». Este contexto explica igualmente, la importancia que ha adquirido en ciertos sectores la ortopraxis frente a la ortodoxia, la acusación de ideológico a todo discurso que no se implique en la acción transformadora del mundo, o el descrédito hacia la contemplación, la admiración o la alabanza.

El interés por la emancipación y la crítica radical, características de la modernidad, ha desembocado en un *predominio de lo metodológico y lo instrumental* en los campos del saber, de la praxis y de la comunicación. Es natural que así suceda: La razón autónoma es verdaderamente autónoma en la medida que domina lo «dado» mediante un método o procedimiento que controla de manera eficaz su objeto.

Al impartir la catequesis o al elaborar materiales catequéticos es necesario tener en cuenta esa mentalidad y actuar con discernimiento y espíritu crítico ante ella, percatándose de algunas dificultades concretas que pueden ocasionar a la acción catequética, por ejemplo: Otorgar una excesiva importancia a lo metodológico; incorporar sin más pedagogías de la no-directividad o de la creatividad, en las que se haga del grupo un factor de «creación» de la propia fe o se sustituya la transmisión de la fe explícita y viva de la Iglesia por «dinámicas de grupos»; convertir al catequista en un monitor, que no transmite propiamente conte-

nidos ni doctrina y únicamente asegura la libre dinámica del grupo; hacer de la fe un epifenómeno o resonancia accidental o mera confirmación de las experiencias, empeños y proyectos individuales o colectivos del caso; hacer de la catequesis un instrumento para «reinventar» la «auténtica» fe y la «verdadera» comunidad cristiana, como si la larga tradición de la Iglesia la hubiese corrompido; prescindir, por considerarlos «no actuales e insignificantes hoy», de los documentos o textos en que se recoge la tradición de la Iglesia como pueden ser textos tomados de la Liturgia, de los Padres, de los Concilios, de los Papas o que hagan referencia a la vida y testimonio de los santos, y sustituirlos por otros textos o testimonios de autores y de personas de hoy, incluso dudosos que difícilmente pueden pretender suscitar la adhesión a la fe de la Iglesia.

IV. Catequesis y lenguaje

La Revelación y la Tradición inseparables de un lenguaje.

Necesidad de un lenguaje para la transmisión de la fe.

15.- Para acceder a la realidad revelada, y apropiarse de la tradición de la fe, es necesario un lenguaje. La Revelación, en la que son inseparables acontecimientos y palabras, se nos ha dado a través de un lenguaje, del cual es testigo privilegiado el lenguaje de las Sagradas Escrituras, de la Liturgia y de las formulaciones dogmáticas. Este «precioso depósito» debe ser fielmente custodiado, con la ayuda del Espíritu Santo (Cf. 1Tim 6,20; 2Tim 1,13-14). Gracias precisamente, a las expresiones de la fe de este «depósito», que nos informan sobre Jesús, sobre quién es Él y sobre cuál es la honda realidad de su misterio, le es posible al creyente acceder a la salvación de Dios que le ha sido revelada y otorgada en el mismo Jesucristo. *Dios se comunica en Cristo expresándose en la tradición de un lenguaje, en la que es necesario participar para alcanzar la verdad de esa comunicación.*

La fe cristiana, en efecto, no ha surgido de la sola inspiración espontánea de grupos entusiastas, movidos por el Espíritu de Jesús. Desde sus orígenes ha estado vinculada esencialmente a los acontecimientos salvadores y al testimonio apostólico acerca de ellos, en tanto que expresados en un genuino discurso, en una «regla» de fe y vida. «Sin la mediación de los relatos evangélicos y de las fórmulas cristológicas apenas sabríamos nada de Jesús y no podríamos entrar en relación personal con Él. Por eso es importante subrayar la referencia esencial de la fe cristiana a los acontecimientos salvadores, en tanto nos son transmitidos en un lenguaje determinado dentro de la tradición original mantenida por ellos» (28).

Con esto no negamos, como es obvio, la necesidad de la intervención del Espíritu Santo para poder entrar en esa relación personal con Jesucristo. Tampoco

dejamos de reconocer que «la adhesión de la fe no termina en las fórmulas mismas de la fe. Hay una distinción y tensión insuprimibles entre la realidad revelada y cualquier lenguaje en que ésta pueda hablarnos». De ahí viene que pueda haber varios lenguajes de la fe; pero esta pluralidad de lenguajes tiene sus límites, obedece a una norma interna: La Revelación dada en Jesucristo. «La Revelación no es una pura *x* trascendente del todo, que pueda aislarse del lenguaje en que originalmente se expresó e interpretarse desde cualquier lenguaje a mano, sin asegurarse de su coherencia con el lenguaje de los *orígenes* y con el lenguaje de la *genuina actualización* en la tradición abierta y mantenida por ellos» (29).

Función y valor de las formulaciones de la fe.

Necesidad de atenerse a las formulaciones de la Iglesia

16.- Las expresiones y formulaciones de la fe están sujetas a cierta evolución histórica. Esta, sin embargo, no puede cambiar de naturaleza y el contenido de la Revelación y, por consiguiente, el contenido de las formulaciones dogmáticas en las que la Iglesia define autorizadamente la verdad revelada. En este sentido debe mantenerse que la verdad expresada en las formulaciones de fe es irreformable (30). De ahí que no se puede dar un verdadero crecimiento en la penetración de los contenidos de la verdad revelada si deliberadamente, o por negligencia o por error, se ignora o se excluye la función reguladora de las formulaciones de la fe, a las que corresponde salvaguardar el contenido objetivo de la Revelación y dirigir el crecimiento de la Tradición de forma autorizada y normativa.

Por ello, como señaló Pablo VI en *Mysterium Fidei*, «aunque se salve la integridad de la fe, es también necesario atenerse a una manera apropiada de hablar, no sea que, con el uso de palabras inexactas, demos origen a falsas opiniones... acerca de la fe en los más altos misterios... La norma, pues, de hablar que la Iglesia, con un prolongado trabajo de siglos, no sin ayuda del Espíritu Santo ha establecido, confirmándola con la autoridad de los Concilios, norma que con frecuencia se ha convertido en contraseña y bandera de la fe ortodoxa, debe ser religiosamente observada, y nadie a su propio arbitrio, o so pretexto de nueva ciencia, pretenda cambiarla. ¿Quién podría tolerar jamás que las fórmulas dogmáticas usadas en los Concilios ecuménicos para los misterios de la Santísima Trinidad y de la Encarnación se juzguen ya como inadecuadas a los hombres de nuestro tiempo y que en su lugar se empleen inconsiderablemente otras nuevas?» (31).

Importancia del lenguaje para la catequesis

17.- La cuestión del lenguaje es, pues, de la máxima importancia para la catequesis. «Esta tiene el deber imperioso de encontrar el lenguaje idóneo que le permita realizarse y desarrollarse como acto de comunicación de la *fe eclesial*» (32). La catequesis siempre, y hoy de manera especial, se ve urgida por la necesidad de que los catecúmenos puedan expresar su fe personal confesando la fe de la Iglesia. «*La comunidad de fe implica necesariamente comunidad en el lenguaje*, al menos en un mínimo de lenguaje que guarde la comunidad en la fe» (33), un lenguaje propio de la fe en el que los cristianos se reconocen a sí mismos, se expresan y comunican en cuanto tales (34).

La catequesis ha de introducir al catecúmeno en ese *lenguaje propio de la fe* (35). Ella, por tanto, «tiene necesidad de un lenguaje fijo, acuñado, formulado» (36), para que los catequizandos se introduzcan en la Revelación y en los acontecimientos salvadores. Nos damos cuenta de que esta exigencia es insoslayable, por las razones que acabamos de decir, pero reconocemos que no responde a todos los problemas planteados por la cuestión del lenguaje.

Hay en efecto, otros problemas importantes para la catequesis que vienen planteados por las exigencias de la comunicación, la hermenéutica, la pedagogía, etc.

Consecuencias para la catequesis cuando no se tiene en cuenta el lenguaje propio de la fe

18.- La introducción del catecúmeno a la fe de la Iglesia se ve impedida o perturbada «cuando la catequesis entiende y trata del lenguaje de la fe, exclusiva y predominantemente, como medio para objetivar las vivencias y compromisos de la fe o, también, cuando aísla o libera los acontecimientos salvadores de su lenguaje, como cargado de prejuicios y creencias ya no vigentes y los «objetiva» para hacerlos inmediatamente accesibles al catequizando de hoy» (37); o cuando utiliza un lenguaje que se aleja del lenguaje común de la Iglesia (magisterial), de la patrística, de la liturgia o de los santos, y le sustituye por un lenguaje poco preciso, sin raíces en la Tradición, o por textos de autores sin valor testimonial para toda la Iglesia, cuando no contrarios al sentir de la Tradición.

La memoria en la catequesis. Concepciones equivocadas sobre la memoria en la catequesis

19.- «El primer lenguaje de la catequesis es la Escritura y el Símbolo... Las Escrituras permiten a los cristianos hablar un *lenguaje común*. Es normal que, a lo largo de la formación, se aprendan de memoria ciertas *sentencias bíblicas*, en especial del Nuevo Testamento, o determinadas *fórmulas litúrgicas*, que son expresión privilegiada del sentido de dichas sentencias bíblicas, así como también

otras *plegarias comunes*. El creyente asimila también aquellas *expresiones de fe* acuñadas por la reflexión viva de los cristianos durante siglos y que son recogidas en los símbolos y en los principales documentos de la Iglesia... La catequesis es así 'transmisión de los documentos de la'» (38), por ser, justamente, «palabra, memoria y testimonio» (39).

Independientemente del valor pedagógico de la memorización, una cierta fijación en la memoria de un mínimo de lenguaje de la fe viene exigida por razones primarias y específicamente catequéticas. Sin una cierta memorización difícilmente podrá salvaguardarse hoy la condición de cristiano, la comunicación y la comunitariedad de la fe, es decir, la inserción en una tradición caracterizada por un lenguaje. Sin duda que, en otros momentos, se han producido abusos y excesos respecto a la memorización, reduciendo ésta a una fijación y repetición mecánica, sin interiorización e inteligencia de los «documentos de fe». Pero esto no puede conducirnos al extremo opuesto y remitir poco o nada de esos documentos a la memoria.

La catequesis hace asequible el lenguaje propio de la fe al hombre de hoy

20.- La catequesis, obligada por naturaleza a enseñar sólo lo que nos ha sido transmitido en la Tradición viva, está igualmente obligada a expresar esa Tradición en contextos nuevos con un nuevo lenguaje, de modo que la Tradición, dicha de manera nueva, pueda seguir siendo la misma sin falsificaciones. La catequesis, precisamente por ser «transmisión de los documentos de la fe», está llamada a ser «un cauce de *renovación de la Iglesia*. Lejos de oponer una catequesis que arranque de la *experiencia* a una catequesis *sistemática* —dicotomía en que muchas veces se ve sumido el movimiento catequético entre nosotros—, de lo que se trata es de *integrar*, lo más plenamente posible, la experiencia humana en la comprensión, vivencia y reformulaciones de los grandes documentos en los que la Iglesia expresa su fe» (40).

Asimismo, la catequesis ha de hacer asequible el lenguaje de la fe a la cultura contemporánea y los catequizandos de nuestro tiempo. «*El lenguaje propio de la fe se dirige al hombre de hoy, que, por fuerza, ha de salir a su encuentro desde el lenguaje de su propio mundo, de su propia experiencia...* La difícil tarea de la catequesis consiste justamente en hacer hablar *hoy* al lenguaje de una Tradición. Sólo en el interior de esta *Tradición lingüística* y en relación vital con ella puede actualizarse el lenguaje de la Tradición» (41). Aquí tiene la Iglesia un gran papel para definir su lenguaje y hacerlo asequible a la cultura y a los individuos. Esta ha sido una de las grandes aportaciones del Concilio Vaticano II, «la gran catequesis de nuestro tiempo».

El «catecismo», instrumento básico para la comunión en el lenguaje de la fe

21.- Cómo el Vaticano II, el Magisterio de la Iglesia tiene un gran papel que desempeñar en nuestro tiempo haciendo posible que el «lenguaje básico de la fe», el lenguaje de la Tradición, resuene hoy en toda su significación. A los obispos en comunión con el Papa les urge hoy fijar este «lenguaje básico». Aquí radica, entre otros aspectos, la importancia del *catecismo*. «La Iglesia, a través de sus obispos, recoge en el catecismo —de manera oficial— aquellos «documentos de la fe» que considera fundamentales para unos destinatarios en una situación determinada». Los catecismos, debidamente aprobados por la Santa Sede, «son los libros de la fe» que recogen el anuncio cristiano y la experiencia de fe vivida por la Iglesia, la cual traduce esta riqueza a fin de que sea legible y significativa para los que caminan hacia la maduración cristiana. Al proponer esta riqueza de manera autorizada y auténtica, los obispos ofrecen a sus comunidades un conjunto que constituye «regla de fe» y orientación básica de la catequesis» (42).

El catecismo constituye un instrumento básico para la comunión en el lenguaje de la fe, y, por tanto, de la comunión eclesial en sí misma. Como instrumento de Tradición y compendio sistemático y orgánico de la verdad revelada en su integridad, el catecismo recoge e incorpora las distintas formas del lenguaje de la Biblia y la Tradición, con las que la Iglesia, una y única, expresa su lenguaje de fe: «El *relato* de los acontecimientos salvadores, la *confesión de fe*, la *doxología*, el *himno*, la *bendición*, la *acción de gracias*, la *súplica*, la *promesa*, el *mandamiento* y la *exhortación*, las *fórmulas de alianza*, las *proposiciones asertivas* que describen o definen conceptos y realidades de la fe» (43). Y todas estas formas de lenguaje en armonía y unidad.

Al entregarnos el lenguaje «único y básico» de la fe en su pluriforme manifestación, el catecismo no se contenta con ser un libro de fuentes que selecciona y articula sin más los «documentos de la fe», sino que trata de hacerlos accesibles y comprensibles en una síntesis al hombre de hoy, en la clave hermenéutica del Concilio Vaticano II, de forma que su lenguaje deje hablar a la realidad misma de la fe. El catecismo, así, no sólo no coarta la libertad y creatividad de los catequizandos, sino que la posibilita y exige, para que cada uno pueda decir hoy su fe como fe de la Iglesia y pueda unir su propia voz al canto único de la Iglesia, una y única.

Por otra parte, al incorporar las diversas formas del lenguaje de la fe, el catecismo contribuye a superar tanto aquellas catequesis que se elaboran sólo a partir de la Escritura sin tener en cuenta el dogma, como las que parten directa y exclusivamente del dogma y recurren a la Escritura sólo como el apoyo y autoridad. De este modo, ayuda a superar una catequesis «positivista» y empírica, incapaz de iluminar y animar la vida del creyente y de integrar fe y experiencia

humana, porque en el fondo ha separado ese lenguaje de su sujeto que es la Iglesia y la ha reducido a mero «texto».

El catecismo, en definitiva, que no agota todos los elementos que deben concurrir en el acto catequético, está orientado a capacitar a los cristianos a través de un proceso catequético pertinente, a que digan hoy la fe de la Iglesia. Es, por tanto, un elemento de fundamental referencia para la catequesis. Al hacer la entrega —*traditio*— de la fe en los «lenguajes» en que viene expresada la fe de la Iglesia, el catecismo no se sitúa en la abstracción o atemporalidad, ni se encierra en una posición numantina. Al contrario, esa «traditio» está destinada a personas concretas que, al recibir la enseñanza de la fe del catecismo en la situación y cultura concreta en la que viven, puedan experimentar cómo la confesión cristiana sigue siendo hoy fuente de vida, de acción y de esperanza.

V. Conclusión

22.- Al concluir esta reflexión, los obispos que la suscribimos expresamos nuestra esperanza de que, teniendo en cuenta las observaciones y directrices que aquí se han recordado, se fortalezca y mejore la catequesis en nuestras comunidades, de forma que la originalidad y novedad de la fe cristiana arraigue cada día más en el corazón de los fieles.

Madrid, 30 de noviembre, 1992

Comisión Episcopal para Doctrina de la Fe
y Subcomisión Episcopal de Catequesis:

Mons. Antonio Palenzuela

Mons. José Manuel Estepa

Mons. Antonio Briva

Mons. José Capmany

Mons. Javier Martínez

Mons. Rafael Palmero

Mons. Ricardo Blázquez

Mons. Antonio Cañizares

D. Manuel del Campo

(1) Juan Pablo II, Exhortación Apostólica «Catechesi Tradendae» (CT), 3.

(2) Ct 22.

(3) COMISIÓN EPISCOPAL DE ENSEÑANZA Y CATEQUESIS, Orientaciones pastorales sobre la catequesis de la Comunidad (CC), 106.

(4) DV 6.

(5) DV 2.

(6) Ct 22.

(7) CONGREGACIÓN DEL CLERO: Directorio Catequístico General (DCG), 38.

(8) UR 11.

(9) DCG 43.

(10) Empleamos la expresión «objeto» en el sentido de una realidad que, existiendo en sí y por sí, hace frente al sujeto. No en el sentido de unas realidades de experiencia determinada según unas reglas compartidas por la comunidad científica.

(11) En los materiales catequéticos no debe estar ausente el tema de dios, tratado en sí y por sí mismo como Sujeto agente, Creador, Providente y Salvador, y no puede aparecer sólo como respuesta a la cuestión del sentido de la vida humana o como el «Dios de Jesucristo» que sirve para «desmontar» falsas imágenes de Dios. Ha de estar asimismo presente la enseñanza de la Iglesia sobre la creación, con todo lo que ello lleva consigo para la concepción del hombre y con las consecuencias prácticas que de ahí se derivan para la vida moral. No debiera faltar tampoco en los materiales catequéticos la doctrina del *pecado original*. Ha de cuidarse con esmero el tratamiento del tema de la *gracia* salvadora de Dios, que ha de tener gran relieve en toda la enseñanza catequética; se requiere una exposición positiva, directa y adecuada de la verdad de la gracia de Dios y del Dios de la gracia, de su necesidad para la salvación para obrar el bien, de la transformación interior que ésta opera, etc. Ni en la catequesis ni en los materiales catequéticos, nunca pueden faltar la confesión de fe y *la resurrección de la carne y la vida eterna*; la fe en la vida eterna ha de desempeñar un papel muy importante en la catequesis, máxime en unos tiempos en que la desconfianza respecto del más allá parece haberse generalizado; se ha de evitar, en este sentido, la identificación de la escatología con una utopía intrahistórica, es decir, la construcción de una sociedad alternativa, la edificación de un mundo mejor como objeto de la esperanza y criterio ético; son manifiestas las consecuencias que, para una secularización interna del cristianismo, se derivan de una presentación de la fe en una clave que suprime la escatología en el sentido que la profesa la Iglesia. Nos encontramos asimismo con algunas deficiencias en el campo de la *formación moral*. Se ha ganado en algunos aspectos, por ejemplo, en la presentación de la moral como seguimiento de Cristo, o en la atención a algunas actividades evangélicas, o en la referencia a las bienaventuranzas; pero, al mismo tiempo, en la enseñanza moral, de aspectos tan elementales como la verdad, la responsabilidad, la libertad, la conciencia, la norma, etc.; de otra suerte podemos hacer una presentación de la moral cristiana vaga, indeterminada, sin objetividad, proclive a ser determinada por la decisión única del sujeto, basada en unos valores de raigambre cristiana pero sin el soporte que les da consistencia a éstos; el proceso catequético ha de hacer posible que los catecúmenos sean capaces de discernir objetivamente lo bueno y lo malo ante problemas o comportamientos morales reales con los que tienen que enfrentarse.

(12) Cf. Ct 21.

(13) IV SÍNODO DE LOS OBISPOS (1977), *Mensaje al Pueblo de Dios* (MPD), 8.

(14) Cf. Ct 17.

(15) Cf. Ct 7.

(16) Cf. Ct 22.

(17) DCG 74.

(18) Cf. DCG 74.

(19) CC 214.

(20) Cf. DCG 74; Ct 38; CC 222-226.

(21) MPD 9.

- (22) CC 168.
 (23) DV 8.
 (24) CC 135-136.
 (25) Cf. CC 230.
 (26) COMISIÓN EPISCOPAL DE ENSEÑANZA Y CATEQUESIS, El catequista y su formación (CF), 112.
 (27) Cd CF 130.
 (28) CC 143.
 (29) CC 142.
 (30) La evolución histórica de las formulaciones de la fe se justifica no sólo por la historicidad del lenguaje, sino por la historicidad de la recepción en cuanto tal. Y por esta razón se puede hablar de un crecimiento en la comprensión de la misma Tradición de fe. No es la Revelación, ya concluida y entregada a la Iglesia, la que crece o progresa sino su comprensión por parte de los creyentes. Esta comprensión cada vez más honda de la Revelación no cree al margen de las expresiones de la fe elaboradas en la historia de la Tradición. Antes bien, las expresiones y formulaciones doctrinales de la fe conducen el proceso de crecimiento en la inteligencia de la divina Revelación.
 (31) PABLO VI, Encíclica «Mysterium fidei», 10.11. Cf. CONGREGACIÓN PARA LA DOCTRINA DE LA FE, Declaración «Mysterium Ecclesiae» (24, VI, 73), n. 5.
 (32) CC 140.
 (33) CC 143.
 (34) Cf. CC 140.
 (35) Cf. MPD 9; CC 141.
 (36) CC 142.
 (37) CC 143.
 (38) MPD 9.
 (39) Cf. MPD 7.8-11.
 (40) CC 147.
 (41) CC 145.
 (42) CC 233. Al aplicar en este texto al catecismo la expresión «regla de fe», se hace en un sentido analógico.
 (43) CC 149.

COMUNICADO DE LA COMISIÓN EPISCOPAL DE PASTORAL SOCIAL PARA EL DÍA DEL AMOR FRATERNAL

En la festividad del Jueves Santo la Iglesia celebra el DÍA DEL AMOR FRATERNAL.

Y, de nuevo, dirige a las comunidades cristiana y a la sociedad un mensaje, siempre vivo y, particularmente actual. Más aún, un mensaje hoy día de especial urgencia y que constituye «la única alternativa para la defensa de la causa del hombre, sin soslayar ninguna de sus exigencias» (1).

En la sociedad concreta que nos ha tocado vivir, la SOLIDARIDAD es una exigencia imprescindible e ineludible, tanto para acometer la solución de los

problemas en general como más en concreto los de los desheredados y marginados. Se trata de «la SOLIDARIDAD exigida por un mundo cada vez más interdependiente y en el que perduran situaciones de extrema pobreza, las cuales sientan las premisas de unas convivencias sociales cada vez más expuestas a la amenaza de innumerables violencias y de mil conflictos. Son esas situaciones que impiden, a su vez, la promoción, de manera armónica y solidaria, de una sociedad en la que cada uno se sienta acogido y amado» (2).

Pobreza e insolidaridad

La realidad social que nos rodea es dura y apunta en una dirección muy concreta: la insolidaridad que está en el origen de la pobreza. «Son millones los niños, las mujeres y los hombres que sufren cotidianamente hambre, inseguridad y marginación en todo el mundo. Estas situaciones constituyen una grave ofensa a la dignidad humana y contribuyen a la inestabilidad social» (3).

En nuestro entorno, y sin pretender sino apuntar algunos indicadores, señalamos expresamente tres muy destacados:

a) El grave problema del paro.

Hemos llegado ya a los tres millones de parados. La recesión económica internacional y nacional, no ofrece perspectivas halagüeñas, especialmente para los jóvenes, «con el consiguiente empobrecimiento de un número cada vez mayor de individuos y de familias en el mundo entero» (4). Sin solidaridad afectiva y efectiva de todos, «la rueda» sigue y seguirá sin frenos. El resultado final será el de millones de personas rotas, con la vida truncada, con una existencia vacía, abocadas a la desesperación. Y con ellos, una sociedad truncada en la base misma de toda posibilidad de convivencia pacífica, justa, democrática.

b) Xenofobia y racismo.

¿Cómo atajar los brotes de racismo que afloran cada vez más y que, en el fondo, nacen por considerar al «extranjero» no como «hermano» sino como un «rival» que pone en peligro nuestro bienestar social? ¿Cómo convencer a nuestros ciudadanos que el extranjero no es un enemigo que ejerce una competencia desleal y al que, por tanto, hay que eliminar?

c) La pérdida del sentido de la vida humana.

Es preciso hacer cuanto nos sea posible por liberarnos de la **mayor de las pobreza: una exigencia vacía de sentido y, por lo tanto, de valores morales: una existencia basada en el «tener» y no en el «ser».**

Mientras nuestra sociedad esté sometida diariamente al bombardeo de los mensajes de una «cultura» ambiental, atentatoria contra la dignidad de la **persona humana**, y el sistema educativo de nuestra juventud carezca en forma creciente de referencias éticas fundamentales para la vida y la convivencia humanas, ¿puede extrañarnos que cunda el miedo y el temor a la inseguridad ante

comportamientos dejados a merced del «egoísmo» y el «afán de dominio o posesión» de unos sobre otros? ¿puede extrañarnos que a fuerza de hablar contra remotos modelos de represión de la libertad y de la conciencia humana, cuando de hecho ya no existen, la juventud concluya en que la única norma válida de comportamiento es «hacer cada uno lo que quiera» sin tener en cuenta para nada el bien y los derechos de los demás?, ¿puede extrañarnos que habiendo devaluado toda referencia religiosa y toda referencia moral afloren los instintos más destructivos del ser humano y nuestra sociedad se aleje cada día más de una convivencia basada en el respeto y en el diálogo, en la comprensión y en la solidaridad, en la búsqueda del bien común y en la defensa de los más débiles? ¿puede extrañarnos que cunda el desánimo, la desilusión, la desconfianza, el miedo y hasta la corrupción?

La única manera

Se trata de «un problema —afirma Juan Pablo II— que se plantea a la conciencia de la humanidad» (5).

Nos lo recuerda Cáritas, a través de su misión profética que ha de realizar en las comunidades cristianas y en la sociedad. Con su lema para esta JORNADA DEL AMOR FRATERNAL, trata de despertar e inquietar nuestras conciencias, tal vez demasiado acomodadas e insensibles, e introducir en nuestras convicciones profundas una necesidad inaplazable: la única manera de hacer frente, radical y eficazmente, a los problemas de los pobres y hasta de nuestra sociedad, es SER SOLIDARIOS. Hay que transformar a la persona humana y al entramado social por dentro, para que pueda «establecer una justa relación con Dios, con los demás y con la creación» (6).

El ambiente actual ha devaluado la solidaridad. La ha «puesto de moda» como palabra, pero sin afrontar todas sus exigencias prácticas insoslayables. No basta, aunque sea necesario, satisfacer la necesidad inmediata. No hemos de olvidar que «todo individuo y todo grupo humano tienen derecho a proveer las necesidades personales y familiares, y a participar en la vida y en el progreso de su propia comunidad. Cuando este derecho no es reconocido, sucede frecuentemente que los interesados se sienten víctimas de una estructura que no los acoge» (7). No pocas campañas de «caridad», ¿no acallan, de momento, las conciencias y dejan intactos los problemas de fondo, que no son otros que la promoción de la persona y sus derechos humanos? El problema de la miseria es de solidaridad, pero de solidaridad personal y política, económica y cultural, religiosa y moral...

Comunión y solidaridad

Las comunidades cristianas se reúnen, en la festividad de Jueves Santo, en la Eucaristía. Confiesan su fe en aquella presencia «por excelencia, por la que Cristo, Dios y hombre, se hace totalmente presente» entre nosotros (8) y anuncian y proclaman el Mandamiento Nuevo (Jn. 13,31-35).

Fortalecidos por la comunión del Cuerpo y de la Sangre del Señor, reconocen a Cristo en los más pobres, sus hermanos. Porque la Eucaristía entraña un compromiso en favor de los pobres (9).

Con entrañas de misericordia ante toda miseria humana (10), no pueden los creyentes y las comunidades cristianas ser indiferentes ante el sufrimiento de los pobres. En torno al banquete del Señor, reciben aliento, empuje y valor «para compartir activamente con Dios el amor preferencial por ellos» (SRS, 42) (11).

Alimentados por el precioso Cuerpo del Señor Jesús, se aprestarán a contribuir sin descanso, en colaboración con todos aquellos que buscan la defensa justa del hombre y su dignidad integral, a la transformación de los estilos de vida y de organización de la sociedad que impiden el auténtico desarrollo de todos los hombres y de todos los pueblos. Son conscientes de que los problemas de los pobres «sólo pueden ser resueltos con la ayuda de todas las formas de solidaridad de los pobres entre sí, de los ricos y los pobres, de los trabajadores entre sí, de los empresarios y los empleados, solidaridad entre las naciones y los pueblos, porque la solidaridad internacional es una exigencia del orden moral» (12).

Nuevos estilos de vida y convivencia

En este encuentro anual con las comunidades cristianas y con la sociedad, con motivo del DÍA DEL AMOR FRATERNO, los Obispos de la Comisión Episcopal de Pastoral Social hemos querido compartir con todos vosotros nuestra preocupación por la grave situación de los pobres y, de manera particular, por el deterioro de la solidaridad.

Si, por una parte, es encomiable la generosidad de nuestras gentes a la hora de ayudar ante situaciones límite; por otra, nos parece que aún queda mucho camino por recorrer para adentrarnos en las exigencias profundas de una verdadera solidaridad humana y cristiana.

Hacen falta «nuevos estilos de vida». No creemos oportuno en este día del amor y la cercanía, aglutinados por el amor de Cristo, denunciar, una vez más, síntomas y situaciones de todos conocidas y por todos los Obispos señaladas (13).

De manera particular, nos recordamos a nosotros mismos, a todos nuestros hermanos en la fe y a nosotros conciudadanos, que la comunidad humana, «cualquiera que sea su organización política y su sistema económico, es por sí

misma frágil e inestable, si no dedica una continua atención a sus miembros más débiles y no hace todo lo posible para satisfacer al menos sus exigencias primarias» (14).

Madrid, 5 de febrero de 1993

Los obispos de la Comisión Episcopal de Pastoral Social

-
- (1) Juan Pablo II. Mensaje para la Jornada de la Paz 1993. LEV. Roma, 1993, p. 4.
 - (2) Idem, pp. 8 y 5.
 - (3) Idem, p. 5.
 - (4) Idem, p. 8.
 - (5) Idem, p. 4.
 - (6) Idem, p. 13.
 - (7) Idem, p. 8.
 - (8) Catecismo de la Iglesia Católica, n. 1374.
 - (9) Idem, n. 1397.
 - (10) Misal Romano: Plegaria Eucarística V/B.
 - (11) Juan Pablo II: Mensaje para la Jornada Mundial de la Paz 1993, p. 14.
 - (12) Catecismo de la Iglesia Católica, n. 1941.
 - (13) Conferencia Episcopal Española: La verdad os hará libres (20-XI-1990). Madrid. Edice.
 - (14) Juan Pablo II: Mensaje para la Jornada Mundial de la Paz 1993, p. 7.

